

10

نیکاری: سامان کهریزم

ته مهنیکی کورت و نه زمهونیکى زیندوو

بلاوگ اوبه گزنفار و ده زمازی شایه ته به داهیندو لک دوزگای چاپ و په خوش سهردهم دوزی ددکات

دلدار

به قه له می خوی

له دایک بوونم

پرزدهی که سالها پیموه نووساېو، شویش "قوتابی" له سهرم لانه چن، دهستم کرد به نووسینه و دی موزیکرانت، هه موو نویمید وایه کهچ حلقه ی زنجیره ی رابردووم ئی ون نه بووین له گهل نه مهش ناحیه یه کی ژور مویم له وایا لایه که شویش نه ریخی له و رزاته نارانت که هه وادی ئی له و ماوه، چونکه له وختی خوی هم ته ریخانه مای خوم تسجیل نه کردووه، به لام له وه نه مینم که نه توانم وکو شه خسیکی نه چنه بی سهیری یونس رهتووف بگه و ژور به نه مینی موزه که راتی بنووسه وه مه رایشم له مه نه مه یه که ریگی عاتیه نه دم که یاری به قه له م بکات و شتیکی نه قه و ما و به مه ریزی قه و ما و وه، وه شتیکی قه و ما و به مه پایه نه قه و ما و وه، دیسان ژور هه وای نه وه نه دم که به ته رتیب هم موزه که راته تسجیل بگه، تابوانم عیله تی گهل شتی پرن ته فسیر بگه، جا نارانت له مه موه قه نه م پان نا نه مهش عانید به خوینک واران.

من ناوم یونس رهتووف کوپی مه محمود کوپی مه لا سه عیدم لهینه ماله ی "خادم السجادی" له رژی ۲۰ شویاتی سالی "۱۹۱۸" له کۆیه له دایک بووم، دایکم ناری "زهه" کهچی خورشید افندی به، لایمیلی دایکم عهده زانه و له وه ماوه هه واته وه ته قه راغ ژنی کۆیه وه نیسکانیان کردووه، تا حاجی قادری کۆیسه مشهور له م قامیلیا به، نیستاش نه م تیره به کهله "کانی له له سبگر دکان، سیکانی، نومه رگوم بهت" دانه نیشت به "هر بهندی" نه دانه سرن به و زیانی که سه ده گن کمنزکی "باجه لانی" به گهل خرم و ناموای له کانی له له هیه، که دینه کۆیه دایکم ژور به چاوینی به سوژه وه سهیریان له کار خوی پنیانه وه هه لته شه نگین، باوکی دایکم خورشید نه هندی هر به مهور بهت مشغول بووه وانه لیل که کاتیکی چاندو پیانوکی عاقل بووه، دایکم نا هره تیکی دانه رمی جارچار ژور تووه ی سه خه، به ته دیره به، بیجگه له مهش ژور موته حه میله به، وه عیزه تی له فسیکی ژور نادری هیه نه لیم من له بیستی شویاتی سالی ۱۹۱۸ له دایک بووم، وه قتی له دایک بوونم ته ساندوولی نیهایتی گراشی و له به هارا بووه، دونه ا ژور به ترس، خه للی ژور برسمی پریشان بوو تانه که به شمی خواردنی خومان ده غلمان هه بووه، له و رزاته دا عه سگری عوسمانی شونی "چاله کانی" پی زانیوه هاتوون هه موو ده غله که مانیان به تالان بردووه زاتن له و را رزانی حکومتی عوسمانی باوکم له گهل قانیقما کۆیه له سهر مه سله یه که تیکچوو بوو، له سهر نیشاره تی قانیقماق به ناری مهور به تی نفوس له کۆیه نه میشترا بوو، له رانیه بووه، برای هه ره که وره م سه عدی نه گزیتوره نه لانی له و رژی

که له دایک بووی خه مران بلی هات که ده غله که مان حکومت پردی و هچمان نه ما، باوکیشم له کۆیه نه بوو مه جبور ماین که نه شای نا و مال بغرو شین و ده غلی پرن بگین و خیزان لیداره بگین تا خه رمانی تازه به رکو نه مین، پاش شهش مانگ مالی نیمه چو وه رانه له وینده (نه و عه ما) خومان گرتوه له و اجارا عوسمانی شکا وه و لاتی نیمه به و ونه نه کتال کرا، مه مهورینی نه ری قبولی حوکی لینگیزی کرد، مایه وه نه وری قبولی نه کرد پرا که نه بوو، نیمه یه که له و پرا که نه بووین، باوکم به ته نه فیراری کردیوو له رانیه نه ما بوو مالی نیمه به حیا به تی قناج به گ - له و اجارا به ده ستی نینگیزه گن کوژا - له رانیه مابوو وه له پاشان به شویریکی ژور ناخوش به دزی

دهما ده م نیسان خوی له هه موو نه و مو حقه ی که نییدا نه ری رزگار ده کار له و شتانه ی که له ده وریا به دور نه خاته وه، نا وای ئی دیت شه رهن (خوی) نه مین چیه تی به میشتکدا نایت به چاوینی تیره وه سهیری پاشه رز ده کات که پرده های نه دارن و مینه له سهری که وژن که نه که به چاو نیقیادی تا به چاو نه دینه شهش نا وانی نه م که که له و دیو شاررا نیته وه له و سا که هه ره که هه وریکی نه رانن دلی نیسان دا گری ده کا تروسکه به کی دوری نو مینی زبان له میشتکی نه و که سه نه چیه نیتن جا به تینی وین نیی نه م تروسکه به به دلی نه و که سه نا مان به مانی نه و حاله تی ژنییه وه به ستره وه هه وکو نیسان سهیری دوارژی ده کا، به چاوینی پر حانه وه سهیری رابردووشی ده کا بیلک سه هه حاتی ژبانی یه که هه لته داته وه. هه رچیه کی که زاکیره به خه تیکی نا شکار بوی نووسید نه میخوینیتوره وه هه وادیسی رابردووی دینه وه یاد، تا یا زبان بیجگه له زنجیره هه وادیسیک زیاتر چیتران به میشتکدا دی که ته عری پی بگن؟ با و نه م که م.

له سالی "۱۹۳۸" وه کو لیمز که دهستم دایه له له م که به مونا سه به تی عومری بیست ساله موزه که راته تسجیل بگه چوار لاپه ره م رهش کردووه، به لام مه رمی کوشش و خوی نیمتان ناما ده کردن بوو به تی و ده چلی به چیم هینشت. که چی له و اجارا نه و ده قهره ی که موزه که راته نیدا نووسیه وه گهل شتی به قیقه تی تیدارو لیم ون بوو نارانت که کام ده ست نه م خه رینه به نه رخی له ده ست دام؟

وانه جار هه به مونا سه به تی نه وری که له مونته های کولیه ی حقو ق و نه مه نه خیر ساله که خوم به قوتابی دانه مین، پاش مانگیکی تر نه م له قبه

[illegible][illegible]

مەھمۇدى ئامۇزام ئەمەتکەتەپ بىر ۋە بۇيى ئەڭىزاسىمۇ كەمەكتەپ مەچىتە
خۇشە چۆڭ يارى ئەكەن ۋە تەلىم دەكەن -"ريازە" -بىراسىقى زۆر شەرق چۆرە
سەر خۇيىنىدىن، كەمەكتەپ كرايەۋە دەستەم كىرد بەگىران كەلەمە بىچم بۇ
مەكتەپ دايىم دەستى گىرەت بىردى بۇ مالى (عەبدولخالىق ئوقىپ) كەنىستاكە
مولاخىزى ئىلخەسارە ئەشارى كەركۈك ئەۋسەكە مۇسەلىم بىر ۋە كەۋىيە
ۋە مۇناسەبەتتى خۇمەيتىكى غالىبەلىمان ئەيەنەيدىن بۇيى ۋە (ئەمە يونس
ئەگىرى بۇ مەكتەپ) مەن ئەمەلى ئەۋەي كە ئۇ ئاڭاكت لىنى ئەبىي ئەيىنۇم، ھا
ئەمە خۇت ويونس ئەگەر بىر ئەمرى كىرد گۇيى مەكەنى ئەلەنە عەبدولخالىق
ئەلەندى ۋوتى ئا دايە بە دايەكى ئەۋەت دايە چۆلەك شەرى ئەۋى خۇاردىن بىر
يونس كۆرىكى ئاقەل ئەمە ئەگەر بىت ۋەشتى ۋا بىكات مەن ئەزانمە چۆنى عاقل
دەكەم (پۇرى لە مەن كىردى ۋوتى) لە مەكتەپ شەنەكەتە؟ ۋوتە ئەۋ ۋوتى
ئەلەنەيەيت؟ ۋوتە ئەۋ بە چاۋىكى زۆر بەسەم سەبىرى كىردى ۋ
ۋوتى (باشە پاۋەستە تاپىكەزەچچىنە مەكتەپ ئە سالى ۱۹۲۷ ئەۋمىرى ۹
سالئادا بوم كە ئە دۋاي عەبدولخالىق ئەلەندى دەۋرۋىشتەم ۋە لە ھەۋشەي
مەكتەپ دەستى گىرەت بىردىمە لاي مۇدىرناۋى (عەبدالرحمەن ئەلەندى) بىر
بەتلەبىيى ئەۋدى كىردە لە پاشان بىردىمە زۆرۈڭكەۋە كە لە سەر ئەخەلى
دېۋىزىۋان لە بەر كۆۋمەلە مەدەلىك دانىشتىبۇرۇن زۆرۈرتىيان لە مەن كەۋەرتى
لە مەن بېۋىكتىۋىشيان تىۋىدا بىر مۇسەلىمىيىكى بارىكەلەي سىچى مۇۋەش
چاۋىلەكەنىكى سىچى لە چارا بىر خەۋەزەنلىكى كۆرتى بە دەستەۋە بىر
لەپەرەمىيى عىۋە زىۋەلەكەنى يەك لەۋاي يەك پاۋەستابۇر، مەدەلەكەنىشى بە
ۋوسىكى ۋە ئىتتىپاقىكەۋە) مەبەريان دەكەرد، (عەبدولخالىق ئەلەندى) سى

تسلیمی نه وکړد بېچکه له دمو چاروځي نه یې که نابولیش دهمو چاوی
محمودی ناموزام جو، شو دهمو چاوانی که له سنډ دا بوون هم موپانم
لاغریب بوو له وانش به چاوځي قزلبانه مه پیری تمه قوتای به تازمیان
دهکړد که پاړچه غل خانی یهکی له سهریو سره که وائیگی مژرو
که وائیگی (یاپانی) زهره لمیر جانتایه کی په رژی شین لملو مسوروی
موزردیان دهکړد..

خیرا تهچومه ستر قوله لهئاو رووبارهکەى مەلەم دەکرد لەبن دارىهەکانى راوه
چوینەکەم ئى دەکرد هەرم کردن گەم زۆر حەز بەتەلەپایى دەکەم وه زۆریش
ناسۆردە بەخەيالات پەيدا دەکەم ئەمە خاسیەتێکى «ئەدالیە»، من ئەم
خاسیەتەم زۆر چاک لەقوله بەکار دەهێنم سەعاتەما لەسەر ئەستێرە زەلامەکانى
دەورى قولى

دائەنیشتم سەیری
شەپۆلە وردیلەکانى
قولى دەمێلەو
سەیری وێنەى
(چىای رەش) کەلە
ناوەکەرە دیاربوو
دەمێکى تەم دەکردو
هەزاران چەشتە
بەخەيالاتى گە
ئەوساکە دەستەلات
بەسەر دا ئەشکا
بەمێشکەدا ئەمات
ئەمانە وردە وردە
جوانى

تەبىعەتیان لەدل چەسپاندەم چاویان بەرەنەقى خۆیان گەلاوێژ دەکردەم هەركە
مەکتەب گرانیو پەتەبەتەى خال چوومه مەکتەب بێشای مەکتەب كۆتە بوو.
دێسان مەيوانىكی درێژ دالانێك بەسەر حەوشەدا ئەنوايىو لەئاو دالانەكە
حەوشەدا ئەنوايىو لەئاو دالانەكە دوو هەژدەى ئەم بەرە شوپەر بوون
كەپەكێكیان سێل شوپەریان هۆدەى (مەلم) بوو، عەددەى قوتایی لەبەست
كەس زياتر نەبوون، هەندێ زۆر گەرەو لەمێش بچوكتیان تێدا هەبوون
لەبەرەوى كەهەرىك موعەلیمان هەبوو ئەماندەزانى كە كاسەمان سێلى يەكو
كاسەمان سێلى دووین بەیانیان وەكو لەمەكتەبى كۆیە لەحەوشەى مەكتەب
رێژ نەبووین كە (تەشید) بلیین یان سەیری پاكو خاوینى دەستو پەنمان
بەكەن بیاىرى كردن تا موعەلیمە ئەفەندى لەژۆرەكەى خۆى ئەماتە دەرەو
چونكە هەر لەم ژۆرەش ئەنووشت یەعنى مەكتەب مەسألو جینگەى
خوێندنیشى بوو بەدەست نیشارەتەى بۆ نەكردین هەر كەسە لەشوێنى خۆى
لەسەر تەختەكانى لەهەیان رێژ كراوە دەرگەت موعەلیمش سەر مەشقەكی
لەسەر تەختەى رەش بۆ ئەنوو سینەو خۆى نەچۆرە ژۆرەو هەندێكیان
لەوانە بوون كەقورانیان لای (مەلا) ختم كەردبوو موعەلیم تەكلیفی ئى نەكردن
كەدەرسى قوربان پەراشتەر رەوان یەكەن. من یەك لەوانە بووم كەدەرسى قوربانەم
لای (عبدالقادر) ناویك رەوان دەكرد. ئەمەل رۆژى كەچوومه مەكتەبى رانیە
قوتاییەكان دەورەیان دایم یەكێكى سوورەى موو زەردى چوار پەل ئەستێرە
چاویش، بەلامدا هات بەین موقەدیمە وتی: چاوت بەو دوو ئەنگوستە
دەریهێنم! زۆر سەیرم پێ هات چونكە چ حاجەتى نەدەكرد ئەم تەكلیفە
ناخۆشەم ئى بکات من وامانەزانى گالتەم لەگەڵ دەكەات، زۆر
بەبەساتەت پێ مویالاتى وتم "دەیانم!" هەر
هێندەم زانی شاگرم لەچار بێلەد بوو
چونكە هەردوو ئەمۆستى لەچاوم
راكرد من لەگریانو ئەوانیش لەقائى
پێكەنیدا. نازانم چۆن چاوم پێ زەرەر
دەرچوو، پاش دەمێك چاوم هەلێنا ئەم
نەتوانی كەتەهەموى رۆشاكى پێ بکەم
چوومه ژۆرەكەى موعەلیم ئیزنم ئى وەرگرت
كەچمە مالهۆرە، لەپاش ئەو حاسەمەمە من و
ئەو كۆرە پورینە برانەرێكى زۆر مەتەن
ئەتەتەم زۆر لەسەرى دەكرد زۆریشى
ئەتەتەم لەسەرى دەكرد وەلەهەینی وەختا
ئەنقلاپكێشى فرێدایە ژیا نەمە نویش
هاویشتمە ناو جولا نەمە رانەرەستان،
بەتەبەتەى حەال لەزى تۆپینسۆ
قاشەوانىو سێیان لەنەم چەشتە یاریە
عەنقائە پووم ئەم روووە زۆر لەرزارى
(عوسمان)م. لەرانیە ئەوها رامبوارە تا
مام جەمیل ئەفەندى كەبوو
مۆخەمەنى ئەفەل لە (زینسۆ) لەسەر
نەسپ كەوت وەلاتى كەرد، یارەك ناردى
لەشوێنى (كاكەم سەعدى) كەلەمەلێر
(مەداویمى) مەكەمەر بەتەعقیبى
نەماوێسەو مەشغور بوو، هاتە
رانیهى، كەتەزێه تەواو بوو، كاكەم
سەعدى سەیری ئێستێهەداى كەرد
زانى كەمەن لەرانیە ئەفەلوتیم تەكلیفی

لەباوەكم كرد كەلەگەن ئەم بچمە هەولێر بۆ خوێندن. من ئیستەدادیکی كافیی هەبوو لەو مودەتەدا کەلەرانیسە بۆم بەواسیختی مەراقی شەخسەم زۆر مەواوەلە قیزیووتە دەگەرد هەر شتیکی ئوسسراوم بیدیایە ئەمخوێندەووم ئەمتوانی کەمەگەردی زۆر چەك بئوسم سەواکم بەرامبەر ئەم تەكلیفە موانەتەتی نیشان ئەدا.

هاویتی سالی ۱۹۲۰ بۆر کەمانگ هەلات لەخەویان هەلساند مەساری ئیستیزیکان کردم لەگەل کاکەم سەعدی رۆگەکی کۆنمان گەرت کەگەیشتیئە کۆیە هەموو بەجاریك بەپێرمەنەو هاتن منیان وەرگرت، نیتەر دەو رۆژ لەکۆیە مایەنەو، مەواری ئۆتۆمبیل بۆرین هاتینە هەولێر پەكەم چارەبۆ لەخەباتی خۆم کەسەواری ئۆتۆمبیل بۆرم، کەچی هەروەکو ئەیان ووت: ئێنسان لەناو ئۆتۆمبیل سەری بەگێزەو دێتو ئەرشیئەو، وانەبوو. زۆرم لا خۆش بۆر پاش ئیوەرۆیکی ئەرەنگ بۆر کەگەیشتیئە هەولێر لەمالی پوورم دابەزین چونکە ئەم سەفەر پویشمان لەگەل گەراپەرە، هاتبۆرە کۆیە بەموانسەپەتی تەعزیهی مام، شەر لەمالی پوورم ئەنووستم بەلکو لەگەل کاکەم سەعدی هاتینە خوارووە لەمالی خۆمان ئووستم خواروخێزانی کاکەم سەعدی بەموانسەپەتی سەردان هەموو چووبۆرە مالی ناسەفی بڕام لەمەخۆر لەبەر ئەمە کەبۆ رۆژی دواپی هات ئۆتۆمبیلمان گەرت چوونە مەخۆر، مەخۆر لەرانیە گەورەتو لەکۆیە بچووکەبوو بەلام وەکو رانیە فێنک ئاوی ساردی ئەبوو، بەلکو شارێکی وشەو ئاوی تال، بێجگە لەئادی چ شوینی وای ئی ئیوور کەدرەختی ئێدا بێت، لەمەخۆر هێندە ئەمەسەر بەلکو لەگەل مالی کاکەم سەعدی هاتینەو هەولێر، هەولێر لا غەریب ئەبوو، بەلام دیسان گۆراپوور بێرەمی لەلاتی هەولێر کەجێگە تۆپی رەسەزان و هەلەستەتی جۆلانەر چەرغ و لەلەکی جەننا بۆر، بێوور وێشەر ئێرکانیکی بێند بێندو سەرەکی کراپوور ئۆتۆمبیل و چاپەخانە، مەکتەبی چاران و پۆستەخانە یەکیکیان بۆرە گەراجی ئۆتۆمبیل و ئەوێریان بۆرە چاپخانە، بەلام خانەگا هەروەکو چاران بۆر.

کەگەراپەرە هەولێر قاتیك ئەلبیسی سەتەر و پانتۆلێیان بۆ دروست کردم ئەمە پەكەم چارم بۆر کەنە چەشتە ئەلبیسانە لەبەر پەكەم ئەگەر لەهەولێر لەلایەن چ شتیگەر ئوقسانیم ئەبوو بەلکو وەکو مەلکی فێری دەشت بۆرین لەناو قەلەس دابەزین بەم جۆرە دلم ئی ئەگوشرا خاسەتەن قەرە قەچێ بڕاژم کەچاران خالۆژم بۆر کاکەم سەعدی مەری کردیو، ئو کەچەکی خالمی بەخێو کرد، یەکیکیانی دایە (ئاسەف) ئووتیریانی لەهەمیدی بڕام مەرەکرد کەلەسەر هەموو شتیك شەڕێکی دەکرد من راق لەمالە ئەبۆر، پەكەم ئیشتیاقی رانیە دووم بێزاربوو لەهەولێر منی هاریشتە سەر ئەمە تەكلیف لەکاکەم سەعدی پەكەم کەبەنێرێشەو رانیە، بەلام کاکەم سەعدی دلی دامەرە وە ئی پرمیم بۆچی هەز ئەکەیت بچێەرە رانیە؟ پێم ووت: کەلەهەولێر بێزار بۆرم

لەسەر ئەمە ئۆتۆمبیلی بۆر گەرد و تاردەپەرە مەخۆر، وە وشێ: بچۆ مەخۆر کەمەکتەب کراپەرە بۆ ئاسەف دەنووستم ئەلنێرێشەو هەولێر، تۆ ئەهاتوی بۆ کەیف هاتوی بۆ خوێندن پێویستە بخوێنی، بەم جۆرە چوومەو مەخۆر (الجدللە) لەقەرەقەری شەری شوێر مالی کاکەم سەعدی لەهەولێر رێگار بۆرم، لەمەخۆر بەرۆژ ئەچوومە دائەرە تەحریرات کەئاسەفی ئێدا مودیر بۆر سەیری ماکینە ئووسینم دەکرد کەچۆتی پین مەنووین لەمەیاتا توشی شتی هێندە سەیر ئەهاتبۆرم کەچەك سەرنەم دایە دەستیان وام تەسەویر کرد مێش ئەتوانم پێی بئوسم کەکاتبەکە هەلستا چووم لەشوینی دانیشتم هەواتی ئاوی خۆم ئەدێزێو بەئەمۆست لیم ئەدا ئەویش لەسەر کاغەزی ئەنەقشاند کاناوم دایەو ئاسەفم لەپشتەو راوەستا بۆ زۆر ترسام کەشتیکی خراپم کردین بەلام کەدیم پێدەکنی دلم ناکەوت ئینجا و ت "یا و"

واوم ئووسێو هەرچەشتیکی لە (ئوون) ئەدەم هەر (ح) دەنووین لەسەر ئەمە ئاسەف دەرسێکی (تایپ رایتەری) داسن ئەنەسەرەکانی گەیشتم سەن رۆژی پین ئەچووم کاغەزێکی دوور دێژم بۆ باوەكم ئەقیدم کرد لەسەر ئەمە ئاسەف سەعاتێکی (ئیسو لیرەییکی (موکالاسی) داسن، بەلام لەپاش دوو رۆژ سەعاتەکی ئی سەندەموو بەحوجەتی ئەمە پەكێکی چاترم بۆ ئەمۆسل چەلب ئەکا وە لێرەكەشم لای بڕاژم دانا کەگەراپەرە هەولێر بەداتەو، بەلام کەگەراپەرە هەولێر ئەسەعات پین بۆر ئەلەرە. سەعات هێشتا ئەگەشتبۆرە چن لیرەش بەقەر زەرچ کراپوور من لەمەخۆر هەروەکو چاوم کراپەرەو فێری بەماکینە ئووسین بۆرم هەروەدا دروشت منیان زۆر یەتەن بۆ دوو شتی زۆر تازه رادەگێشا یەکیکیان موحادەتیکی کاکە ئاسەف بۆر کەلەپايت ئیشتان پەروەرییەو لەگەلی کردم ئەویش پەم مۆرەو بۆت.

پاش ئیسوور بۆر کەلەهەویان دانیشتبۆرین چاپەمان دەخوارەو کەئاسەف ئی پرسیم: یونس تۆ چیت؟ جواپم دایەو: "من یونسیم چ پم؟" ئیشتان و تێ هزانم ئەمە ئیە یەفتی تۆ خۆت پەكۆرد یان تۆرک یان؟ ئینگیز دالەنیت یان نا؟ پاش گەتوگۆیەکی زۆر کەمپێچی ئی ئینگیزیشتم بەلام بەك شتی لەعقیدەو ئیدیا کۆریم کەلەویش لیبان پرسیم تۆ چیت بێنم من کۆردم. دوو سەن سەعات ئەژر تەسیری ئەم ووتاندا مامەرە ئەنەپايتەدا قەرارم دا کەرقم لەهەموو بێنێو ئەم ئەم قەرارە زۆر سەری ئەگەرت چونکە (بەهیه) کچی خال و تێ با غەرەم لۆن ئی بێدین، بەدای کەوت کەچووت سەر (غەرەمە فۆلەکە) دەفترێکی خۆم لەسەر سەندوو قی غەرەمفۆلەکە داندراپوور، من هەر مەلەگەرت و فێرمانیە سەر ئەز، بەهیه خێرا هەلی گەرتەو و تێ ئەمە رەسمی مەلیک لەیسەلە سەیدە کۆری حەزەتی هەسەن فێر ئەدەرە سەر ئەز چاوت کۆر ئەمین من خۆشم دەووت، نیتەر پەسەمەکی خێرا خێرا ماچ دەکرد ئیتەرم ئەم رەسم ماچ کردەو ئەم ووتارەم بەهیه ووتارەکانی ئاسەفی مەراپا لەبەرپەرەمەو قودسیەتێک و پێرزیکی ئەم رەسمە واکەوتە دل کە خواخووم بۆر بەهیه لە ماچ کردنی رەسمەکە بێنێو مێش ماچێکی پەكەم، لێفەن دەفترەگەم ئەدەست وەرگرت و بەخۆشەو ماچ کردم لەسەرپەرەکە دانا.

ئەمە دەرسی یەكەمی ئیشتان پەروەری بۆر کە وەرە گەرت و پەم چەشتەش لە دلمدا جێگەر ئەبوو، بەلام لەپاش ئەم حادیسەویش هەر وەکو شتیکی تازه دۆزبێنێو شەویر بە خۆم نەگەردە. من یونسەکی چاران ئیم من ئیم کۆردم، وە وام هەز دەکرد ئە جاز مەر و مەکوژاندا راکەم و هوارپەكەم (اسن کۆردم، من کۆردم) ئەم ئیقتیلارە غریوێک و غەرەبێکی داسن کە ئازانم وەسفی پەكەم، من لە رانیە بە شانی گەن کەس تەنگەم دیبوو، هەتا باوەكم تەنگیشی هەبوو بەلام دایکم چونکە زۆر ترسۆلە بوو ئە ئەیدەپشت کە ئزەیکی پەكەم ئیقتیلار ئەبووت (بەسستی ئەمە ئەهتە، لەبەر ئەمە وام چووبۆر مێش کە تەنگ دەستی ئی بێریت ئەهتە ئەمەوێرانزیدیکی هیچ چەشتە سیلاحێک پەكەم. ئە مەخۆر ئاسەف تەنگی پاراسچەم و تەنگی شەری هەبوو بەلام من تەبیی هەر وەکو دایکم بێدووبە مێشکەرە کە ئایر ئزەیکی تەنگ پەكەم. ئزەکی ئەدەکەوت شەوێکیان ئاسەف دانیشتبوو، لە پێش چاوی من پاکەتێک فێشەکی هاریشتە لای تەنگەکەپەرە پاشان لولە لە من کرد. ووتی (بەكۆرم؟) مێش ترسام خۆم هاریشتە پەنای ئەنکی ئەسیرنەو لەسەر ئەمە ئاسەف زۆر پێکەنی، منی بانگ کردە لای خۆی ئیستیمەال کردنی تەنگی لێر کردم و تەنگەکە ئی دامە دەست تەكلیفی ئی کردم کە فێشەکی تێبخەم و فێشەکی ئی بێنێو دەروە هەر عەینی شەو ئیستیمەال کردنی دەرمانچەشی فێرکردم، پەم چەشتە پێچیک داسن کە لە سیلاح ئەترسم بەلکو زۆر حەزەم دەکرد مێش وەکو ئەم تەنگەم هەبێ و هەر وەکو خۆی پێی ووتبووم (خەزەم دەکرد کەسەم زۆر پەكەم بە یەكەمین لە مەکتەب دەرچەم تەنگەم بۆ پەكەرت)

نیت یه کمه خونا سیتیم که کوریم و دودیم نیستیمهالی سیلاح فیروبوونم نم دوو شته به توارای تیلنیلاینگی زور به قومتی خسته ماخوئیاو تایدیا لمدوه نهر موده تی کله معخور ماموه زورترین وقتیم به هکینهی نووسین و غوامه فون لیدان و هلیچرینی تلهنگ پانه بوارد که شواوایش لهسر جیگا راده کشام خه یالم له شهه تلهنگو سواری ده کردوه نم خه یالنه نهیا سبه یه یگی یو نیچاد بکسوه همر دم سبه بکس لهه یو که کورد و به شمی پین له سرچی ؟ نازام

کاشمزی کاکه سهدی هات لهه یی تیدابوو کهو مهکتب به مزوانه نه کزیمه پیوسته به گه نیمه هویلیز فیلعن پاش دوو پوژ من لهه رلیز یووم دیسان هاتمه رلیزو شپه لای برانم به لام له مجاره به میمش لهگه همنار ایوه به هیه همرچنده به عومر سیمال له من گهره تر یوو به لام خوی له ترازوی مندا نه کیشا زومان به کتر خوشدوه یست و زوریشمان بق له یه کتر له یوه له سر هیج لهگه به شمی ده هات زور خراپی له مندا م زور زووش تاشتی ده کردوه دسستی له من ده کردم ماچی ده کردم کچیگی زور خه یالی یوو به لام خه یالنه کدی همر دم له تهسه و کردنی شتی تاجانیز به کار ده یینا مهسل له سرووتاری خوی زورکسی دیوه که دزستیان هه یوو فلان و فلان خه یان له یه کتر کردوه فلان پ همر یو فلان ناریدوه نیت لهه لای نه مه به هیه نه تریه یمن کهسی بیندو ست نهه شت یوووه برانم خه یالی ده کرد شاگردیگی هه یوو ناوی (نه عیمه) یو گچی پیادیکی شهربت فریضی له قیریو به لام نه عیمه کچیگی دلارام و جوان و زور وریا و ده به به پیکه نین یوو له خوم به یوو سن سال به کتر یوو به لام زور له من به هیه عاقل نریو زور زور نیک ده چورین به لام هیشا ووتاریگی وای نه ووه کسدم لیس شکان به زور جاران که من به هیه پیکه وه به شمی ده هاتین نه عیمه شاهیدی یو مندا که خه تانی من نه یوو که کاکم سهدی وهیا برانم دلیان ده شکانم نه عیمه لهگه من دانه نیش شمی لهگه له معخوردم لهگه لهگه نه عیمه خوشدوه یستی نه عیمه زور به یو لعل زیان کردم زورم لا خوش یوو له ده هاتی ماچریمدا نه عیمه خویم به سر شاییدا بدا وکو جاران سهرم بخورینن و به ده نگیکی به گریانه ره پیم بلن "نیظه ما قایدی یوختی" نیست و پاش پانزه سال نم موزه کراته نه یوو سهره هست یقه ده کهم که وه یگی خاس قومتیک کهسه موری وه لای خوشدوه یستی و برای تی یه به سر نه عیمه رام نه کیشین لهگه نیست لام پایه ده سته کانیج ماچ ده کرد لهه من تلهنگه یاند که من نهو ساک چنده موحتاجی نم (هینچ نه به یی) نه یووم

مهکتب پاشی مانگی که کزیمه نازام بچی کاکم سهدی منی هینا یوه هویلیز لهگه نه هاش نم نیچتیا جدم به کس نه دوه ورت لهسر تهو سیدی برانم کاکم سهدی منی لای (مهلا برانم) ناویک له خانه لای شینگ چه میل نه هندی لیمر خویشدن دانا سوخته خانه لا خوش یوو چونکه زور کهسی وهکو منی تیدابوو هه مومانی به هویلیز سوخته و بهرستان مهکتب یووین مهلا برانم پیادیکی باریکله یی ونگ گه نچی ده یی چار مه یلیز دریش خورکای یوو جلکی پاک و خاویلی لیمر ده کرد چاو دکانی رهش و مه یلیو به چورلا یوو زور قه شمر جاری ده به پیکه نین یوو لهگه لهه مندا لهگه له سوخته کانی زور تووچه نهنگار لهسر نه دنا شت (قه لاقی) نه کردین به لام معامه له یکی تاییه من لهگه من ده کرد چونکه برای سهدی نه هندی یوو وه سهدی نه هندی دزستی مه لای موحتارم یوو پاش مانگی که مهکتب کزیمه مهنر سهدی نه هندی یی که ناوی (شعبه) یوو که به کردی ته دزستی تیدا ده کردا شیم شه همدی که لانه یی وهرم گرت یوو و هله معخور به هیه لیس دراند یوو و ناسف به سبه یی یی پیکه هینا یوو سهره لهگه له خوم برده به یی نه می کهسه لهگه لایت چومه مهکتب پریمیم هندی مودیر نه هندی له کوینی ؟ قهرامیک نیشانی دام چومه زور ووه نه هندی یی که گنج به سام

دانیشتیوو به سر نیشانه تی کردم که چیم دهوئا چومه پیوسته به ده سته سه لامیک کردو شه همدی دایین خویندیموه وتی تو یونس برای ناسه یی ورت "بملی" وتی لیمر مهکتب لیه سبهی نا دوه یی زور شمو وهرمه تومان له سنفی سن قهید کرد ورت "باشه" سه لامیک کردو چومه مال به ده نگیکی بهر ورت "چیت ناچه سوخته خانه" نیست چومه مهکتب خوم قهید کرد برانم وتی "چاکت کرد"

زور شمو هات زور به نیشانه مه چومه مهکتب لهه ووه که ریزیان کردین ناویان خویندیموه له پاشان سنف سنف همر سنف چورینه زور یکی تاییه تی یوه نه توانم بلنیم زور ترینی سنفی سن یی به لام خوم به یووهر زور گهره تر یوو غریب یوو له ناویاندا هیچ کامیاد نه دنا سنی به یووهر نه می کهله ته که ده دانیشتیوو ناوی خومان به یه کتر و ناوی نیسماعیل حاجی که ریم یوو نیسماعیل به کهم کهس یوو له مهکتب ناویم زانی یووینه برادر یی یه کتری بهر به یوه زور بهر زور مهاله کاکم ناسی به لگو به یوو سهری هلمقان و دانیشتیم ده کردن نهه (هه مید که ریم) کوریکی رنگ زهری جغار که کیشی سروریشداره لهه لستان و دانیشتندا وابه دیار ده کوریک که نه خلایق زور چاک نیه نهه (که ریم شریف) کوریکی کورته لای دهو چاویان لووت باریکی چه ناگه هله گه پاره ده نگیکی که منی مه یلیو نه سهری هیه زور ره یلی (هه مید که ریم) زور جاران پیکه وه هه یالی شمو رابریو یان یو یه کتر نه گهره ده که چو قومان یان کردوه شمو له باغی سه عینا ناویان یوو ده نهه (نه عیمه یی) چاوشانه یی وگ زه لاسی رنگ زهری ددان شانی چلکسی دوو دان زهره که سهریم جواره یی نه کات که وه ختی نیست راجه هات لهسر جیگا که خوی نابزیت به لگو میزه کهی نه کاته تمیلی به سته نه لیت و مل بالندا (نه عیمه دین) دهنگی زور خوش یوو به لام همر به سته یی کوریکی ده زانی نم سن کهسه به تاییه تی هه موری لایه که خومان له لپاراست زور تخونان نه ده که واین به لام لهگه لیشیان به شمی نه ده هاتین چونکه له نیسه گهره تر یوو نه وایش به چاویکی به چوریکه وه سه یریان ده کردین به لام بهر ده که کاکا هینان نه ده زانی له لای مه یلیه تی موه لیمن ناویان (کای ناو کولکان) یوو نهه هیمام قایق ناغایه کوریکی چوار شانه یی سرگه ووه یی لای بهر زه لیمو نسقور رنگ زهری چاوه رش جلکی زور جوانی له بهر نه کرد به لام نازیره کترین کهس یوو حاجی که ریم نه هندی موه لیم ناوی لیشا یوو "چه به لیری میش خور" ژانی شه خسیم نه مهکتبیدا لوانه نه یوو که دیار به به لام نیهمایش نه ده کرام لهه موری ده رسکان وک پاش نه یوو لهه مندیگیان وکو (تشریح و جوغرافیا دین و نشیا) به کم یووم له عیساپ متوه سبت لهه ره یی نه زان یوو زور رگم لایزه ده یوو وه هینده یی سن نه چوو که قاوم خانوه کهی نیسه تیدابووین نیساری کرد که یلی بهر چن کاکم سهدی چو له قلات له ته مالی یوسف نه هندی قازی خانویکی یهه چاوه یی گرت نهگه چی ناخوشی تاریکی کونی خانوه که زیکره یاتیکی کونی برانم فیلیا یوو خوش و دهو سعات یهده شه رهو باسی خوشی خانوی خویانی ده کرد منه تیکی دوو دریشی به سر خوادا ده کرد که بهم حاله رازیه هتا به هیمش چونکه ده سته خوش که کانی له ده سته چو یوو چار به چار به ده نگیکی ناخوشی زور له ناوی و حنا نه ده دوو نه گریا نهه به به به هتی حال سبه ییگی زور مولانیم یوو که ناگری فینته له مالی نیسه نه کوریمه به لام که ریم خوم به سته یوو همر له مهکتب ده هاشوه لهگه جلیلی یوسف نه هندی که پیکه وه لهه مندی به لستانیکا یووین به یاری تا نیوارمان راده بوارد به واسیتیه جلیله و زور کهسی تریتم ناسی وکو (جهلال قاس) که برانای حاجی موسته لای توو تنجی یوو له مهکتبه یی نیسرا نیلیه کان له سنفی سن یی به یی نه ییوند جهلال کوریکی سپیلکی چاو گهری ده به پیکه نین یوو کوردی زور چاک نه ده زانی عیش

تورکیم چاک ئەدەزانی، بەلام بەراسەتیش یەکتەمان خۆش دەویست پاشان (موسەفقا موحەممەد)م ئاسی گەکوپی موحەممەدی ئەمما بوو لەسەلفی پێنجەم ئەیفویند، موسەفقا کوپتکی کورتە بەلام سەر گەرە چار ژیندووی رەنگ گەنجی بوو، زۆر بەتەن بوو لەبەتتیلی قەدرمان ئەگرت ئەم تێپە هەر بێهەگەرە ئەگەرین.

لەم ئاتەدا بوو کەکاکەم ئاسەف مالێ مندالی مەتاردەرە هەولێر چوونکە لەوێزە دەستیان لەنیش کێشا بوو، تەبەیی ئەم خانووی کاتییدا بووین زۆر بچووک بوو لەبەر ئەوە خانوونکی تەمان لەخوارەرە دیشووە کەدوێ هۆدەرەو پەکیکیان لەسەرەو ئەوێ تەمان لەخوارەرە بەلام ئەمەندە کۆن بوو کەتەسەر ئەدەکا چۆن رەوستانوێ ئێرە شتێکی خۆش بەیاد کەوتەو ئەویش سێ چوار رۆژ بوو براوێرمان شەرە دەدوکیان بوو بەلام (مە الاسف) هەموو رۆژێ کاکەم سەعدی کەدەهاتەرە لەدەرگەرەو براژێم پەرووکی ژۆیسەرە کلاووەکەیی خوار دەدەرەو بەکەم تەوانی تێدەگرتو ئەدەگرت کاکەم بەدەرەو چارە باریکەو لۆچ لۆچاویەرە پێدەکەنی. چەند روپیەکی بۆ دەرشمینا هەروەکو لەم پارمە (مەلەواتی) سولج بکاتەرە ئیستەدادی نیشان ئەدا نەویش پارەکەیی لەدەستی پانەداو ئیورویپەیی ئەداپەرە دەست، رۆژیکیان خۆی بەختی کەچ پارەیی پەیدا نەکردبوو تەبەیی دێلۆماتیکیاتی سەلەفەن بێ قیەت بوو، شەرە هەلگیرسا خێرا کاکەم سەعدی رابکردە دەرەو شەرە دەرنگ هاتەرە مەن و لەوان لەهۆدەیی خوارەرە دەروستین شەرە کەهاتەرە پەکتیان ئەدەو. بەیاتی لەو سەری مەن لەهەوار هەوارێک رابەرەم کەسەرەم کرد. براژێم کاکەم لەژێر خۆی شەرە پێی دەلێ: وەلێ ئەمجارە لەبەر دەستێم رۆگار نایی خۆلە پەلی تۆ شەم بۆد! کاکەشم هەواری دەرکەر کچی پەرەستە شتێکم دۆزەرەو نازان چوێ؟ ئیتر لەم مەشت و مەرە راست بوو مەرە لەجینی خۆمەرە ئەمەریکانە ئەمەو (براژێم بەرەلێ ئەکەیی راست پێتەرە ئەتکوژی!) بەکاکەشم ئەمەو!

(ئەگەر نازای خۆت لەبەر دەستی پەرەلا دەکەیی!) براژێم ئەمەبوو کەلەم خافە دەوام بکەن، چونکە زۆرم لا سەیر بوو کە ئێ پیاو بەهۆیتە ژێر خۆی) بەلام بە تەرەسولاتی کاکەم سەعدی براژێم لەسەر سەنگی لاکوت کەهەستە دەستی درێژ کردە مێزەکەیی ژوور سەریانەرە کەهەمانەیی زەخیرەیی لەسەر رۆژگراپوور شائەبێکی بچووک سەرانێ هێشا دەرەو وێ! ئا ئەم شائەبە هێج کەنێ؟ براژێم وێ ئەمە شائەبە بەهەبە سێ چوار رۆژە هەراسانی کردووم بەخوای چاک بوو دۆزەرەو بەم گۆرەبە سەد یارە ناشتی بەشەرەزاریو تەرەدەرەو لەدەرگا هاتە ژوورەو شەرە ئەمانەتەن خۆی لەپشت دەرگا شاردەرە. ئەوێ رۆژێ یەکمە لێش ئەمەکتەب ئەمەبوو کەلەم حادیسەبەم بۆ بارکە نوومەیی بارکیشم بەتەعلیقەرە کەهەمووی هەزەلیات بوو بۆ کاکەم سەعدی ناردەرە لەسەر ئەمە کاکەم سەعدی ژەلەنکی لەبناگوێ دامو سوێندیشی خوارە

کەدەنیو پاش بەزەلە قەسە لەگەڵ هەموو کەسێک بکات، براژێم وێ! ئەگەر مێش" وێ کێ ئەگەر تۆیەتی!

کاکەم ئاسەف ئەبەغدا گەراییەرە هەر لەعەینی گەرەک خانوونکی زۆر خۆش گرت ئەشیامان گواستەرە ناوی ژێانیکی تازە کەوتە مالی ئێمە، بەلام وا ئەبێ ئەم ژێانە چ تەنەریکی مەحسوسێ کردیئە سەر شەرەو ناکۆکی بەینی کاکەم سەعدیو براژێم بەلکو ئەم ناکۆکییە هەمماپو بەلام هێج کام لا بەراسەتیان نەبوو "ئەمەبە" چیتەر شاکرەبەتی براژێمێ نەکرد، رۆیشتێ ئەمەبە بەتالی بەکی ژۆری لەبەرچاری ئەدا بەجێ مێشت بەتالی بەکەیی هەر لەبەر ئەوە ئەبەر کەزۆری خۆش دەویست بەلکو شۆمەک کرێن لەبازار لەسەر شانی ئەمەبە یو کەوتە سەر شانی مە ئەمە زۆر پێ ناخۆش بوو بەلام مەجەویش بوو یەکمە، کەم رۆژ وایو دووجار گۆشت پێدا ئەنێرەرە بازار ناخۆی توورە نەبوو چیتەر بەقسەم ئەدەکرێن لەسەر ئەمە شاکایەتیان لێ دەرکەم کاکەم سەعدی بەشکایەتی ران وەك یورکایێک بەسەر سەری ئەدا ئەتەنی بەلام زۆر چارە ئاسەف موحەممەدی دەرکەو. پەتەرەیی دلی ئەدا مەرە کەکاکە سەعدی بۆی گەرەبە ئەبێ لەقسەکانی عاچ ئەم مەن ئەدەزانی کە کاکەم سەعدی لەسەر ئەمەیی کەزۆر لێم توورە نەبوو ژۆریشی خۆش دەرەم ئەم لەئاسەف چاکتر سەیری ئەراقیسی دەرکەم، بەلام مەن ئەدەدا ئاسەف ئەمە زبەتەر خۆش دەویست و زبەتەر مەپال ئاسەف بوو

لەم تەلەریخە ئاسەف بێ نیش بوو، زوو زوو سەفەری یەغدا دەرکەو، بەراسەتیە براژەراییەتی کەلەبەغدا پەیدا کردبوو، توانی تەنەریکی وا بکات کەنێجەرە (مەحەمەدی شەرەبە) بۆ کاکەم سەعدی ئیخەرە بکات، بەمە کاکەم سەعدی بوو بە (مەحەمە) ئەو رۆژە کەنێجەرە مەحەمەدی بۆ هات شەرەکی زۆر گەرەو لەبەبەنی ئەمەو ژەنەکەیی قەووما، شەرەکەش لەبەر ئەمەبوو کەتەنێم براژێم خەباتەیی بکات نەویش رازی نەدەبوو، لاکەر (مەهەمەق بوو بەشەرەو قەرەقچ پێی مەهەمەد، ئەمە وایزێم یەکمە (ئینتیسار)بوو کەلەخەباتی ژۆو مێردایسەتی ئەودا روویادبوو

ئاسەف براژەرێکی ژۆری ئەهاتنە لا زۆر چارەن مەیان دەرەکردە دەرەو دەرگایان لەسەر خۆ پێو ئەدا، ئەمەزانی بۆچی؟ شەرەکیان (سەعدی جەلال) مەهەمەد هاتە لا ئاسەف سەعدی جەلال کەنێکی ئەسەری قەدە پالای خۆین شەرە چارەکانی رەشو گەرە جەلکی ژۆر چارەو رێک و پێکی لەبەر دەرکەو، ئەپاش ئەمەیی کەدانیشت مەیان دەرکەو دەرەو هێندە پێ ئەجوو ئاسەف مەنی بانگ کرد چوومە لایان سەعدی جەلال پێی وێ (ئومەن) ئۆ ئەمەکتەب رەفیق و براژەرێ ژۆر؟ وێ بەلێ وێ شتێک پێ دەلێم ئەگەر بەقسەم بەکی پاسکیلت بۆ دەرکەو وێ بەلێ پاسکیلت بەقسەم دەرکەو. هەلێک پێکەنی وێ! ئا هەرین، تۆ کرەدیت؟ وێ بەلێ کورەم، وێ گۆشەرە هەموو رۆژێ ئەمەکتەب لەگەڵ براژەرەکانت یەکتەر یەگەر بەخۆتان بلێن "بەچە شیر" وە ئەو وێ مەن کورە ئیم لێی پەن" وێ "باشە"

بەيانى لەمەكتەب بایس سىن ئاڭە قەزوانى سويمىر كېرى، بىسىر سىن چوار
 يۈدەرم دابەش كەردو پىڭم وتان: "ئىمە كوردىس بەچە شىرىن با بىگەرتن كەوى
 نەيتتە بەچە شىر بەچە رىزوىيە لىيى دەيدىن" ئەم فېكرەيان زۆر لا جۆش بوو،
 گەراين سىن چوار كەسى ترىشمان بەزەمەرى مەشتەكۆلەر دەنگە قەزوان، كەردە
 (بەچە شىر) مەقتەبىكى پىن نەچۈر كەمەكتەب ئۆرتەرنى موبنە بەچەشتىن، ھىر
 قېتىملىق ئىمستراحتى ئى ئەداد ئەمەدە بەجارتكە لەمەمور لايتت ھەللا بىلەند
 نەبوو ئەيان ووت: "بەچە شىرىن، نەچە شىرىن" و راوى بەچەرزوىيەكانيان
 دەمينا. شكايت زۆر بوو ئەدارى مەكتەب پىن زانى، رۇژىكيان مودىر كۆى
 كوردىتەو وتى:

نعم دووسې تفنگه کارې هراړان دبعایې کړه من تمېنې که لگدل
نعمیه یې خوم ریک دکوټ هېچې نړۍ ئی نږد دنگه پښتو هم څه سمدوم
نژانې کهمن کوردمو هم وهاشم نرمانی که دما دمنکی مو کوردم، شېبې غورږ
له هغوو دونیا نازارتیز وهچاکترس ژور چار به معید سید عومر ناڅا ۲۰
لسمو نعم وهترو تورپو دکوردم عه لنی پسي نږد دغه پښتو، روژ لیکلې
نعمه دی هواجه لفسدی ماته لای ناسلف هېی ونه "نوس مو کورډیت"
ونه بهانی وکې "کوا شاییدت که نه ز کورډیت" ونه "ناسلف شایعده" وتری
ناسلف ده شایعده ناشی" نپتر به نرمانی چوړ چو می به مومو، له ش
وئی "من شتیکت نه دم من، کهوئیان به چې بونجی تو کورډیت نعم حمید
پښان به دوستی سرپرگنده باغلی دغه تریکې مجوړکی، ده رینا ناسو
دغه ترکه ره شیکې ده رینا ډابه ده ستم وکی "نعمه شیع صبحو، د
معلیکې کورډستانه" مسش ره سمدوم وهرگرت روژ کلم یحوش مو که
ره سمی معلیکې کورډستانه لاین، به لام کورډستانه کورډسره" نعمه نرمانی
نعمه سیم سوال ددگرږ پاش دووژو سوچه لیکې مسسرم شقی پمل خزا
ره سمدکانیم ده رینا وک شریعت به سمدی به سمدگرږه دوو ساسلف "ره سمی
معلیکې کورډستانه لگدل وان ننگه نصبت نهو سمی شریعت هم له رینه
حصتو به سمدکی تریش له داریکې تر حصتو دارفکام لفسنور لیکې مو څو
چه سپاندو دووگونم لفسندو، لکه خست مدم چه شته "له سمدسره
ناغان" یکم دوست کرد له مکه لکه سهرې مذلالاتم ده، که ده کبلیتقه سمر
ره سمی شیع صبحو دمووت "نعمه شیری شمرانه معلیکې کورډستانه"
پدم سورته شیرې شیران و معلیکې کورډستانه شتاسی مذلای نعمه
که هاور هات مکه تپ عقیل مو داوام لاسلف کرد کله موی به مدم
رایه خزا موافقې کرد، به لیمیا ناسر مبادو به کوربه عومر سمد لنگ
که کونه ره لیکې مکه به مو تریش لگدل خوم هنگرت چوړس کاروانهمار
دووهو به من و عومر نیسرتیکمار سخری گرب شعی له خان مو سیم
به پانی نهو سمری رو کاروان ماری کرد، هم مو عمار بهری کوی، شینا روژ
له هې لایک هله هالیو، که به سمر چناروک که سیم له زمر مدم ناسلف شیمه
به رینه ده کوه دای به پانی به پیمچې سیمې باری لگدل رووی کورډس مسمو
شتیک تازه له خو هلسو بو که رمانی ژبانی نږد له جوشا هم مو شتیک لاسو
رووناکي روژ پاکې به پانی لمانو نعم له یزه حوده به سمدی شاعو مایان ددگرږ
نعمه مو لایک مل بالیان وانده شاند لسمو نعم دال بو نه واده لهو اوچکه، مو
نعم اوچکه نږد به پښان و سووکی بهو نه هاتو له جویو شاورمکت له پښان
بیا بیا بهو شاری (کویدت، لپوه دیار سو که تمه دووکه لیکې و خور
سهریو شیکې ناوری شمی شیم به سمر دلار لیکې هل سیمې دادرانی نهو هاور
له ژر نعم پوشینه شینه ده خانو سیم به لگدل دروستکاره کان له پانی نعم
خاوره سیم به مل که شانه خال خالی سمورت نه دیت که لنی و پویس دده
مهره کاسی چه به شکان بوو ره رگانی کویت وک روواریک ده هاته بهی چار
که له شیمال غریبه مو له چیمای باو اخی بهو هه بونلی به شیمای کورډس
تارزه هالای شار بریز بشره له کسورده دی روژه لاندو رو نمبو ناچارو
نور پښت هم که ندو ده شتایی دریزه چیمارو، که دوا بیه کی له وفلا به پور
چیمای دووکل ده هات لمانو نعم شاربونمو که سهری پښه خوشت پکر ده
ده شتی به رینی بی تویت نکه ونه بهر چار که سارپا پاوایی سمری به مو
به پوی سیمې داپوشراو له لای روژ ساواو ژور بهو به چیمې به سمر ده
خو ناخو وتری له لای روژه هلات به سمدو چیمای ره شه که چیمو پښی
ده هیبت سولان بوو، نعم چیمای بهو که منی لسمو ره سمد بووم، رو ناغاسی
ته هات زیاتر ټپنی نسمند، ریاتریش سیلگو دروشمی چیمای کانی به مار
له خست روژ بهو که له پښت لکه کی ده سمد خرمایک شاکری نیمه به رینی
نعم چه شته خرمایه شتیکې بلیمسې سمد به سمر بهر ته هات به رینی

ناسمانی سپیواژ ئەکرد تیشکی رۆژ لوتکه هەربەرەکانی خۆشناوەتی روون کردیوە و بەرەنگاری ئالتوێ دایبۆشتبوو بەرەنگاری رەنگاو رەنگ لەبەرساڵەوه هەر لەقوت قایش لەگۆشەکی ئالتوێ گەراو، لەدیوی ییقووندا نوق بەرین ئی، بەلگە بەرینایەکی هەر لەجەنوبی شەرقەمو بەس، چیا هەرەکانی کۆنستان بەک لەسوی بەک هەر بەک بەسەر بەک کەوتو، هەر ناسمانا هەلجەو ئەندەیش بەک هەریکی سپی هەموو نزار لێوی بەلێوی ناسمانەو نابوو ماچیکی ئەبەدی سەرەدی کردیو هەردو لایان لەم ماچەدا وستاو لێو لەسەر لێو مابوونەوه، هەژە با فەرە چرەیی بەلدار زەری زەنگولە، کاروان فرە فرە ئیستری مەل قەوی کە یە عەزو سەبەتیکەو بەردیان ئەشیلا بەسەر چیا نەگەوت، دەنگی "دەیی های" هەتیو کاروانی چارەش پۆرەوانە هەلکێشراوی گۆرچو گۆل کەوێکو سوسکە لەمەلەتی پەلەتی چیا بەلارەدا بەسەر نەگەرت، ئەمانە هەموو جار جار مانیان لەم خەو خۆشە رەنەپەند کەلەبەوێکی ئەبەتەدا نەگەرت، راپەریم چ راپەرینێک هەموو بەک پارچە عاتیفە، خۆم سەرخۆش سەیری عوسمان کە ئەو لەم سەرخۆشبوو زەردەخەنیکێی زۆر جوانی لەسەر لێوی بوو، کەچاو پەوورە شەبە کێشەکاسی تەریبوو وتی "بەخوای دوتە جوانە"، ئیتر هەردوێکیان بەروای کاروانەدا رێگا زۆر شەپۆلە قادریە قادریەمان گرتە بەردەستمان پێگە کەلەچیا بێنە خوارەو هەردوولامان بەدەستەخۆمان نەبوو، پێگەومان نەستمانکرد بەگۆزانی وێن دووبارە چوویمەو ئەو رانییە کەدونیام تێدا ناسی دووبارە لەسەر چارە ناری رۆنی قوڵە مەلەم کردو لەژێر دارێیە بەرەکانی وەکو چاران پالە دایەو

لەم هاونەدا بوو کە باوەک لەمەزەفە کاتێ تەهیراتی رالیە هەزل کرا، ئەم خاوەنی کەتێدا بووین هین خۆمانبوو باوەک فرۆشتی دواوە هینستری بەکری گرت، لەمەوێکی مانگەشەدا خۆمان ئامادەکرد کەبارکەین مانی ئێمە هەلکێکی زۆری کەوتیو تەقەریبەن ئەمە رانییە بەژن و پیاووە هاتوون کەبەریمان بکەن، لەم شەو هادیسەنیکێی زۆر سەر لەمەلەکی دروسیمان قەوما نەویش مام عەوڵی چاپەچی، چاپخانەنیک پەوورە هەبوو نەگەرچی بازاری زۆر گەرم نەبوو بەلام مام عەوڵ هەروەکو رە لەگەڵ رۆژی خۆی نەکا، شەوێ دەرنگ هەر خۆی چای بۆ خۆی تەدەکردو گرامەفۆنی لێدا، زینکی هەبوو ناری قاتەخان سالی دواوە مانگ چارە ئەیشا، قاتەخان لەسەر کەپەرە بەرەنگە ناوەندی هەوشی خۆیان دانیشتبوو گۆشی لەغول غولی مانی ئێمە راکرتبوو ئەکاوانیک گۆمان ئی بوو کەقەمە خان پانگی کرد، ئەو کۆزە لەگۆ دەرگای ژوورەوێه" ئافەرەتیک لەسەر گۆی واندە ئێمەو پێی وێ" قاتەخان چیه" وتی "گۆزانە" لەگۆ دەرگای ژوورەوێه" ئیتر ئافەرەت شەش شەش هارایان دەکرد "گۆزانە" گۆزانە" بەمە ئەم پیاوانە کەلای باوەک دانیشتبوون هەموو بەجاریک راپەرین و دەوری مانی مام عەوڵیان دا نەپانزە پیاوی پەتەنگەوێش پەشخانە لێدان هەیانو ژێر کەپری مانی مام عەوڵیان پشکنیوە هەچیان ئەندەزەو هەموو سەجاریک سەرکۆنە قاتەخان قەرەسەریان کرد کەترساو بۆیە وای کردیو بەلام لەسەر قەسە باوەک سەن پۆلیسیان لەبەر دەرگای مانی مام عەوڵ بەجێ هێشتو زەلامەکان گەراشەو حەشە ئێمە هەزاران لەمەلە ئافەرەتیان ئەکرد ئێمەش مەدانە گەل لەسەر گۆی سواندەکە مانی ئێمە پەرەمەر بەهوشە مانی مام عەوڵ دانیشتبووین باسی خۆشی خۆشان ئەکرد، لەم ئەمانەدا شەپەیک لەبەر کەپری مانی مام عەوڵ هات هەموو چاومان لێبوو کەزەلامنیکێی بۆرە راست پەوورە بەرەنگاری دیواریو وەکو بەسەر پشیلە بەگۆت ئەوایە بەسەرکەوت خۆی لێزەدایە گۆلێو هەری کرد لەم ئەمانەدا پۆلیسەکانی بەرەنگە بەناگهاتەو هەریەکیان تەنگی پێبوو ئەوێش تەنگنیک پێوێش، چاومان ئی بوو کەرنیکێی بێر بەلام ئەکەوت خۆی گرتەو وەک ناسک دەستی کردە گۆمەتە

خۆی گەیانە چەم لەم ئەمانەدا مام عەوڵ هاتەو بەخۆی وری زۆیەو هەواری کرد چی بەکەم سەن لێرە نەبووم دەما وە قورتارەم ئەدەکرد، پۆلیسێک وتی "چی چی" مام عەوڵ وتی "لەخوا سەلامەتتەکانا ناھێلی پیاو هەندیک خۆی ئەپیش ئزان ئەلەیکیشی!!" بەمە خەلکە ئەقایی پشکەتیناندا، ئەمە ورد بێنەو کەم دزە لەکوێدەر خۆی شارەبەوێه لەپاشان زانرا کەوێک تۆرەکە خۆی بەکەپەرەکەو هەلواسیبوو، ئەم زەلامانی کەلەوای ئەگەرەن هەر سەیری کۆز و قۆزین و دەوری خۆیان کردیو کەسیان سەری بەرێ ئەکۆدبۆو کە بیدینن بەم ئەزە ئەم دزە ئاپەسەندە بەتەجەوێه لەبەر دەستی نەپانزە بیست تەنگی رێگار ئەزەو هەتکی پۆلیس قوتار بوو

ئەمجارەش هاتینەرە کۆی، بەلام ئەمجارە لەخانوێ خۆمان دانیشتین سەن زۆر لەکۆنە ئەمانەو چووم بۆ هەوێر کەدەوامی مەکتەب بەکەمەو بەلام زۆری پێنەچوو لەگەڵ مانی ناسەف دووبارە گەراشەو کۆی ئیستە سالی ۱۹۲۲ سەن ئە (کۆیە)و سولفی چواری ئیبتەدایەو هوسم چوارە سەلە دیسان کەوتەو ناز و ریک و پیک و ئیبتەزانی ژمانی مانی باوەک، شەری قەلەج تێو هەروەش سەن ئاگام لەپارەو هەسەرفی بازارێ نە بەلگە بەیانان مەکتەب و ئیوارانیش لەگەڵ کۆنە رەفیقی رالیەم "عوسمان" بەگەرەن رادەبۆرین، پەرەستی مانی خۆم دایە خۆیند ئەم سەلە ئەناخەر مانگانی تەدریس شێک ئەمەموو کۆیە رویدا بەژن و پیاووە پێی هەژان، ئەتوانم بێم خۆدا بەرەمەتی خۆی سەبەبیک وای سە ئیجاب کردم کەم ئەم هادیسەییە دوو مەو

موسیمی ناخەلێوێ بەهاریو، هەموو قونایی بەکەمانەست خۆیان بۆ ئیبتەحان ئامادەکرد تەم تەم وەستاوین هەر قەمە ئیواران ئەناخەر بەکەمانە لایەچە زۆرەکانی دەوری شار کۆمەلە ئێمەست و بەهەمانەست تەنەکۆشی ئەم رۆژە کە هادیسیە ئیدا قەوما پەردەری زۆر خۆشەوێستە لەمەکتەب "بابەکە"ی حاجی مستەفا لەمەیانێ دواندا پێی وتی "یونس ئەتۆ ئەکویندەر سەمی دەرکە" وتی سەن و عوسمان هەردوێکیان لەناشان سەمی دەرکەین، وتی "بۆچی نایەیت لەگەڵ سەن و بابە رەسوول سەلەحەدین و حەمیدی تەجەر چەلەبێ لەرۆیار سەمی بەکە" جیگایەکی زۆر خۆشمان هەیه چاپەخانە نێکە هەموو جارێک کەوێستەمان ئەنێرین لەچاپەخانە چامان بۆ دیت عەسەر سەلەحەدین دینە دوات بیکەرە سەجەر ئەمە تەنەریمان بەدەستەوێه تۆش تەلرێخ لەگەڵ خۆت بێهە ئەسەر ئەمە ستانسان کرد کەم گەراشەو مەلەرە مەسەلەکەم بەعوسمان و، عوسمانیش موافەقەتی کرد عەسەر قایەقام خەبەری ناردیو کە زیارەتی باوەک ئەمە ئەمە هەرچەندیکێ خۆمەنکاریش مەبوون کەخۆمەتی مەجلیس مەکان بەلام باوەک ئەمەری کرد کەم و عوسمان خۆمان وێ ئەکەین سەن ئەم ئەمەری باوەک زۆر پێ ناخۆش بوو، بەلام چارەش ئەبوو ئەوایە ئیلتاەتی بەکەم لەبەر ئەمە ئەو وەختی کەسەلەحەدین و بابەکە هاتەن دووام زۆر بەشەرەوێه مەسەلەم تێگەیان و ئیبتەزانی خواست، بەجیان هێشتەو رۆشت، مەیش ئەپاش ئەوێ قایەقام هەلما رۆژی کتێبەکەم هەلگرت و چوومە کۆنە هەواری چارمان (ناشان) دەستەم کرد بەخۆیندەرە ئیو سەفاتی پێن ئەچوو گەرەمەت هات زەوی ئەماندەرە دووسەن کەس ئەوور بوون ئێم پێس ئەم گەرەمە چی بوو" وتیان مومکینە قایەچی پێ بەردی شکاندین" قیلمن قایەچیەکان ئەزەیک ئەم شۆنە کەلێ بۆم زۆر جبار ئەکانەکە بە تۆپ بەردیان ئەشکاند بەمە ئیلقا عیم هات رووم وەرگێراوێ سەر کتێبەکی دەستەم، هیندە پێن ئەچوو عوسمان بەمەراکردن هات زۆر بەشەرەوێه مشووشەو وتی "یونس هەلەسە خێرا باوەک تۆی دەوێ" مەیش بەراکەن بەلەوای کەوت ئەزەیک ئێم پێسە چی قەوماوە" وتی: نازانم ئیتر مەرەم زایەد کرد ئەگەل سەرالا راکردنیشم شیدەتی ساند، کەگەشتە مەلەرە سەیرم کرد ئەمانی ئێمە شینە، لەخۆدانە،

[illegible]

کراسون نیتز مودیر نه‌لمدی له‌ئامانقا نه‌ئاتو شه‌چوو چقاره‌ی دایه
چقاره‌کێشمان له‌پاش نه‌وه‌ی که‌گه‌لێک ته‌سجیاتی کردین که‌لێیه‌ ته‌سجین
وتی "چ ئیختیاج ته‌سجیات ناگات شه‌وه‌کو بۆ ئیداره‌ مه‌علوم یه‌وه
به‌وه‌ی ئیسه‌مال بۆر له‌ده‌وره‌کانی رابردوو باشته‌. ئومیدیش وایه‌ که‌به‌وه‌ی
سالی ئاتی له‌ده‌وره‌ی ئێوه‌ باشته‌"

روزگار (ملا همزه)ی موخر که ده وختی خودا سپهری خوینبو
به تنها که بی توای حروف ایند کانه ده لقمی ملا می نیجا ز کرسو ره
تعمیری عفتی و تدبیری من هم مای لمار له وانی ترا به خوشه تبرد.
بانی نوزگار نم ملا همزه لام دانه بیشت له پاش نه دی که دیو من یارت

بیر هودری

بە سەڵاوێکەوە

سالی "١٩٤١"ی راپشی که له کۆنێجی حقوق دەستەم کرد بە خوێندن یەکێکە بۆم له نێوان (١٠٠) قوتابی که نەر سالیە قبۆل کران "٤" قوتابی دیکەش له سالی پابردووه مابوو، یه کێکیان "بەلدار" بونسی مەلا رەخوفە لەندی (خادم السجاد) بوو کەوا لەبەر ناسانی سەینوانی موو له نەزمووسی کۆتایی سالی بەشداریت لێهەگەم دیتندا زەردی و پێن هیزی نەر ناسانیییم

لێ پەچاو کرد دواتریش کەمە کەمە ناخەمای باری ژبانی بۆم

سالی یەکەمی خوێندنمان بەیەگەرە هەر بایە نەرە کەدو قوتابی کوردین و خەللی یەک شارین نەرە یەکتەری دەرەینمە پێوەندی ناو کوی و هاورێیەتیمان لەوی ئێپەر سەدەکرد که رێز لەیەگدی بێسەر و له گەر گرفتە دەرەکان پرس بەیەگدی بگەین و له پێکەوتی دەرەری میزی جیشتەنەبەگدا پێشەستی مەسەرف بەملەوه گەرن بۆ یەگدی بگەین له رابووردوودا وەها له یەگدی نرید تەبووین که بەیەگەرە خوێندمان له بەغدا ببێتە قوتابی چەسپاندنی برادرەکی کۆن بەراستی مەردووکمان خەریک بووی، به خەموشی لەتوێوە تاز و پوی برابەتی مەبەن دلداری قوتابیەکی دل زیندووی هۆشیاری مینشە کراوەبوو رەنگە گومان لەوەدا نەبێ که لەمەبەری "لانی" له پەراپی ناخاوتنیدا، وەک مەوانیکی پەمگاوی یە ناو بەتەرەوه، هەموو گوتە نەمیزاوەکاسی و پەویساوەرە ئاشکرا نەمراوەکاسی و هەست و سەرکەر کۆرکە خەلمەبووەکانی دایبێتەوه دەرەوتی و لەناخی

گیانی و هۆشی و پەویتەرە نەر بێتەرە مەهەووییە هارمەای حار بەدەر ورووتنی عاتیفەرە وەک تاقە هەلەپژا لەو نارەندەدا که هیزی خەفەکردنی ناخاوتنی پەها دەرەوتنە نەر جارەنەشی بۆ دەستەندەرە که پەزەحمەت مەملەتی پاکەتە جگەرەکی تێدا لەکرد

ژبانی ژبانی سالی یەگەرەمان له حقوق بەدروستیەتی برادرەسه کەبەدیمە پشووێ هارینه، پێن نەرە تێکەل یەیکەدی بێنەرە لەو سالیەدا حوانچوشیوان کاکە حەمەي خانەقاو عومەر عوسمان و مێ. ناوی "الفرسان الثلاثة" مان پێن پەها دەرەوتی هەر سێکەمان له کۆنێج و دەرەوتی کۆنێج هەمیشە یەیکەرە بۆرین تا نەگەرەنی وێستایە دەیتوانی بەدوای عومەردا بگەریت و بەدواریتەرە بەداهەرە عومەر هەر ٣ سالیەدا دەرەوتی ناسانی یە

سەڵاوێک بە سەڵاوێکەوە

بۆر که دەرەوتی پێنەدا نەرەوتی خوێندنی حقوق تەواو بکات و ژۆریشی مۆلت نەدا جوانە مەرگی کرد مایهەرە کاکە حەمەي مێن دلداریش بەرە بەرە نێم ریزیکر دەرەوت، وەک که لێکەل کاکە حەمەي پێشتر برادرەیان رەگ و پێشەیکی داگوتابو له ناری گۆرەنەرە دلداری سالی یەگەمی به پشوتەیی بەرە سەر، له برابەکی گۆرەنەرەوه که لەناوچەي ناوەندی عێراق مۆچە خۆری حکومەت بوو خەجییهکی تێرو تەسەلی پێ دەهات بەوساش هیشتا جەنگی دووم تەسکی به نابووری و نرخی پارەي مۆچەخۆران هەلەچنی بوو که دەستیان له پارەتی کەسو برا کوتا بکات بەلام به حال سال چووه سەر که برابەکی دەستی له مێش کیشا پەوه دلداری کەوتە سەقەتی گۆرەنەرەوه، نەرەوتی لێرەدا پتووستە مێ پاس کردن، ئێزێن له گیانی دلداری هەوازمەوه، جوامیزیکی بەرەیکی نیشتمانی پەرەي کۆی بوو که بەسەر حال یاری وەک هی دلداری پادەگەشتی بەلای گەمەرە لەسێ بەشی خەرجی بەرێوچوون دوو بەشیان جی مەجی دەرەوتی نەرەوتی هەسێکی تێدا برێشار مێی مەپنچەرەاله له خانەي حورەمەت و نەرەوتی پیری نو کارەوه دەرەوتی نەمانەت دواي مەرگی باوکم له "١٩٤٣" هەمان دەستی یارەتی یۆ مەیش لێرەوترا بەلام مێن پتووستیم نەرەوتی که بێمە هەرەشی نەرەوتی دەستیان تەنەت مۆو له سالی دوومەس

خوێندنمانەوه پێوەندی مۆلتمان پەرەوتی یەکتەر پتەوتەرەوتی پووی و له چەندو چۆنی یەکتەر شارەرەوتی بۆوین. هەبەدی خەسەتی دلداریم لەو سالیەدا بۆ پەوین پێوه، ئێن گەیشتم دلداری گەنەکی نارابە، پەرەپێستی ووشەي نازایش نازایە جارێن له لاین نەرەوتی کوردی پێزی دەلی 'مالی دنیا' دلداری فەسێک و دیماریکی بەلاوه یەک شت بوو دەیتوانی چی خوا پێی داوه پێی ئەداوه به لۆریانی نیازیکی جیوکی برادرەگەي بکات، پەندی نەرەوتی که دەلی "أصراف ما فی الجیب یالکە ما فی الفیص" به قالیی دلداری داپژا،بوو، مەزاريەکی که خوی لێبارەي خۆیەوه باسی لکات له جیاتی لێ گرتەوهي خەرج کردن بۆووه هۆی دەست بەلۆی و گالتە به مەبوونی و مەبوونی کردن دەست کورتی بایە تۆرەلێک مەزەي نەشکاندبوو چونکە نارابەگەي لەتیشکامی مەزاريەگەي پتری بۆ تێ دەهێنایەوه نەمەیت پۆزێت له پۆزانی دلداری قسە قوت بەتەرەوت وەها له هەلەو دەست دایەزێ به مەزاريی کردن مەزەبەر مەزەشت و یارەتی نەرەوتی نەرەوتی هەر نارابەتیەکەشی بوو به سەر نێوەمانی نەداریدا

رالی کوردیو تا نەرەوتی جیسانی دەست کورتی له پوی پەرەي کرداری دلداریا سەرپەرە هەرەوت پێخۆلە کۆرید به کەسەرەدیاری نێه نەداریشی به کۆرەوتی دلداریە دیار مەبوو، له کەسێشەوه هەستەدەرە دلداری به دەست کورت دایەي، هەر له نارابەتیشەوه مەسەر گۆر گرتی زەمانیدا پەرەوت نەرەوتی کۆرەوتی دەرەوتی کەوا پەکیان لەسەر زەمانی پارا کەوتبێن وەک که یەکێک بوو له چالاکترین نەدەمانی پارتی هیواو گەرەترین دەمەتەتی بەدووری کردەوه پەفتاری نەرەوتی هەرەوت نەدەمانی مەزاريەکرد، نیشا نوکەتەشی له خۆی و برادرە لالەکانی وەک خۆی دەرەوت جارێکیان برادرەکی مەردووکمان که نەرەوتی لال بوو پێمان گەیشتم و پووی له دلداری کۆرەوتی (ها لالە پەتە) دلداری قسەگەي لێرەوتەرە گۆرەوتی (ها قەل به قەل نەرەوتی پووت پەش

(پێ)

لەمێوانماندا هەلگرێبوو تا
 ئەوێ دەتوانم بۆنم
 کێسە جوداییمان
 نەما بۆو کاکە
 حەممە
 حەشەقاش
 بۆ

دەلدار هەر دەما بۆو ئەگەل
 ئەمەشدا بۆزەك ئە پۆزان
 دەلدار داوای فەلسەفەییکی ئی
 نەکردوین بە ئی بەیەگەر
 دەزبان و دەمەسەخوارو
 دەجووینە گەران بەلام
 دەماووه شەو بۆزێك ئە
 یەكێ دایارین یەهزی

خەریك بوونی دەلدار بە جێزایەتیەوه، ئێنجا كە پۆزی داوای یەهزوری خیزی
 چێشتخانەوه كۆبوو ئەوێ تێی گەیانووین كە لەوێنێوه هەچێ نەمخوار، ووه
 چونكە داوای فەلسە لە پۆزێوه خەرج كردووه بەكەسیشی نەگوتوووه بڕسیەتی
 پارەشی پێ ئی ئەو بارانەدا گەیی دێشاو قیاسەتە ئی ئەگەر ئەوێدا كە
 بۆچی پێشتر دەنگی نەگرتوووه خۆ ئی ئەوێدا گەوڵ مەبوو بۆ بەلام هەرگیز
 ئەمانەینا سەر ئەوێ بارە ئی خۆوه ئیەلانی ئیفلایسیان بۆ بكات
 ئە كۆتایی سالی چوارەمی خۆیندەم ناچار بووم بۆ ماوێ (٢٠) رۆژێك
 بچمە ئۆتێسکی دێكەو ئە ژۆریكە تەسە بێم مەلكو بێوانم بەخێك حەیرانی ئە
 جۆرەهەوێ دەرەسەكەم بەكم كە بە دەرزیایی سالی بوم مەكرا بوم سەریان پێدا
 بگرم، ئێرە جێی ماسی ئەو هەیانە ئییدا ناییتەوه كە ئە ئۆسەلە مەیان ئە
 حوسدن تەسەل كرد،

كاكە حەممەش هەر لەو ئۆتێلە ژۆری گرتیبوو ئیتر پۆزی هەرسێكمان
 بەیەگەرە دەبووین شەڕێش هەر وەها تادەمی ئۆسەن. پۆزانی ئیتمەخان دەلدار
 لامان مەبوو تا داوای ئیروەشو، سەبەینەئیش دەهاتەوه لامان و بەیەگەرە
 بەتاكی دەچووین بۆ كۆلیج سەبەینەئیشمان دەلدار دەرەسەوت چاوەنۆزی
 بووین تا ئەگەر چی دێكە وەخراپان ئەگەینە ئیتمەخان چوینە كۆلیج ئەو
 دەمەدا كە زێنی چووێ ژۆرەهەوێ ئی ئەدا، دەلدار پەیدا ئەبوو كەسەزێ
 پڕسیارەكان یەسەر قوتاییاندا دایەش دەكرا ئیجا دەلدار بەهەتاسە سواری
 هاتە ژۆرەوه. پاش ئەزموون ئیلمان پڕسی بۆ وەها خرا! گوتی ئە پۆزان
 سەرنگێر خەبەرەم بۆوه پام كرد بۆ ئۆتێلەكە ئان دەرچوو بوون پاری پاسم
 ئەبوو بە پێیان كۆتایم پڕستی خەریك بوو ئی دەین هەي مالت شێونی
 تۆ شەو تا داوای سەهات (١٢) لامان بووین بەیەگەرە لەوێ پڕان. كاكە
 حەممە پێی كۆت ئۆغرت بەخێر ئەبێ بۆ شەوئ ئەتگوت دینارێكی خۆیرو
 سەد فەلسە بۆ ناموسم ئەنێ هێچم پێ ئی، بەر لەو چارە هێشتا ئەگەل
 یوونس بووم ئێزێكی مانگیكی مایوو بۆ ئیتمەخان هەرسێكمان هاتووه ئۆتێل
 گوتی من ئە ئیتمەخان لێوڵ ناكړم! مێش ئە جێگەدا بووم راست بوومەوه
 سەبەم پڕسی، گوتی بوو قەستی (چۆر مەرسە) لێمەلانیش كراوه
 ئەوێ قەرزدار بێ پێی پێ ئاندرێ بچێتە ژۆری ئیتمەخان مێش ئەو
 پارەیم ئی، گوتە كاكە یوونس ئەگەر من ئە جێگە تۆ با ما یەو تۆ ئە
 جێگە من چیت بۆ دەرەم؟ گوتی با خەلێش بۆ كە بایت پارەگەم بۆ
 پەیدا دەرگەیت گوتە ئیجا بۆچی هێندە خۆت ئە برادەری خۆت پیاوتر
 دەزانیت؟ پارەگەم بۆ پەیدا كە بۆزەئێكی هاتی پڕسەم چیتەوه؟ گوتی
 چاوم فێرەو ئەم پارەیش باپێ فرێنەكە ناكات چونكە پارەكە بۆ خۆم ئی،
 بەرێگەوت ئێزێكی رۆژئاوا هاتە جالە خالوانم ئە وانیم پشەرەوه هاتبوون
 بە هادەتی خۆیان خەرجیەكی تێبوو پڕیان داسن كە زۆرم ئی زبانبوو
 گەرەمەوه ئۆتێل گوتە كاكە یوونس پارە ئی ئۆ قیستەو حەقی چار
 فێرینیش ئە مەتەدا ئەما خۆا زۆری ئارەوه. چەند گەشو پاك بوون ئەو
 پۆزانە!!!

دەلدار ئە برادەریدا مەفۆری ئەدەبەشتەوه. بە ئی راستە ئەخۆوه داوای
 یارەمەتی ئەدەكرد بەلام ئەو پەخێ جواشەردیدا ئەو بێ فەرقیەي دەرەكە
 ئەگەر ئیت وەرگرتایە مەفێار ئەبیت ئەگەر ئیتیش وەرگرتایەت وەها بزانیت
 بە خۆت داوه شەخسەتی خۆیشی ژۆری ناچارێ و بێ گۆزەرانیەوه
 دەرگەوت ئەو پۆرەوه كە مەبوون و ئەبوونی ئە هەموو حیسابیێكی (رەفتارو)
 گولفان دەرەویشتبوو، تاكو جاریكیان هاتووه ئۆتێل قاپووتێكی لەبەر بوو
 كە دەمی بەیانی دەچوو ئە ئۆتێل ئەو بوو. ئیم پڕسی ئەمەت ئەكۆتەوه؟ گوتی
 ئەمە قاپووتی فۆلە جوانە مەرگە براكە ئی ئەمۆ بۆمە هێنا، دەیزانی پێم
 دەوئ ئەو (برا)یە دەلدار تاوێ هێنا دۆستی ئەویش و مێش بوو بەر ئە
 دوو سانیك براپێكی ئە خۆ گەرەتێر كە ئەویش قوتایی حەق بوو جواشە
 مەرگ بووموو. دەلدار ئەگەر حیسابیێكی بۆ ئۆتێل كۆتێ جلك وە یا بەرماوێ
 زیندوو مەدوو كۆرناپە قاپووتەكی لەبەر ئەدەكرد، بەلگەش ئەوێە كەبێ ئۆ

دلى كړدن جوړښته يه كې دى گڼلېاموه ورك نهوړى بللى له (سوق الهرج) به د پلارنك كړيو به لاي نهوړه موونى دوستايه تى و نهوونى مته تبارى تنهها شتيكه لهو تهره ياره دا حيسابى بى بكرئ. راستنشى بى چور نو هر چمنده پهنك يو من ميندهى لهو ناوا نهبو شهرى بى جز و بى لژوم بگرئ هم تهره حسسته له دلدردا شيرنترى ددكر چونكه له تروكه يكمى چاودا ماوه يكمى بهرو ناشامبى و بربايه مېچى كه كورده غبروتى بهدو سال نايچئ و ايزانم له قوللاى دليدا ههستى نامابهوون بى خو له يي كرون له پيناو برادر هه ميهش نه يهينا سر له باوه كره ت كړنهوړى يارمتهى برادر دهگنښته مو بى گومان له خو كړدن و بهخو دا پانه پرمون له هه يدامى توله بى كړنهوړا؛ دلدردا هچي له برادر چار تمين بچى كوزه بگات له چاكه ي برادر؟ بچى پنى دلسوزى له برادر مېست؟ دهان، لهو دهه دا كه هه ي يو قوتابى كمى پولى خو ي كرا تازه به تازه به كدى دهين و به حال ناو ي كمدي دهان، له سه غلغلتيدا داواى پاره ي ليكر دبوو. لدردا چاكه تمكه ي له ژورو ه يو خوښى له سالو نى لوتيل دانښتېبو. يو قوتابى گوتوبو ره حمت نهين بچو ژورو كه مو سهرى گېرافه كان بكه. چمندي هه به دتوانيت بي بهيت، لهو قوتابى كه خوښى جوانه سره يو لهو پوژوره يو به برادرى گيانى لدردا، واوريش يو به برادرى من تا نېستاش هر برادرين من كه هم پرواوه بچوكانه له دلدردو بى خوښى دهگنښته مو ده مو و له پنى واقعه وه لك باوه ي شه خسى يادى لدردا بى زبادى كم هه ناسه هه ايښ، نهو ساش گوزران ورك نيستا نه بو حيسابى بى له كرا؛ مزاريش لهو نهره نه بو په ناسانې چاره بگرئ. لدردا كه داواى ئى كرا. له كوښندهى دهست كوتيدا كچنگى (زه او،) لېرى كوردي بگات و ته كليفه كى هملگرتو پاداشته كى پت كړنهو (واته بى پاره پوژانه نه رسى بهو كچه دهگوتوهره هر چمنده كچه كه ژوريش هملدا خنمته تىكى ئى پس نه ينئ) دهين حيسابى نهوړى بى بگين كه ما دوستا به كى تيمو كه له گهل مانگانه ي تېرو تسه ليشدا له برى هر نه رسى كى خارجى كه ده پلننهو (۱۰) دينار (۲۰) دينار (۲۰) دينار و وره دگرئ كوردي دلى. هر كه س گويړه هه نه بانى خويده ده بوزي، مليش نه مو وى گوينى دلدار به و كانه تى لهو. له هه نه بانى خويده بى ژوم لك له خرماني نيكپاى گوينى عالم بارهه له گهل خۇمدا ليكدا نهوړى نهوړه كروه نايا نهگر من له وهرى دلدردا بو ما به خويندمن بزمه او ددكر له تگانهو دهستكوتى و له مېهرى زمان و بى كوميدى له پوهينه وړى لهو نو گرته زله كزيان ئى ددهم بايى سر به كتيب داگرت و تېگه پشتم؟ نايا ده موانى شه پوژيك مان نهوړم قوتانېش هم؟ ده مو بى به زمانى لالهو پو به پوړى جه ميوهرى بيشران و كوئى گران وركه پنه خوښى مسرپيى يك سه عاتى؟ هه به ستم بى دهات؟ نه خوړو سمد چار نه خيړ لهواى مگرى باوكه كه گېراموه بى بهغه له يېره وړى (۵۰) پوژى مردنې؛ ماهه تىكى تازه يمان بوزم؟ له بايهى سره كوت و نؤرى دلدردا هات گوتاره كى بخوښته مو چنه د پيرى كى ئى خويندوه زمانى گرا ويستى به تانوت له خۇدان رمانه كى بگېر به ينيته مو. بوى نه كرا له سره خو كاغه زه كانى پچايعو به پوهانى بى گرفت خوز خوازي له خه لقه كه كړى گوتى نه خوښى زمان به هه وا نيستا گرتيمه وړ ئى ناگېرئ گوتاره كم خويندوه به خوش

گهرايمه يو نو شوينه ي زى دايشتيو ي نو نو ي كس هستي
 په خۇدا شكاهوي ئى يكات وه يا والى مانه ي ئى پسر بگريشه له لاي
 خوموه زال يو يوي دلدور لو دهمدا پسر شهرو په خۇدا شكاهوي زمان
 نه گهراي نه ي گوتاري خوئيندهوي نه ۴: بونهويمه ي نو توپىدا گهليك
 ئازا ياك ئازادله قهر له خوئيندهوي لوروس ليك ويته و توپى گوتاري
 يو سه عاتى دوى سه عاتى له دهمدا من له حياتى دلدور موچرگه ييدا

دهيات مهزام دلدار دهوتوانی پي نويسينهوه له مونساسپه کدا بولوتو زمانيشي ننگري په بلام په لای کمهوه دوو تپيښي خستيه سهر پيسه نگردي گوتار ناماده گردنځي ټيښي پیکه نه وپه که په گوره گرتي نامه نکه که نني دهوشينهوه کوتاري نو حازر بکري ټپيښي دووم نه وپه دهشي گوتاري ناماده مکرار همو جارن نگاته پایي نه مونساسپه ټيډا دهگوتري پایي بارکشم لای دلدار لړوي همو حيسا پيکوره يوو پدهاخوه نه مزي نه گوتاري چی نه په سره رات شم (۴) ساله په پیکه وه خو ښندنمان له حقوق معتيکرايي و (۵) ساله په پیکه وه ژيانمان له لړويکدا په ټاپيښي، هينده له ژيانو نه وده و شخصيتي دلدار شاره زای کردوه وتوانم په بريښي لمسري نووسم بلام ليزده ورامی پرسياو له باره ی چوپيښي ژياني نهو چمنه ساله نه وده وه نهک توږيښه وه له باسي (دلدار) دهکم چی لوو پروپوه پرنش خراته بهر چاري خوښه وه پایي ورامه که دهکات بلام ماره وه ټيښيکي دوايښ له باره ی فوري شخصيتي دلدار وه نه پريښ بلام ماره وه تي ټيښيکي دوايښ له باره ی فوري شخصيتي دلدار وه نه پريښ له غيږ نه وده و ناسان نيږه زور جارانيش خوم بهو شيگر دنه وپه خريکانه وه پو نه وپه هر تېښ له شيږه يکي معلومه دا په پرايښک په دهوري وينه نه لاش په ستوري له ماري و ناموزي شخصيتي دلدار له هه ستمدا کيښم بلام وده بموځي حيوه بگرم هر جاري ويستيتم بهرايښک په دهوري نهو خولياپه وه بښيښم خووليا بلاره ی ل کړوه دلدارم پو درده دست نهکراوه له بار چاري وه ښخدا دلدار په ده يکي ته موږي په ده ورده وپو نه پده هينشت هينده ی مروفي ناساسي مږ ښهر ناشکرا خوش خوښ يي، چنه دنيکي له گه ليدا ژياښم و تووږم له گه لدا گردښت له يکدي مزيک کهوتښه و زاتيومه موهی ده پيښم ده پيښم همو دلدار نيږه پشکيکي حقيقت درده کهوت کوا هريگر بايي ن شاره زاي بوني تمواي نه وده که ده ستم دهکرا، پشکي شراپه و دلدار په غزي و بهيښکانيښه وه صا راپيښکي کوږښه جه شاره گاني نه لسي دلدار دراوږ بونه وپو نه وده سريغ کوا رمنگه له بهراني دلداريښ درجووږ په لای پاوه ي نه وسان نيښا شاره

گردنوه‌ی دهرگا داحراوه‌گانی نه‌ی ژنر زهمینه‌ی گاری پمپوژری
سایکوزیجی یو به‌مه‌ریجک دلداز خژی یارمته‌ی کرانه‌وه‌یانی دابایه همرگیر
دلدار له خژیوه پتر له‌نیوه‌ی حایقته‌ی خژی دهرنه‌ده‌خست یاخود پنی
دهرنه‌ده‌خسترا همرچهنده ده‌یزانی، نهمی برادرانی ناگاداری نه‌حوالی همین
نهمه‌گوت برسیمه، نهمه‌گوت سمرهامه نهمه‌گوت مولیسیم، نهمه‌گوت بی
تومند عاشقم، نهمه‌گوت دلاوه پلترم له‌گذا مکه‌ن، نهمه‌گوت دلم مده‌توره
دهردی همره قوولی ناو دلی یزماندا نه‌ده‌هات، همری له شتیق کردبایه به
خاموژی و بین نه‌وه‌ی له چاوآن به‌حق خشک‌هی بی دهرکد، به‌لام له‌بین بزانی
که نه‌م حالته‌ی ناموژی و نه‌ماوه‌ی له دلدارا، نه‌بو یوه تمخوژی مگر
به‌حوشیه‌ک‌هی زمانی بده‌متره به‌ی حالته‌ی شینجا که به‌دراکت‌وه له مگر
ناگاتی پاده‌مینم ده‌یینم یا به‌پنکوت یا به‌داخوژی میراری واقع، جوانه
مهرگ بورنی دلدار ناگامیکی گونجاره له‌گئل ناموژی و نه‌مومرا، چونکه
نه‌وترنه‌ی حالته به‌ده‌م بورن هملانگرن، نه‌ینی له‌گئل ته‌م‌نی پلک ناگوت
دلدار به‌شه یادداشته‌ی و بلاوده‌کرتره‌ی نه‌گئل چمنه‌ی پهرده‌یه‌کی
ژبانی‌شی به‌نکراره‌ی گل دابته‌وه هیده‌ی همرشوه سایکوز ک‌هی تپدا
بکات به‌رم له‌ی هویاته‌ی که په‌نامه‌کیته‌ی له دلدار کرد به‌پنک هیلره‌کی
شه‌خسبه‌ی وک که نه‌ه‌ی که‌مال له پنی شیهره‌گانی (مثنی) یوه به‌رم
دوژینه‌وه‌ی گرنی (ژودیپ) داوژیشت دلدارای خامو‌لی (له‌ی ده‌قیب او
خنده‌ک‌هی یابی) توژینه‌وه‌ی نه‌توژی لی بزیا د ناگرن

ئەم شىعرانە كە باسى مەندى دەردى كۆمەلەيتى و
 نىشتانمان ئەكات و چارەسازى ئەمانەمان پىشان
 ئەدا، مەروكە لەلەين بىرەو پوختە و بەكەكە لە بىگى
 ئەدەبىيەتتە پەسەندى بەھادار و لە سەمەتى شەر
 كە موزۇر بەشدارە، لە لەين وەزىن قافىيەشەو كەمور
 كورتى نىيە و بەكەو ئەتەم بلىم كە قافىيەگاسى زۆر
 جوان و شاعرانەيە

ئەوئەندە ھەيە قافىيە (واھەن) لە سەردى (۱) بەيتى
 يەكەما ھاتتووە لە ھەجزى بەيتى پىنجەما دووبارە
 بۆتەو

لە دوربەو شەرەكانى

لەفزی نابى، نابى بىزانى كە لاوى كوردى تۆ
 كاری چاكي پى بختى، ھەزەت ھەيە خۇي چا ھەيە
 دا/ (چەتەسەيگى تام، ي زۆر جوان و لە بەيتى دروھى
 دواى مەتەلە ھەيە كەيشا (تەشەببۇ و نىستەھارە) يەكسى
 شاعرانە ھەيە بە كورتى شەرەكان ھەموى بەھەيە
 (مەتبە) ھەيەنگدارە

لەلدار لە رىگەي (شەپھرى چەپۆگى) شەو خەمەتى
 كۆمەلەيتى و كوردە شەرەكانى (قەل و رەزوى) يەكەكە لە
 واھە

دورنى لە پۆزان قەل

وھستە لەسەر كۆلكە چەل
 سەلەكى پەنەرى لە دەنوك
 وەستى كە بىفوا لە ھەل
 پۆوى بەلایا تەپەرى
 چاوى بەقەل كەوتو ھەل
 وەستى بە فەللى لای سەل
 دەسى پى كەرد پىھەل بلى
 وتى ئەي بولبول زەمان
 ئەي ئەلەمەخوانى سەر تەل
 بىستەمە مەن ناوبانگى تۆ
 تۆو خوا گۆرانىم بۆ بلى
 قەل وەختى زارى داچەپان
 پەنەرى كەوتە بىن تەل
 پۆوى پەنەرى قۆستەو
 بەلام لە پىش ئەوھى ھەل
 وتى : ئەوچا بەسە ئەلام
 گوشت لای بىن رۆوى بۆت بلى
 وەختى شەتەكت گوتە دەم
 كەرمەبە گۆرانى ھەل
 ئەمەيش كەرانەن كەو
 ئەفرە ئەراوى تۆچەلى

مەزەوھى ئەم فەكرە لە زمانى بىگانەو ھەركارەو (بى كەس) شاعرى
 ئاودارى (سەنەمانى) بە وىتەيەكى شەيخىن خەستەتە سەر زمانى كوردى
 ھەركارەنەكەى لەلدار لە جەللىا لە ھەيەكەى بىن كەس كەمەتەيە دەستكارەيەكى
 كەم كەمەتەيەپەشەرى ھەو سەنەكى شەي ھەو بە فەكرەكە وەھەو ھەو كەچەكى
 دەلەرى بىگانە، ھەركەتەكى نابىيە كوردى لەبەر كەرانىن شەيخەيەكەى ھەوئەكى
 زەيات پەيەنەكا و زۆتر ئەچەتە دىن لاوتەكى كوردەو ئەم فەكرەيش - بەلای
 مەمەو - دواى ئەو كەمەر گۆر پەوئەسەس زەمانى كوردى جەوئەو شەيخەيە
 بۆو.

لەلدار، شەيخەى غەرامەيشەو تەو ئەمە يەكەكە لەو شەرەلەي:

ئەي باي شەمال!
 ئەي باي شەمال! ئەي باي شەمال!
 ئارامى گەيان و دەلى وەك زوخال
 پۆستەى ھەوايى! پەيەكى مۆلە بەر!
 ئەگەر ھاتو پەت كەوتە كۆي دۆلەر
 وەك ھەو بە دەخەل! كە چۆتە ئەولا
 ھەوئەستە تاكوو خەوئەتى لەيلا
 ھەوئەستە تاكوو لای شۆخى كەو
 تەرى نەم نەيگەى لە ئەلا پەو
 پەزى پەن گەيانە ئەم رەگەو بەو
 ئەم چەو پەشەو ھەوئەو كەوئە

(شېت) ټنگي شهيدا پروت و قوونم دی
 فرمیسکی خالی وک یاقوونم دی
 پروی له خوږڼ خالی وک زه غمرانه
 چارمکانی لیل پر له گریانه
 یلی همیکه وک نیسقام دی
 قدمی چماووی وک کمرانم دی
 بلڼ خه یالی به ژن و بالا کت
 تیشکی پروناکی شوقی لا کت
 نمرگسی شمعلاي چاری به خومارت
 خرمانه ی زولفی لسم پر خسمارت
 فرشته ناسا ساتی همزار چار
 خوی نیشان نهدا خوی نهدا خه شار
 بلی نیستاکش نهمال ویرانه
 نه و کمر مسکانه ی وڼی شارانه
 هر به نومیدی چهرنی وصاله
 بڼی پیت دهکا همرای خه یاله
 چار جاریش لهدوی ناله ی دلی زار
 فرمیسک نه پږښ وک همری بهار
 ***

پوسته ی هورای پهیکی موژده بر
 هاتو ونگه ریت کوله کوی دلبر

چې شاعرانه ی * وچمند و صلیکی شریه بوبای شمال' نم بهیته یش
 که نملن

مومسته تاکور ای شوخی کهوا
 تری نیم نیگای لهدا پورا

هر به شاعر یکی سمنه تکارو شاره زای نهدوب بهای بژ دانه ری
 له بهیت ی

چار جاریش لهدوی ناله ی دلی زار
 فرمیسک نه پږښ وک همری بهار

دا (سمنه تیکی مصلود) هیه واته به تایه تی (پژاندنی فرمیسک) ی
 دوی (ناله ی دلی زار) خستوه تاو وکو دمه لانی شاعر به سمر هغزای
 شیمره که یا وکو (هوکمی تمیبه ت) به سمر همری بهارا (جاری) بی
 دلدار به تایه تی له په ندو همره زوی میلیدا دست یکی دریتی هیه به
 گه و وتاری بهادارو شمیری جوان ریگی زیان و سرکه وونی پیشانی لاواس
 دوا پږ داوه

به راستی په ندنامه یی بیزو مترخه شعره کابیشی هر چمن ساده یه
 به لژ زاده ی تمیبه تیکی نازادو پوهانوه نه شی که به (سهلی مومتنغی)
 داینیچ خوزگه که هه مو لادیکی کور لسمر لهد پښو شوینه نه پږښت
 نهمسا که دهرنه کهوت که نهم قومه چو دس له ملو هیوا نه کاو نه کا به
 تاماچی پیوری

باسی دلدار له هتکاس ریانی خویا که هیشا قوتابی کلید حقو بو نوسراپوهه به لاد
 له چاپدانی لهد نامیکه یه - داغی گوانم - که ونه دوی مردنی
 "به رگی دووه می" شعر و نه دیبانی کورد (ماموستا رفیق جلیس

دلدارو به هره ی تازه کردنه ووه بیشکه ووتن

عبدالرزاق بیمار

براستی لمبرامبر نهم که سیتی به هغه نهدا پیاو سرسام دهیث نازان
 له کام بایه نه بایه ته کاسی زیار و نه دهیث و خه پانی بهوه دست پن بکات
 دلداري به هره دار دلداري رښتیر "دلداري خه باتکری شوږشگیر" دلداري
 شاعر "دلداري تاره کړه وه" نه بجا دلداري جوامه مرگ
 که هر بایه تیک لهد بایه تانه شایاسی لیدار و لیکو ښه وه به نه ماته گشتی
 که لهد تهمنی ته چکی سپی به ماری دا به اورد بکرت و لهد لباری دوی
 سیاسی و رښتیر کور له سالانی سیر چله کاندایک مدینه وه
 سرسامی ریات پرده دهستیثت باسکرتی نه ماته به چمد و ته می سمر
 پنیس شواو نابیت و پیوستی به لیکو ښه وه به کی تیر و ته سمل هیه له
 یواری دلدار ناسی دا ماموستایان رفیق حلیمی، کاکه ی فلاح، د صراف
 خه زنده دار، دلزار، کریم شاره زار، عبدالطاف علاءالدین، که مال غمبار، د مکر
 ناله باسی و شپږ زاده عبدالرحمن و چمد ماموستایه کی دی شوینه واریان دبار

دلداري خوناس

که سهری ژینامه ی دلدار بکیت، هر له مندالی بهوه تاکوچی دوی
 بژت دهرده که ویت که دلدار خاوه نه سیتی خوی موره، خاوه ن او هلو نیست
 بهوه به خویا راپه موره که پیش بکوی و نهمی نیاریستی بهدی بهین
 دوی نهمی که توانا زیره کی نامده ی پیشکوشی له خویا دیوه دیر
 له ناو خیزان و نه مانده به چارچاو رښتیر کیرا بهوه به لکو حیسان یکی
 تایه تی شپږ کراره
 له ناو رښتیر قوتابخانه دا پیشک ووتو پله به کسم، له ناو مندالاندا
 هله که ووتو، موورمدی سچی چاوشینی پښک ویت و پاکو خاوه ن باوکی
 به موری میری و ملایه کی شاره زار نهدوب دوست و رمان تیر قسه په را
 مراکاتی خوینده و او مومورو مال که یان خاوه کتیمجانو دیوه خنده کوی
 باسو و پرو دوی سیاست چارکراوه و شاران دینو له کویه، راسیه، به خور،
 هولو نیرو که رکوک زیار و ناگاداری کوشاو کتیمی میسو لوسان و شاره زار
 گشتی نوتومیل و کاره بار سینهار چایه که نهمسا تا دلدار له ژاندا بوو
 کویه، کارمای بژ نه ماته و

دلدار به خویزه خه ریک بوو مه ولی دده شت بزانی و شت فیژمین له
 ته مته نه دوا نهمه سالی دا وکو خوی دملن (هر نووسراوم بدیایه
 نه مومینه ووه نه مومانی که به کوردی زیر چاب بنووسم) هر له قوتانغی
 خویندنی تاوه ندی دا تووکی کوی و نوڼ به باشی فیژبو دوی نه ماته
 فارسی له خویندنی نامده پیدا به عمره یی ووتاری دهنووسی له ته مته
 لاوی دا چکه له کتیمکانی پاسای په یوه مدیدار به خویندنی له کویچی

(حقوق، چۆرەما كىتەبى لى قەسەقەق باين و مىژۇر) (بەتابەستى مىژۇرى كورد) و ئەمەلىي سىياسەت و پۇشنىرى گىشتى دەخىندەدە
 ھەر كەس ئەو چەت لاپەرە كەمەي يادداشتى ژىيانى دىدار بخونىتەدە
 دەگاتە ئەو ئەنجامە كە ئەو مەنە، پاشان ئەو مىژۇر مەنەلە لاو بەكىنى
 بەرەدار ھەلەكتەتو مودە شەت بو لاف مەلگە مە دىلپاي مودە نەرىش خۇي
 ئەم چۆرە ئاسىيەدە بۇيە باسكى لى ھەلەلەدە بە جەرگاتە لە جەنگى ژىياندا پىنى
 خۇي چەقاسودەدە نامەندە بەرگەردنى كۆي ھەلەرمەندى و كارامەيى بوو
 ھەرگەسى ئەسەر دىدارى ئوسىيەدە شاگەشكەي زىرەكى و پىلمەتى بوو
 مامۇستا رەلىق خىلمى ئوسىيەتە: ((پروما پەو ھەيە كە شاعىرىكى
 فىضى خوادەدە ھەبە نووړو گەھەرى ئەو ژەكەيدا كە لەم چەمەد شەمەدە
 ئەمىرنى)) (۱۰۹-۱۰۸) كاكەي ھەلەلەل (خۇ خەرىك كەد بە كاروبارى
 بەرەمە دانان بەگەردى بە ھەرەبى ئەو ئەمەمە كەمەدا بەو لاوتىيە بەدەم
 ئەو ھەمەو ئاتەدەو پىشەن مەخوشىنەدە بىشەمەي بەخۇدە پاپەمەوور
 توانا زىرەكى ھەستەكى دىسەندەي قوون دىارە ((۲-۱۰۲))

دەلدارو شىعەر

سەرەتا دىدار كويى لە شىعەرى كۆز گەرت، شىعەرى فارسى و توركى و
 كوردى چ لە دىيە ھەنەكەي ساوگى و چ لە مەگەوتى (خەدام السجادة) ي
 بەرامبەر مانپان شىعەرى كورد پىش ئەو شىعەرەي كە سەر بە قوتابخانەي
 تەقلىدەن بە ئاوبەگىر شاعىرى كويى ئەو دەمەش
 ھەنەي، ھەسەي، جەسەي، ھەسەي، دلاوەر و راجى پەوړ ئەو لەگەل
 دىدار وردى و سەيد ئەنەوەر روستەم بەردى دواي ھەو پىك دەمەش
 لەمە ئەمانەدا (ھەنەي) ئا سالانى پەمەش ھەر لە شىعەر بەرەم ھەندە بە
 رۆزى بەردەوام بوو ناو شەو ھەتە كە لە ھەر لە شىعەرى سىياسىش دا ژۇر
 وپاڭ و شاعىرىكى دىدار ھەرەدەم مودە ئەگەرچى لە ناو پەڭدە
 چوارچۆدە شىعەرەكانى فراوان كەل مەنەي كۆمەلەتەي و سىياسى گەتە
 خۇي سەلام لە پەوړى رەخسارو پەمەگەرى شىعەرەدە پىشەگەوتەنكى سەرىچ
 پاكىشى پىشان ئەدا دواي ئەو (دىدار) دى كە بەھەرى شاعىرىيەت خۇي لە
 پەرى پىشەدە چەسپەندە، لە پەوړى شىعەرى سىياسىي شۆرەگەندە گەل
 نەوئەي گەش و ئاسارەي بەرەم ھەنە ھەرچى دىدار، لە خەو بەرەگەوت
 مەھانە ئا مەدەنى شىعەر دانا مودە بەلگە بە وىست و ھەمەتە خۇي بەل
 شىعەرى ئا و كوردى و مەتلى و ھاجى قەدرو رەھابى و ھەسەي و شىعەرى
 شاعىرى ھاجىچەرخى خۇشى دەخونىدەدە سەھەرى شىعەرى ھەمەي و
 توركى و فارسى بەلام بەجاولەكەرى ئەوان و لەژىر كارەگەرى ئەواندا زەمانى
 پى شىعەر ئەمە بەلگە بە رەساردان بەپىن ئە كەتەنەدە دەستى دا لەنەمە
 پاپەتەنكى تازەي ھەلەزەردە شەوئە بۇ دانىشت ئا شىعەرە دانەن ئەمەتە لە
 ياداشتەكەيدا - كە ئەرسە لە قوناعى خويشەن ئاومەندى ھەلەلە بوو- دەلەن
 ((ھۆرە بىمەتەش كەد كە ئايدا ئەتەوام شىعەر داپەسە شەوئەكەن ئا ھەنەگ
 ئەمەستە ئەمەدەيەكى مەنە بەنەمە دانا كە تەسەوړى داپەكەم ئىدا كوردەو
 بۇ بۇلە ئەسەردە كۆزەكەي چۆر ئەگەرى ئەمە پەكەم شىعەر بوو كە دانا مودە
 (۳-۵۰))

جا ئەمە كە پەكەم شىعەرى دىدار بوو. سەھەرى كەد لە تاقىكەندەدە
 بەرچەو. نەتە دەستى دا قەلەم ھەمە خۇرە شىعەرى ئوسى غەزەل، شىعەرى
 ئا و مەجلىسان، بەشئەي كۆز و بەكەردەستەي كۆز و بەكەردەستەي ھەنەرى
 قونابخانەي تەقلىدەي جا پىنى خوش مودە لەگەل (ھەنەي) پىشەدە شەوئەكە
 داپەنە لەگەل (ھەنەي) ھەنەرىش شىعەرىكى بۇ مەجلىسان پىن و بۇ ئاوارى
 كۆزەنەيەكى ھەمەي (زەنەل و ئەگەرىچەي پەن) پىشەستەي ئەسەر كىشەي

ھەمەوور، ئەسەر بەك بەنگى پاشەندە تەك تەك ھەلەستە دىدارىي شىوئە
 چارە پەنەتەدە بەلام ئەمانە ھەر بۇ لاف يان پىلەن پەن چەقاندە. دەما
 شالارى رۇشەنەي تەدەي شاعىرە لافاوي ئاوت و بىرەپەي سىياسى و لە
 پىناوي كوردەيەتە بەندە دەستى كۆنپان شەكەدە بەرەمەي تازەيان لە شىعەر
 پىن ھەنەي بەرەم

نەوئەي شىعەرى ھەندەن و پەندەن گەل و كوردەيەن ھەمەتە بۇ دەست
 ھەنەي مەمەكەن كوردەواري ھەكە مودە كە پەوړەكە لاوان
 نەرى ئەي لاو، لە ھەمە رەختە ئەكەي مەنەيى رەختە پىت
 دەپن ھەمەدەم ھەمەدەواري ھەمەدەي رەختە پىت

ھەمەدە لە شىعەرىكى ئىدا كە سالى ۱۹۳۶ لە تەمەنى ھەمەدە سالەدە دەلەن
 نەرى ئەي كورد لەنە گەلە ھەتە كەي مەتە داماوي
 كە ھەلەم سەھەنەن گىشتى تەنەش پەيۋەندە ئا دواي

لە شىعەرىكى تەدە كە لە ۱۹۳۸ دا داپەنە ھەكە پەڭرەمەكە رەختەكە
 ھەمەتە شۆرەگەندە دەرى گەنگى لاوان لە پەپەمەندە مەلەمەدە دىدارى
 دەكەت

ئەسەندەي ھەر مەلەتە سا دەستە و بازوي گەنەتەي
 پەڭرە شەوئە بەھەتە ئومەدە فەكەرى گەنەتەي
 ھەمەمە زامە مەنەي گەردەو ھەم پەنەتەي
 ھەمە

مەلەتەن گەل خۇشەن نەرى دەستەي مەگەندە
 پىن كەفەكە كۆتەرە ھەسەتەي پىن نەرى مەدە

لەم چۆرە شىعەرەي كە بە شىعەرى سىياسى ئاوي دەپەن رەختەي
 شۆرەگەندە ھەلەزەدە، كە رەختەنەدە دىگەندە ھەستە ئەتەدەي خۇي
 خەيات و كوردەي چالاكى چۆرەپەن پىت

ھەستە كەردەي بە مەھەمەتە مەتەگەي ھەندەي ئوسىيى شىعەرى
 گەرمە سىياسى مودە سەھەرى ئەمەش لە دەپەمەدەي ئىدە زىا شىعەرى
 شۆرەگەندە پەڭرەكە مودە كە لە دەپەمەدەي ئەتەدەي ئىدە مودە پەنەتەي
 پەش مەگەتە كەردەندەي شۆرەكەي كورد لە تورەي پەو پەرى دىدارەي
 ھەمەلەن ئەم لاو ئەوئەي مەنەدەي كەسەتەي كوردەي پەڭرەنە زەمان
 پەمەنەي

لەو شىعەرەي كە لەپەمە مودە ئەم تەكە تەندە تەڭرە پەكە ھەكە
 بەلگەنەمەيەكى مەنەدەي ئەمەتە پەنەدە ئىدە تەمەنە دەكە

ئەسەندەي ھەنگى ئەمەستە پەسەي كوردەستان دەكەم
 قەتەلە ھەسەي تورەكەنەي ھەنەتە ئىدارە دەكەم

لەگەل ئەمەدە دىدار تەوئەي دەپەمەدەي ئەتەدەي پەو چ لە سەھەتە و چ
 لە داپەنەي ژىيانە داپە ھەكە بەرگەندەي پەو لە پەوئە مەنە ئەتەدەي
 دەنگى داپەي ئى ھەندەپەن

كەس ئەلەي كورد مەدەدە، كورد رەختەدە
 زەمەدە قەتەنەنە ئاۋەكەمەن

گوردستانى جوان

تۇ قىيىلە گاھى مەنى بىن گومان
چارم پشكوتوى شاخهكانته
فېرى سەيرانى باخهكانته
دەنگى شىمالى شوئەكانت
زىرق و باقى جووانهكانت
قاسپەى كەوانى قەد كئوھكانت
خوردى ئاوهكى نشيئوھكانت
ئەمانە ھەموو گوى يان كرىمەو
ھەمىنى شىعەرى دىيان كرىمەو
ئەم ئەمامىك بوم ئەم خاكە پروم
بە خۇشويىستى ئۆرە ئاودرام

تا د

دەندار ھەممەيى لەم مەيدەندە ھەلەكەش چۈنكە بەلەي ئەمەو زىان
تىگۈشەن زىيانى و خۇ ئامادە كرىنە ھەر زو ئاموزگارى (جاھەدى شاعىرى
ھەلەزى دەكرە، پىي دەگوت (ئەدەب بەين ئەقەت چ قىمەتى شەيە) واقە
ھەر پىشت بەستەن بە ھەرەى خۇشۇ پەپەرەو كرىنەى پىگاو شىئوۋە
ئامادە كراوھكان شىعەر بەرھەم ئايە بەلگە پىيۇستى بەرھەم و تالەكەندەو
خۇ پۇشەنە كرىنە ھەيە. بۇيە كەولە خۇيۇندەو ئەدەيى تازەى ھەرەيى لەم
ئەدەبەندە شەپۇق تازە كرىمەو ئەسەر دەستى ئەدەيى لوباسىيە
روژاۋامىشەكان وەكو جويىران و ئىلىا ئەمە ماضى مىخائىل ئەمەو ئەدەيى
مىسىرىيەكانى وەكو خەللىل مەتران و عىلى مەمەد و نووسەو شاعىراسى
گۇلزارى (الھال) و (الرسالە) سەرىجىيان پاكىشا ئەلام سەرىج پاكىشانەكەش
نەكەيشتە پاندەى لاسايى كرىمەو دوو كەوتەن شامىرىكى وەكو جاھەد
نەيتوانى ئەنەتە لە كەمو كووپىسى زانۇمانى ئاۋچەيى شارى ھەلەزى پىگار
يىت و زمانەكەى خۇى دەولەمەند پىكات و ئاسمەى پىچو تىپروانىنى خۇى
لراۋاترو پەنگار پەمگ پىكات

لەم ئەدەبەى ئۆيەدە پىيەرى رومانىمى ھاتە ئاۋرە، كە وى ئى ھات واقە
ئۇخۇزى ھامبەر و ھاۋتاي واتى رۇماسى يىت. دلدارىش كە لە كارۋانى
شىعەر دالەندا بەرە پىش چو چار نەموو شەكە بە پۇمانسىيان دانا بەلام
دەندار لەم پىيارەدە نەقەم نەموو لەم لايەتەى كە پىيەى بە لە زىادە پىيەى و
دەپىرىنى سۇزۇ عاتىقەى دىلشەكەى و خەمەكى و پەشەيىنى و خۇنەم كرىنە لە
خەون و خەمەىال و سەوشت پەرسەتى و شەيدەى شەو لە كۇمەل دوور
كەتەنەو خۇ خەرىك كرىنە بە بابەتى مەندە مەركەسات و دىمەنى پەم لە
كارەساتى زىان

دەندار ئەم لايەتەى نەكرە ئىمەنەكانى (خەندەكەى بايى) و (گولى مەو)
دو ئىمەنەى بەزى تازە كرىنەوئەى نەوئەى ھەنگاۋى گورچ و بەگورى دوا
پۇزى شاعىر بەلام تازە كرىنەوئەى دەندار ھەر بە پىيارەو، ديارە دواى
پەراورد و ئۆرە پەنەو پىكرەنەو بومە چاكەزىن بەلگە بۇ ئەمەش دەست
ئىشەنى ھەلەنەستىكى ھاۋچەشەنى دەكەن. نەموو كاتەك كە ھەلەتەى
ئووسىنى كوردى پەتى لە سالانى چەكاندا پەرمە سەند گۇلزارى كەلەپۇز
دەپىرىكى باشى لەم ھەلەتەدە ھەموو دەندار بەمەنىنى و پە پىشويەكى قوول لەم
ھەلەستەدە دەلى

((مەن پەش بەھالى خەم كە خۇيەندەوارىكى ئەم گۇلارەم ھەدى ئاۋەنجى
بەسەر پى ئى ھەلەزىندا دىمەنەم كە ئايى ئىمە زۆر زۆر بە كوردىيەكى پەتى
بىنەوئەن چۈنكە بۇ ئەم (ئىنقىلاە) گەورە ئەمەدە نەبووئەى ھىشتا ھەرچەيەكى
كە پىيۇستى ئەم كارە بىن ئەمان كرىدەو، كە ئەوئەش قەسەنگىكى كوردى

دەندار ئەم قەسەنگە پەرمە پىن سەندەن ئىنجا كوردى پەتى ئووسىنەو (۳-
۱۱۳)

ھەر بەم جۇرەش تازە كرىنەوئەكى شىعەرىشى پىن بەپىن ھەنگار بەھەنگاۋ
بجو ھەر لە سەر كىشى ھەرۋە لە بەھەرى (ھەزەج) يە پاشەبەند (قالبەى)
جۇراۋ جۇرى ئەمروپاىيەنە دواى جوارىنىك كە ھەر دىپەرى چوار تەفەلەى
تۇندا دوو دىپەرى دوو تەفەلەى دىپىن، پاشان دىپىرىكى چوار تەفەلەى تى، لە
پاشەبەندە لەگەل پاشەبەندى دىپەرى يەكەم دا جۈوت دەپتەمەو وەكو مەقام
بەستەو كرىدەنەوئەى بە مەقامەكە

ئەم جۇرە كىشە زۆرى پىن نەچوۋ بومە سەرەشقى شاعىرانى بەناۋىانگ
وە كەل ئەمەنى ئەسەر داناۋ ھەنەرى پىشەنەپىش بۇ دەندار دەگەرتەمەو لە
كىشى خۇمەلەش دا كىشى ئازادى ھەر بەكارەنەنى دىپەرى ھەشت بەرگەيى و
چوار بەرگەيى تىكەل كرىدەو

ئىشانەى چاگەو بىن بەرەم

دەپەدەرىم

ئەمى ئازمەن

پەوانى ئەم ئازە تازەنەن

خۇ تازە نەن

ئەنەتە ئەسەر كىشى ھەلەستىكى ئىلگىزى گۇلزارىيەكى پۇژاۋاىيە بەم
ھۇرە ئووسىو (۴)

لە بىن سايەى چەمە ئازارى بەھارى

با پىگەو پىن، يەك دال و پورخۇش

دەل پوون و خۇش

يا پوئى بگەپەن سا

ھەلەستە مەن و تۇ دلى پچ جۇش

خەندەكەى بايى

ھەلەستەى (خەندەكەى بايى) ھەلەستىكى داپشتەن پەتەو خەيالى فراۋان و
زادەى ھەستىكى بەكول دلىكى پىسۇزۇ فەكرەكى گەشاۋە و دىپەنە، پەمە لە
وئەو دەپىرىنى قوول رەستەى چىر، پەمە ئەوئەى ئىچادەو كرىو ھەست
بىزىن و بىر راكىش تالەكەندەوئەكى تازەى لە ئەدەبىياتى كوردى لە
دروستەكردى پەكەرى ھەلەستە و چ لە جۇرى دەپىرىن و ئەخەشە كىشان كە
يەك تەمەنى سەتى رازامەو يەك بابەتى پىگەپىكە كە بۇ يەكەم چار لە دەفەرى
شىعەرى دەنداردا تومارگرا بۇ يەكەم چار وئەى (بايى) ھىئا ئاۋ شىعەرەو
لەگەل چەمەد دەپىرىن و رەستەى تازەى وەكو (خەندەكەى بايى، پەپىشىكى
تەپشەك، دلى پچ خۇيەن و پەچەى پاز، خەندەى نەم، ھەموو شەت چەپەلى
گوشادى ئى دەندەن، چەزەى تالار، ئەمەرىنى (نەمەرى)، پەلەكى ئەمەكەو داھەن
شۇر، ئابىدە، خۇدەى شىعەر، بلىنەسى ھەست، ھاۋرەگەو خۇيەن)

ئەمەى لەمەمەل كاتدا كە ھەندەى وئەى ھەرەپى پىيۇستى بەكار ھىئاۋەو
سەودى لە ھىزى كەيەندەن و دەمەو ئاۋانەن و مەركەتەو وەكو (ئالاق
مەھەدە، مەسەل، مەسەوور، قەپىش تۇور، قورەت، تەبەيل، ئىكەل)
ھەلەستەكە ھەر خەيالىكى رۇمانەمەنە تەيە، بەلگە پەمەزىكى پوونەكى
پەيە پوخەكەى ئەمەى كە

لە ئاسۋى زىانى خەم و ئاۋمەدى دا شەرىك فرشتەى ھىۋاى بەدى كرىد،
وەكو تەپشەكى ئەستەزە كومچى دلى تارىكى پچ خۇيەنى پوونەكە كرىدەو بەلام
فرشتەكەش ھەرچەندە جۈانەو دلاۋە، خۇنچە بە لاتەى ئاۋ زۇلفى خاۋى شا
كەشكە دەپىن ھىشتا خەمبارە، شاعىر دواى ئى لەكە شادەنىت مەدام دىنيا

شادو و پئی دهلې نیمه لسمر هم خاکه گوردیځې دوبا نیمش شادین دې
 بابچه نار پمرنگای دلدارۍ پوره، نو پمرنگایه له نیشکې همتاو له
 ترنځې مانگو له پرنګې پلکه پرنګه سړوستی دهکین، له شوین لمر
 باغی که پار هاون توم لهوئ دیت لودمه تیپ تیپ پهری چهکه
 بنوشه پینځه ش دکهن، توش له کراسی پلګی گو له نسرین دا چن چن
 وولې زږین په جشان بګیت شوسا منیش لمبر پیتدا له نژد دایدهم بهلام
 داخوا هم فرضنه هیوايه کڼیه" ذایا تمینا کچینک" دده یو له نایده (واتا
 معبد) ی دلدارۍ خیالګردا دهیعت بګن" ذایا هر له بر لودې چونکه
 کچیکې جواو دلداره" شاعر دهلې نا" لمر شمانه تی به:

دندار چیرۆکه‌که‌ی به وه‌سککردنی خۆزاسی ناودێرۆک و که‌پرو ناوماه‌که‌ی ده‌ست پێ ده‌کات و باسی چۆنییه‌تی چارچێژی و حیسانی خۆرو خێچی پاره‌داران ده‌کات که‌وا له‌ سه‌رمه‌تاوه‌ دیاره‌ جوتیاره‌که‌ قه‌مزاو ده‌بێت و له‌ سه‌ره‌مه‌که‌ی پێ به‌ش ده‌کریته‌ هه‌ندێ ئۆرسه‌ له‌ عاست ئهم دوو چیرۆکه‌دا تیروانییه‌کی نا ئارامانه‌یان ده‌ریزیوه‌ به‌ ساکاری و وێنه‌ گرتنیکی فۆتۆ گرافیا به‌یان له‌ قه‌لم داوه‌ به‌کایه‌تی که‌ ته‌خت نیگاریکی هونه‌رمه‌ندی واقعی وه‌کو ئهمه‌ ده‌بینن

که‌پریکی دار گه‌ن، ئاریک دامه‌زراو
به‌ پووش و گه‌لای چۆی سه‌رگه‌یاو
بۆ پارێزگاری خۆره‌تاوی تۆز
به‌ چینه‌کی شپ سه‌ن ده‌وری لراو
ناوماه‌ی ناودێر هه‌ر له‌یه‌ی چووله
دوو پارچه‌ به‌ری شه‌ری هه‌لزارو
دوو یله‌ی شه‌ری چلکێ کون کون
سه‌ن پیا له‌ی چار لۆریه‌کی شکاو
ناوه‌تێک له‌و لالو پال که‌وتو
بێن مه‌ش له‌به‌ر (تا)، له‌ برسا ژا‌کاو
مه‌دالیکی تر هه‌مێ شه‌ش سه‌لان
له‌به‌ر پوو که‌وتو، بێن مل، په‌شوکاو
مه‌دالیکی تر ساواو بێن په‌رو
به‌ دور پارچه‌ چۆ له‌م لا داپه‌ژراو
وێه‌ی بای گه‌رم و گه‌ری پۆی، مێش
تیکه‌ل بوون له‌گه‌ل ده‌نگی: (باوه‌ ناو)

هاوێنی به‌خه‌نه‌ گه‌ری کارامه‌ که‌مال سه‌مه‌ن له‌ پاشکۆی هه‌راقداد ژماره‌ (٢٦) ی مایه‌سی ١٩٧٩ له‌ لۆکۆلیته‌ وه‌یه‌که‌دا به‌ناوی (ساو) دانه‌وه‌یه‌که‌ له‌ رێناوه‌کانی شه‌یری دندار) ده‌ریاره‌ی چیرۆکی هۆنراوه‌ی لاله‌ باس و تووتنه‌وان ده‌لی شاعیر

((ته‌نیا واقعی به‌وه‌که‌مان ده‌داته‌ ده‌ست، دیوی ده‌ره‌وی واقعی به‌هه‌ بێن رتووش کرد، هه‌ر چه‌مه‌ شاعیر له‌ هه‌ستیکی پاک و بێن گه‌رمه‌ له‌ واقعی به‌ ماهه‌واره‌ ده‌وی به‌لام یه‌ناخی مه‌سه‌له‌که‌دا ناچیه‌ته‌ خواره‌وه‌ هه‌ی ئه‌و وێنه‌ پێ نه‌سه‌که‌نجه‌ ئاسۆره‌ ده‌ره‌ناخت و چاره‌سه‌ری مۆ ناوێزێته‌وه‌ بۆیه‌ (هۆنراوه‌ی تووتنه‌وان و لاله‌ باس مۆری پاپۆرتیسی پیوه‌ دیاره‌و به‌م چۆره‌ هۆنراوه‌ ده‌لی هۆنراوه‌ی ریا لێزی فۆتوگرافی دندار له‌و سه‌نووهره‌ وه‌ستاره‌وه‌ نه‌یتوانیوه‌ به‌سه‌ری واقعی به‌هه‌سه‌رێن یا واقعی شۆنێشکێری هه‌سکاو ماوێت))

به‌هه‌مه‌گه‌ر و وه‌کو بیرمان چووبێت ئهمه‌ چیرۆکیه‌که‌ نه‌که‌ شاعیر به‌ته‌نیا وه‌ له‌سه‌ر په‌په‌ره‌ی رێنازی واقعی مۆسراوه‌ له‌م رێنازه‌شه‌دا به‌تایه‌به‌تی له‌سه‌ر ده‌می ر به‌راتی به‌راییدا، له‌قه‌ی رۆمانسیه‌کان سه‌زو خه‌یالی له‌په‌ به‌مه‌ر به‌لاوه‌ ئه‌وه‌ و به‌لایانه‌وه‌ وایه‌ ((ده‌بێن ریا لێزم وێنه‌ی مه‌لیه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی و دنیای هه‌ر چه‌مێ به‌شیه‌وه‌یه‌کی زۆری دۆسه‌ژانه‌ (واته‌ راسه‌نگۆیا نه‌- ج ب) به‌وێنێن بۆیه‌ ده‌بێن ئهم نوامه‌شه‌ش تا له‌ توانا دیاره‌ ساکارمێت بۆ نه‌وه‌ی هه‌ر که‌سیه‌ تووسی تێی بگات) (٥-٤٦)

له‌مه‌یل ئۆلاو دۆزێتێن و ئۆرسه‌راتی ریا لێزم له‌ سه‌مه‌ره‌ی دامه‌زراوه‌نی رێنازه‌که‌یه‌دا وایان ده‌یه‌یی که‌ ((ساکاری و دله‌مۆری دوو مه‌رجی بێنچینه‌یی واقعی به‌ته‌ن له‌ به‌ره‌می هه‌ممه‌یه‌دا ساکاریش وشه‌یه‌که‌ تاملانی ده‌مه‌ته‌قی و بێنه‌به‌ره‌ی له‌سه‌ر کوا له‌ وشه‌کی ریا لێزم خۆی ریا ته‌مایه‌ی جیاوازیی پای خه‌لک بووه‌)) (٤-١١)

له‌گه‌ر چه‌ی ئهم رێنازه‌ گه‌راسی به‌سه‌ره‌دا هه‌تاوه‌و له‌م خاله‌ی خۆیه‌دا نه‌ماوه‌ته‌وه‌ ئه‌وانه‌تی واقعیش ناوی هه‌ر فۆتوگرافیا به‌یته‌، به‌لام تا ئێمه‌قاش ئه‌وه‌ نه‌گه‌زوه‌ که‌ یه‌شێان دانی راسه‌نگۆیا نه‌ی واقعی به‌ بووداوه‌و جێ و مه‌لیه‌ندو که‌سه‌کان و باری ده‌روونیانه‌وه‌ به‌چاوی هونه‌رمه‌دیکی راسه‌نگۆیا نه‌ی خۆی له‌ خۆیه‌دا کاریکی هونه‌ری به‌و وێنه‌که‌ می‌گیان ئه‌یه‌ ساکاریش پوویکه‌ له‌ پووه‌

راسه‌نگۆیا نه‌ی هونه‌ر رێنازی واقعی له‌سه‌ر ده‌ستی دندارو چه‌مه‌ ده‌ستیکی دیکه‌ هاته‌ مێو ده‌به‌ی کۆری به‌وه‌ نه‌گه‌ر چیرۆکه‌کانی (حازێ) و (که‌ره‌ لۆتیی مه‌نووچه‌) نموونه‌یه‌کی جوانی ئهم رێنازه‌ بێن له‌ چیرۆکی په‌هه‌شاندانه‌وه‌ تووتنه‌وان و لاله‌ باسی دندار نموونه‌یه‌کی په‌هه‌شێن و پێشه‌که‌وتووی رێنازه‌که‌ن له‌ نه‌به‌ی کۆری ده‌دا

له‌ شه‌مه‌ره‌دا دوا له‌و شێخ سه‌لامو قانیه‌ له‌سه‌ر ئهم رێنازه‌یه‌ پزێشته‌رو چه‌مه‌ نموونه‌یه‌کی ریا لێزمیه‌یه‌ن نه‌خه‌شاند له‌ته‌یا شاعیرانی تر له‌ وه‌سه‌ی واقعی دیه‌ته‌ و جوتیارو هه‌زارانی شاره‌دا قه‌لمه‌یان گه‌زا له‌لایه‌کی تروشه‌وه‌ پێم شه‌ک نا به‌ له‌ مه‌یدانی هونه‌ری چیرۆکی هۆنراوه‌ی واقعی دا که‌سی تر پێش دندار نه‌خه‌شه‌یه‌کی کێشایه‌ت به‌ره‌مه‌یه‌کی شیاوی ئی به‌مه‌سه‌ت مه‌یاسی بیه‌ هه‌ن به‌م چاره‌ سه‌پری ئهم به‌ره‌مه‌ ده‌که‌م که‌ هه‌ولێکی تازمه‌و رێنازیکی تازمه‌و ده‌سته‌پێشکهری هونه‌رمه‌ندانه‌ی دنداره‌

ده‌لیی گوا یا واقعی ژیا یی تالی جوتیارێکی چه‌وساوه‌ چ وێنه‌یه‌کی وای تیه‌دا نه‌یه‌ (چه‌شته‌ مۆچر که‌و ته‌زوویه‌کی هه‌سته‌ و ئاسه‌ی ده‌روونی به‌ خۆیه‌نه‌ به‌هه‌شێته‌) به‌لام وایه‌، ده‌یه‌نی که‌پریکی ئاریک، (ئێکی لالو پال که‌وتو، مه‌دالیکی شه‌ش سه‌له‌ی بێن مه‌لی راکه‌ش و ساوا به‌کی به‌ره‌ دایه‌کی نه‌خه‌ش و باوکیکی مانه‌رو ساوکه‌ هه‌وار ده‌کات- با به‌ ناو، که‌سه‌ نه‌یه‌ چۆره‌ ناویکی به‌مه‌یه‌وه‌ بگات ئهم ده‌یه‌نه‌ له‌ته‌که‌ ده‌یه‌نی کێخوای له‌ش ساخ و تێرو ته‌سه‌ل که‌ به‌ سواری هه‌تاوه‌ کێشوکال به‌سه‌ر بگاته‌وه‌

بێنه‌ی له‌به‌ر چه‌مه‌ ده‌مانچه‌ له‌ قه‌د
سه‌مێل لێتی و قه‌ج، چا و کێش و ریا
مۆمه‌یا له‌ بۆ شه‌رو جێنودان
تووه‌، شه‌ره‌ی- بێن ناوێری حه‌یا

له‌ واقعی به‌هه‌سه‌دا وێنه‌ی ده‌روونی پێ له‌ فێل و ده‌هه‌ستی چا و وایه‌وه‌ له‌خه‌له‌ تاندن له‌ لایه‌که‌وه‌ ویه‌ی مه‌لای حیسانگری کێخه‌ش له‌ لایه‌کی تر وه‌. بزووتنه‌وه‌یه‌که‌ به‌ ده‌یه‌که‌ ده‌هه‌ن

کایه‌ی له‌ گه‌ل ئهم تومعه‌ مه‌لا بوو
مه‌لایه‌کی گه‌مچ تازمه‌و پێش تاشرار
هه‌زه‌و دنداری له‌ بۆی ته‌باری
سه‌مێل باریکی، چا و کل تێکراو
مه‌لا ده‌قه‌ری له‌ یاغه‌ل ده‌مرکرد
ده‌قه‌م چ ده‌قه‌م؟ په‌په‌وه‌و که‌چه‌ل.

داخه‌که‌م چیرۆکه‌که‌ ته‌راو به‌کۆره‌وه‌ له‌ کۆتایی ئهم ژیا نه‌ ئاله‌ ناژانین له‌ چ مه‌رکه‌ ساتیه‌که‌ ده‌گه‌رسێته‌وه‌ له‌ کۆتاییشه‌دا ده‌پرسین ئایا وێنه‌ی فۆتوگرافی له‌ هونه‌ر به‌ده‌ره‌وه‌ هه‌موو فۆتوگرافیک وشه‌ و بێ گه‌یا نه‌" دیاره‌ لا

دندارو سیاسه‌ت

دندار له‌ ته‌مه‌نیکی رۆا که‌وته‌ کۆری سیاسه‌ت و بوو به‌ نه‌ندامیکی بۆیو چالاکی کۆری سیاسه‌ت که‌وته‌ کۆمه‌له‌به‌ستی و کۆکردنه‌وه‌ی سیاسی جۆشدارو به‌گیانی کۆریا به‌ستی و داواکردنی ماله‌مه‌واکانی کۆرد هه‌ر له‌ قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی و ئاماده‌یه‌یه‌وه‌ تا کۆلیجی یاسا و ته‌ پارێزمری . له‌ ته‌مه‌نیکی زوودا ژین و گۆره‌راتی خۆی بۆ ئه‌و پێناوه‌ ته‌رخان کرد دندار که‌ قوتابی ئاماده‌یی بووه‌ له‌ که‌رکه‌و وه‌کو له‌ مه‌کره‌ تاله‌ماتی ده‌گه‌رێته‌وه‌ ئه‌وه‌سا هاوێنی جۆیندنی سوو، له‌گه‌ل قوتابیانی تر دا جێزیه‌کی به‌ماوی جۆزی (دارکه‌ره‌ن، پێکه‌ره‌ تا که‌ له‌ هه‌ولێریشه‌دا نه‌ندامی هه‌بوو پاشان ئهم جیزیه‌ که‌شه‌ی پێناره‌و نه‌ندامانی به‌تێکرای ده‌نگ، ده‌قیق حه‌لیس) یان بۆ سه‌رکایه‌تی حه‌ریه‌که‌ هه‌لێژارد دوا له‌وه‌ی رای له‌گه‌ل دان ناویان کرد به‌ (هه‌وا) و دندار بوو مه‌سکرتیری جیزیه‌ی هه‌وا که‌وا به‌ هه‌موو لایه‌کی کۆردستاندا یه‌ی هاویشته‌ و بۆر له‌ خۆنده‌وه‌اران و ناوداران و سه‌رکه‌کانی کۆرد بووه‌ به‌م ده‌می

دلداز نەگەر بەھەرەدارو خاۋەن كەسپىتى يەككى ھەلەكتوتوۋ نەبوايە چۈن قوتايى يەككى كۆيى ھەزرى كەم خەرجى و شاعىرىكى دىل ناسكە و خەيال پىشە دەپو بە سكرىتېرى حىزب؟ بەلام سەرۋىكى حىزبەكە مامۇستقا رەفلىق خىلمى لەبارەى دلدازەو دەلن

((دلداز لاۋىكى ژىنگە خۇيس گەرە خاۋەن بىرىكى ژىرانەو پىرانەيە گىيەنكى خاۋىن و پۇخىكى بەرى ھەيە)) (گۇڭقارى گەلاۋىژ ۹۶۷) ى ئەپلىق ۱۹۴۳

بۇ ئاممىنى كەسپىيەتى دلدازىش بەتايىمەتى لەو سالاندا كە سەرگەرمى كارى پارتى ھىواو كە قوتايىي كۆلىجى ياساپەرە لە بەغدا سەرچاۋە ئورسىنىكى پىتەر و پىشتىوان لەو چەند لا پەرەيكە مامۇستقا مەسعود ئورسىيەتى زۇر وداۋ بابەتپانە لە كاكلى كەسپىيەتى دلداز وداۋ بېرەتەوۋ لىنى دەگىزىتەو كە .

((دلداز قوتايى يەككى دىل زىندوۋى ھۇشپارى مېشك كراۋە بوۋ)) تىگەيشتم دلداز گەنجىكى لازايە، پەرە پىستى وشەى لازايىش لازايە نەم دىت پۇژىك لە پۇژان دلداز قەسە قوروت بىداتەوۋ يان لە مەلۇمەست دابەزىيە ھەمرايى كىردن بەرمەس نەوازىشت و يارەستى نەم و نەم. يەككىك بوۋ لە چالاكترىن نەندامانى پارتى ھىواو گەرمەزىن نەمەتەقەى بە دەۋرى كىردەوۋ رەقتارى لەو حىزبەو نەندامانى بەرپا دەكرد ((۳-۶۷-۶۸).

مامۇستقا مەسعود پاست دەپىژى لازايەتى و لە ھەلەۋەستى پاست دائەبەزىن رەۋشىنى قازەمانانى نەتەرەو خەياتى جىرنايتى و سىياسەتە

ھەرەكەت كۆپى سىياسەت، دلدازى شاھىر، شايدانى سەرئىچ دائە كە بە ئەمەلىكى كورت و بەچەند دائە مەلەبىستىك تۋالى لە دىۋانى شىعەرى كوردىدا جىنى خۇي بىكاتەوۋ نەگەر شىعەر مۇ دلدازى سىياسەت كار ھايەى ھىزىر پىشتىۋانى بوۋىت بەلام سىياسەت بۇ شىعەر بەى جۇرە يارمەتيدەوۋ پىشتىۋان نەبەوۋ بىلەك سەرلانى و پى كارى شاعىر نەكارى يارى حىزنايەتى يەوۋ گەل دەرمەتى رامان و ئەتىيى و سىرۋوش و بىردامەزىرى لە دەست دارە لەگەل نەرمەشدا دلداز پىنى خۇي لەو مەيدانەدا چەسپاندى شايدانى وشەى مامۇستقا سور

دوا وشە

دلداز لە ئەمەنى ۳۰ سالنىدا كۆچى دوايى كورد مەن ئالىم پىش سەردەمى خۇي كەتتەوۋە، بەلام پىر يەپەر پىۋىستى سەردەم شىۋىگىرانە كەرتە مەۋتەنەوۋ بۇ گۇزىن و گۇزىنكارى. لە زۇر يۋارى ژيانى كۆمەل و بىر باۋەرى مولىدا ۋەكەل ئايىن ۋە بىنەۋسەرە (مجادلە) و دەمەتقى لەسەر گەردەۋىن و ئايىن و نەرىت و رەۋشەكەنى ئاۋ كۆمەل، سەربەستىيى مەۋلە و بەختپارىس حىيران و ئار دى و روماكسىرىيى ئى پىۋەندىسى چىنايەتى پاشماۋەى لىرمەگەى ۋە ھەشايەرى. ھەۋلى ئا لە پۇشاۋ گۇزىنى ئىگدانەۋەى سىياسى و بەگۇرەستى خۇيى پۇلەكەنى گەل لە پۇشاۋ سەربەستى و مافدا نەۋىش بەپىردەنگى شۇرەۋە چوۋ و لە داخۋازىيەكەنى سەردەم دۋانەكەوت بۈيە خۇي كىردەۋەى بەرەمە شىعەرەكەنى لە تومارى يەزى گەلەكەيدا لا پەرەيكەى كەشپان پىر كىردەۋەو

سەرچەۋىگان:

- ۱- رەفلىق خىلمى شىعەر ئەدەبىياتى كوردى، بەرگى دورەم، چاپى دورەم
- ۲- كاكەى لەلاخ، كارۋانى شىعەرى نوۋى كوردى.
- ۳- عىدالخالق ھەلەلدىن، دلداز شاعىرى شۇرەۋى كورد
- ۴- دىمىر كرانت، الواقىيە، تەرجىمە د عىدالواھد الوتوۋ
- ۵- رۇزنامەى ھاۋكارى، ژمارە (۱۳۸۱ و ۱۳۸۵) ۲۰/۲۲، ۱۹۹۲
- ۶- رۇزنامەى ھاۋكارى، ژمارە ۲۳۱۷ رۇزى ۱۹۹۵/۱۱/۶

ھەندى لە شىعەرەكەنى دلداز

مەنئالى ھىوا

مەنئالى ھىوا، كورلەكەى دلداز

تازە غونچەكەى نىۋ باغى گولان

ھەرچەندە سەپىرى نىۋچاۋت دەكەم

ئابىسىم گەردىن نە زۇر نە كەم

پوۋنى چارەى تۇ ۋەك ماسەنى سار

رەخستىن لىن دابىن پىرشىكى ھەتار

ئىشكىكى ئومىدى سەر دلى تارى

لە ئاسمانى پوۋت ئەدا دىبارى

سپوۋىلى چاۋى بىرىقەدارت

پوۋنىساكى پاكى ۋىنەى پوخسارت

خەندەى بىن فىلى لىۋە ئالەكەت

نەشەى دىۋچاۋى مەست و كالەكەت

بىن شەك پىشەنگى موزىدەى دىلشادىن

يا نەشەخەۋانى باقى لازادىن

ئومىدى دوا پۇژ پۇلەى ھىوا تۇي

خاۋەنى لىكىرى بىكىرە مالا تۇي

ھىوام بە تۇيە ئەى تارە مئال

بەياتى بىيە نەۋەى مىسالى

ئەم قسانەى مەن كەوا بۇت نەكەم

بىزىيگىتەوۋ لە گولتا ھەردەم

پاست كۆبە دايم قەت دىل نەكەى

ۋەختت بەبىن سوۋد تۇ لەدەس ئەدەى

ئىكۇشە دايم ھەرەكە ھەنگ بە

لە مەيدانى ژىر ئامادەى جەنگ بە

ئەوا پىت ئەلىم چاكى يزاۋ

ژىئانى مەردى بارى گىزە

نەك واپرانى ۋەك ژىنى دويىنى

دەخۋى دەنۋى لە ئاۋ نوۋىنى

ئەرە ژىن نەرىە كە ۋەلا ئىن بىزىت

نەبىن ھەم لازاى ھەم مەن نىزىت

پۇژى كە ھاۋو تۇ پىن گەيشتى

چاۋت كىردەۋە لە ژىر گەيشتى

ئەبىنى ژىان كىۋەكى بەرە

پىگەى خاۋو خىچ بە تىرس و لەرە

گىشت كەسە كۇسەپ، دەرەنە، دارە

پىر كە دېندەى دورپىشكەى مارە

سەر پىگەت ھەمەۋى دائەيەى دارە

ئىسادان و دائىسا لىسەۋا دامارە

گىسانەكەم ئەبىن تۇ لەم رىگايە

لەم دائىو دارەۋ چەرخ و دىزىكەت

گەسەلى مەندوۋ بىن ئارەق بىزىرى

ئەم دەرەى دىشە يەك يەك بىزىرى

لەپىنى سەركەۋىل ئەبىن پىش كەۋى

ھەتا بىگەۋى زىساتر سەركەۋى

مىشانەى تەرەى خۇت بەدى رىگا

كە پۇ بىسەن بېۋىن بە شىۋىنا

تۇ ئەبى چىسراى زانستى ھەلەكەى

دەستەم داۋىت رىگا ۋىن ئەكەى

بىرە ھوشى حوت نەكار نەبىيە

ئەم دائىو دارە يەك يەك بىسپىيە

ئەكەۋ دەرگەۋى ئەم ھەمەۋى دىنا

چەندىان كىرە بەرەى كەچى كورد ھەمرا

گولی سوور

۱۹۲۶ ھەولیز

گولی سوور، ئەي كچى ئەورۇزا، ئەرى كام دەس لە باھى ژين
 لە بۇيەك دەققە بۇن كران، بەناكامى ئەتۇى ھىنا
 ئەويستاكەش بەزاكاوى
 وەما بىن قەدرو تۇ زاوى
 لەسەر پىنگا فرۇس داوى
 لە چەورو زولمى ئەو دەستە پەرى زادەى يەيان لەرژين
 لە دەورى ئەم چەلەى ئۇى بىرى پەپوولەى زەردو سوور گوريا
 مەيش ئەى گول دايىكم بوو
 دايىكى پچ لە تارەزوو
 بەسۆزى ئاوى حەز تيشوو
 لەناكاو لام فەى بۇ لاى كچىكىم دولبەرو شەيون
 ئەويش ريشەى لە دەست گرتو يەين رەھمى لە ژىر پىنى نا
 بە گورياوى و بىرەندارى
 بەروو زەردى و غەمخوارى
 بەين ئومىد لە دلدارى
 گەراو سەينەكەى تارم، ئەويستاش ئەى گولى غەمگىن
 لە تەھايى سەرىنت بىن، دەھاتن ئەم دلە، توخووا!!!

خه ندرکه ی بایی

بەغدا ۱۵ مارچ / ۱۹۴۴

له ئافاقی ژوانی ناھومیدیم خەندەکی بایی
فرشتە ی پاکێ هیوامی نیشاندەم واکە بیدونیم
پڕیشکی تیشکی ئەستێرە ی جوان نیشەم بە ئەسپایی
بەسۆزی ھاتە نێو کونجی دلی تاریکی پڕ خوینم
دەسا نە ی مەسەری مەستی
بەخیزا لەمەری مەستی
و مە تە مە پەزنی تۆ تەمامی شادی بپوینم
***

جوانی غونجەین یوو واکە پەنجە ی پازی پاکیشای
دە سەیری چەند پەرسەنی زولفی خاوت شادی مەسورە
لەپووی راستی ئەتۆش وەک ئەو گولێکی چیمەنی دنیای
کەچی تاجی دلی ھێشتا دلت لەم ھالە پەنجورە
بەخەندە ی نەرمی دلی پاکیت
نەخۆم سویندێ بە پروناکیت
نەگەر ھەستەن بەزین وایێن لە جەرگی پاستیا دورە
***

ھەمووی نووری ژیاوە نووری ئاسمانی شین
ھەموو چەلە ی گوشتادی ئی ئەمەن ھەرچی کە ئە ی بیستی
لەسەر ئەم خاکە گەردێکی دە ئێشەش پوو لە شادی بێن
فەراوێشی بکەین چارێ چەژنی تالووی شەمگینی
بەدلی پوونی و پووی خوێشی
بە خەندە ئەک بە خاموێشی
بۆشین جامی دلدارێ لەبەرکەین بەرگی تەمەنی
***

دەمەلە بایناکەین مەمەیدی پەژواری دلدارێ
لە تیشکی رۆژ لە شەوێ مانگ لە رەنگی پەلەکە رەنگینە
کە ھەر کامە ی بلێ یاکە لە کردە ی قوڵەمە ی باری
نیشانە ی کردگارێکەو پتافە ی پەپەری نە
لە شوونی پڕ لە ھەستی بێ
کەرسە ی خوێشەوێستی بێ
لەنێو ئەم باغە بێ جینگە کە تۆم ئی دیت لە ھاویدا
***

لە پەلکی تازە پشکووتووی تەڤاکاوی گولی ئەسەری
کراسینکی سەبی بێ گەرد نروستکە شەنگ و دامەن شۆم
لەبەرکەو زولفی زەپزەت بەسەر یای پێتە خوار چێن چێن
پەری تێم تێم، بە پەزنی ئاز، لە بۆت بێن بەمەشە ی مۆر
بە ئاوازێ ئەواوتە بچیل
بەوس پیچەکە ی نیکلیل
بەین کۆنوش بلین: ئە ی شۆخ، پەری زادی گزنگی خۆر
***

ئەوا نیکلیلی دلسۆزی و دلارامیت ئەکەین پێشکیش
ھەرچە پەکی خەم و مەل کەچ سەروشتی ئەو جەوا نیکە
نیکارێ یوو، بە ناگامی بە گریاوی، بە نیش و نیش
لە ژین پۆیی ئەو ئیستاکە ھەوینی داستانیکە
بە یادی ئەو دلی لێو
کە چۆن ھات و ھاش نەروو
بۆ نێو ناھێندەو سەیری چە پەژوێ چاویدا نیکە

***

و مە نێو ناھێندە تە مە نە پەزنی دای بەم نەزنی
لەبەرکەو ئا دلارامی لەرە ی چوێکە باقی...
خودای شیعرو پەری ھیوا ی بلیسە ی ھەستی پەزنی تۆ
ھەوایی ھاو پەنگەر خوێچنی فرشتە ی شۆخی مەیدیایی
لە پووی چاکەو وەفاداری
بە یادی جامی دلدارێ
لە مەستی خوێشی بێ ھێلی نروشمی خەندەکی بایی

نۆ ئیلادی

بەغدا ۱۹۴۵

چاوەکاوە لێل و وێل یوو کوا؟ ستارەم نەرمەکەوت:
دلی لە توی نەرمی گلیە ی سەند وەکو ناو و نەرم
رۆژە لێل و زیندەکی دا گشتی ھەلەم کەوتە نیش
چاوەکاوە ی لولفی دورەم رۆژی مەن کوا؟ نەرمەکەوت
نە ی خودایە تازی نیکبەت کە ی ئەمەن لا چێن خودا؟!
تایەکی چەنگە چێن مە سا لە گەل تۆ مەشت و ھەوت
بەسیەنی دلدار زەمانی شیعری بێ مەھتا ئەما
ھەلەسە چارە ی نەرمەکەت کە بێن (تەگە) رۆژگە چەوت
بێتو ئەسپەن چەند ئەسپەل بێن سواری چالاکێ ئەمەن
قالبیە دە چێن لە مەیدانی جەلال و جینگە پەوت؟!!

نۆ ئیلادی

بەغدا ۱۹۴۵

زەندە ی تەری نیکامی لێتە پەردازی نیکارێکم
گەژەندە ی دای زەلفی مەشکبازی گول ھەزارێکم
ئە ی ئەیدییەن نیشی دلی و یا ئازاری دلدارێ
چۆزانێ مەن لە نیشانی چە سووتان و ھەزارێکم

لە دەشتی نا نۆمیدیدا بەدەم بایی قەدەر ھەروەک
پەلەشی وام کە ھەر سائە لە گۆشە ی یا کفارێکم
بە رۆژ ترسارو ئاساوی زەری کاسە ی شەو ی پێشوووم
بەشەو سەرخوێشی مەستی جامی قەمەری پۆزگارێکم

ئە ی نە ی دەستی دلسۆرم بەین سۆر مە مەرجینە
(سەبێ) نەرمەشی دلی ئاکا کەمەن پەپەمەندی یارێکم

سەر و مایە ی جوانی خۆم لە رۆژگە یازی ئەم داوا
لە نەرمەکانی وەفای ھێشتا ھەژار لێو بەبارێکم

ئەمەن چۆن پەشت بە دلداریم بپەستەم تاکو ئیستێکە
گەل دورەین لە یەکتەر ئەو لەبارێ مەن لەبارێکم

نەى خودا يە

كەركوك ۱۹۳۷

نەى خودا يە ھالى ھالەم ھەلى شاياى نەى
مېھنەت و ئىدىبارى زۆر شەھىرى بىن زانى نەى
سا ئىزنى بۇ چ ئەمەن وا مەرھەمەتى شەھەر ئەكەم
تا بىزنى ئۆزىمى ئۆز ھەددى و پىچاننى نەى
زەمەكەت بىن مەرھەمەت بۇ گەشتى ھالەم سارىە
دەردەكەت زۆر نەشەدارى قەتەمى دەرمانى نەى
پىنگەمى بەش كۆرۈنى پىزەت لە دۇنيا شاھەدن
ھىندى كەس ئەفرادى ئورەت و ھىندى كەس ئانى نەى
پۇزى قەرمووت (ئەيس لالەلسان الا ما سەى).
ھىچ كەسنىكىش ھىندى قەتەمى نەش و كىلانى نەى
ئەش ئەكەت و پەنج ئەدەت و پەنج قووت و زە بەقال
ئاخىرى بىن سوود ئەمىنى سەل كە بارلى نەى
پائەمىنى پەنجەرى دەست لە ئەلەن قور بەسەر
پاسە شاھى بىن شەرىك باكى گەدايانى نەى
سا لە پىنگەى ژىن ئەزىنى مەر ئەكە كەسە ئەبا
چەكە يەرس و بىن ئەواپە مايمەى نەى
پۇزى ھات و پەنجى دەرچور لاشەكى كەمە ((ئەرى))
ئەى ئەمەن بەم كۆرۈنە گەمە كە ئىمانى نەى
سا بەسەمەى ئۆزىمەت بوو مەلەكەى بىن بەرمەما
ھۇ قەزا بوو سەفەتى كەد پاسە گەمەى نەى
بۇ چ لە دۇنيا پەنجەرى بىن ئەواپە ئاخىرەت

چۈمكە ھەك مەن ھەلەلى دىل غەزەمى گەيانى نەى

كەن لە ئەفلاكا ھەمەپە ھەكەمەكى تەر بەر قەمەر.
سا ئەچۈرۈم ئەم ووت ((خوداى مەن سوودى ئىستەنى نەى
پەنگە كەم دېدەم مەلەيان ھەلى خەللى واپەدن
كۆشتەن دىلدار جەلەل چۈمكە ئىمانى نەى

نەى رەقىب

كەركوك

نەى رەقىب ھەمەمە ھەمەمە كۆرد زۇيان
ئەى رەقىبى دەرەمەى تۇپى زەمان
ئەمە پۇلەى پەنگەى سوورە شۇپەشەن
سەپىرەكە خۇشەنەپە پەپورەسەمان
ئەمەى پۇلەى مەپەپە كەى خۇسەرەمەن
ئەمەمان ئاپەمانە نەشتەمان
كەس ئەلى كۆرد مەردەمە كۆرد زۇندەمە
زۇندەمە ھىچ ئەلەمەى ئالاكەمان
چەمە ھەزار لاوانى كۆردى نەمەشەن
بەمە پە قورەمەى و ھەمەمەى ئەزەن
لاوى ئىستەشەى ھەزەمە ئامەمە
جەنەپەدە جەنەپەدە جەنەپەدە
لاوى كۆرد ھەلەسە سەپەن ھەكە دەرچور
سا بەخۇشەن ئەكەنى ئەكەن تاجەى زۇيان
كەس ئەلى كۆرد مەردەمە كۆرد زۇندەمە
زۇندەمە ھىچ ئەلەمەى ئالاكەمان

عەر خىيام

شاعىرى خۇش گەفتارى كۆرد ((سەلام)) چوار خەشتەكەكانى
خەيامى پەى پەپە بە كۆردى ھەكەمەمەتە ھەر بەچوار خەشتەكى لە
گەلەنەدا بىلەى ئەكەتەمە ئەم كەدە زەھەتە وانەمەن لە توانەى ھەمەمە
كەسەى بىن شەمە بە شەمە تەرچەمەى كەدە دەست لە بەنج و بناغەى
مەمە ئەسلى ئەدەن ئەدەتەن دوو ھىندى تەلەپەك زەھەتەى پەشە
ئەكەشەرى مەرام ئەمە نەى كە لەم ئورەمەنەدە مەدەى ((سەلام))
تەقەدیراتى خۇمە ئىشان بەمە بەكە چوار خەشتەكەكانى ((سەلام))
خۇيان مەدە و تەقەدیراتى ((سەلام) بەلام مەرام ئەمەى كە ((خەيام)) بە

خۇشەنەوارانى خۇشەنەست بىناسەمە و ئەندەى ژىيانى ئەدەمەى و مەزەى خۇى
بەپورەى بەيان بەكە لە پەش ئەمەى كە بەكەمە ئاوە ئەمە ياسەمە ئەمەمەى
كە خەكەى تەكەيان بۇ بەكەمەمە ((وا ئەكەپەنەمە كە جەرىكە شەش كۆرەى
زەكەك لە ھەلەستەنە تەوشەى قەلەكە ئەمەن يەكەكەيان ئەكەمەتە لای
لوتەى پەمە (خەرتەم) دەستەى ئۇ ئەدە ئەلەن (فەل بە ئەزەپەى زۆر گەمە
دەچەن، دەرەمەمە دەست لە دەرەى ئەدە ئەلەن ((ئە فەل ئەكەل ئەزە فەرق
ئەكەرى)) سەپەمەمە كەتەپەمە لا كۆرەپەمە خۇى لە دەرەكەى پەشەمەى
تەرەپە كەدە ووتەى ((ئەمە يەك كۆرەى نازەمە بىدەم)) مەناسەمەت چەپە?
فەل لە باوەشەنە ئەكەتە ئەزەپەى چە (نەزەى چە) چوارەمەمە دەستەى
بە قەچەكانى كەتەپەمە لە قەقەى پەكەتەنەى دا ووتەى ((ماشا اللە، ماشا اللە
لەم ھەقەنە)) باوەشەنەى كۆلەكە زۆر لەمەكەتە دەرەن فەل بە كۆلەكە
ئەچەن)) پەنجەمەمە دەستەى لە ئەكەى فەلەكە گەپە زۆر تەرەپە بوو بەسەر
ئەوانى تەرەپە قەزەندەى ووتەى وس وس، شەمە نەكەنە ئىستە چە
سەپەمەمە لاپەپە واى ئەزەنى ھەمەمەمە كۆرەكە ھەك ئەمە كەپەدەكەن، ئەم
ئەمە (تەرەمەن) لە چەپە? فەل ھەر ھەكە دەرەكە واپە براپەمە)) شەشەمەمە

قسهكه‌ی بری و زور پست بپو ووتی ((باوكم ئیوه زور غه‌لقن قیل ئه‌به
 عه‌ربا سه‌بنه‌یه. نه‌به باوه‌شین. نه‌به کۆله‌كه، نه‌به‌دیوار له‌چن ده‌ست له
 گوریس ده‌ هه‌موو ده‌ست له قیل داین چ له‌رقی نه‌ه)) له‌رقی نه‌ه
 مه‌ی ئی له‌مویس به‌کلکی فیه‌لکه کهوتوو جی له‌م شه‌ش کۆیره ئی یان
 بووه که شه‌مکه‌ش قه‌یه قه‌یه‌لام حه‌که‌مه‌که نه‌مه بوو هه‌موویان راستیان
 ده‌کرد وه هه‌موشیان دروایان ده‌کرد شاعری شیرین گوشتار شیخ سه‌لام
 به‌ره به‌ره رویا به‌ته‌کانی خه‌یامی هه‌ر به‌شیه‌ر هه‌لگیراوه‌توه، واپس
 ده‌می له‌ گۆزاری که لاویژدا به‌لوی نه‌کاته‌وه. له‌م کاری واره‌حه‌مه‌ت له‌م
 هه‌نهرمه‌ندیه له‌ پیاویکی هه‌نهرمه‌ندی وه‌ک سه‌لام نه‌ه نه‌ه‌شانه‌وه‌ی
 لای هه‌موو گۆردنیک مه‌علومه که‌زو و بایانی کوردی له‌به‌رنه‌وه‌ی که
 ره‌مانیکی زور دوویر ریزه کهوتووته بێ یاری نیگه‌به‌تی و به‌ده‌ختی له‌م
 ملوانکه گه‌ره‌یه‌یه که پێشوان بێ ئه‌یه‌مان به‌چن مێشته‌وه که نه‌ویش
 (نه‌ده‌بیاته) پسانداراو هه‌ر دانه‌ی پزوانه‌ له‌ یه‌که‌وه بێ کۆکردنه‌وه‌ی
 له‌م ملوانکه‌یه که لایک که‌س له‌ هه‌ول و ته‌قلا دایه به‌لام له‌ لاییکی
 تهره‌ش وه‌نه‌ی مێشکی گۆرد هه‌رچه‌ره‌نهری نه‌مه بکات، تا نه‌ده‌بیاتی
 کۆنی خۆی بۆ نه‌ته‌وه نه‌ینجا ده‌ست بکا به‌ نه‌ینتاجی نه‌مه‌ی تازه
 ده‌که‌وتوو به‌لکه گه‌لێک له‌ شاعیره‌کانمان ته‌ک به‌ته‌ک مه‌ده‌نی به‌تی حازره
 نه‌ده‌بیاتی عه‌سری به‌وه ده‌رقن بێ شه‌ک له‌م شاره موباره‌که‌ی دوایه‌دا
 کرده‌وه‌ی شیخ سه‌لام که رویا به‌یاتی (خه‌یام) ی مه‌شه‌هور ده‌کاته کوردی،
 له هین هه‌مووان به‌رز ته‌ره وه‌کو رۆژنکی به‌هاری شه‌رق به‌خش زور دایه‌وه
 له ناسمانی گۆردستان نه‌به‌رقینه‌وه، نه‌مه‌ی که له‌م بابه‌ته‌وه ته‌قدیرات و
 مه‌منونیه‌تی نه‌ندیشان و نه‌ده‌بیات به‌ره‌وانی کورد پێشکه‌ش شیخ
 سه‌لام به‌که به‌لکه رویا به‌یاتی کورد به‌کانی خه‌یام له‌ گۆردستاندا هینده‌ی
 رویا به‌یاتی ئه‌ینگه‌زی خه‌یام که له‌لایه‌ن (فیتز جهرالد هه‌وه) هۆندراوه‌ته‌وه
 حه‌قه‌ره‌ روح به‌ره‌یه

خه‌یام، تا نه‌یستا له‌ گۆردستاندا هه‌موو که‌ له‌ جیگا‌کانی تردا ناسراوه
 و نه‌ناسراوه، به‌لکه له‌م نه‌سته‌یه به‌ره‌ هه‌موو شه‌وینگی رووناک
 کردنه‌وه مێشته‌ به‌ چاکی تیه‌شکه‌کانی بۆل و شه‌یو نه‌شکه‌وته‌کانی
 گۆردستانی رووناک نه‌که‌ردنه‌وه، به‌لکه (اعتقاداتی) دینی و شه‌هره‌تی
 (خه‌یام) به‌مه‌ی به‌ره‌ وه‌کو گه‌ر نامێزی بووته باعیه‌ی نه‌مه‌ی که له‌م
 گۆردستاندا وه‌ک نه‌ناسراوی واپس قاله‌م پزوانه‌دا پزۆرێک به‌ هه‌ناسه‌به‌یاتی
 باسیکی له‌مه‌نه‌ی به‌سه‌ر سه‌ره‌کی ناوی خه‌یام هاته ناوه‌ره، (هه‌تیکی)
 ته‌وره زور به‌ ئه‌یفتخاره‌وه هه‌یج شه‌رمی که هینده ورد و نازک و پا‌لو
 شاعیره‌یه نه‌م زاته به‌ره‌ کۆرکی هینده بێ جهره‌م که‌مه‌دی ئی
 بووین هه‌یج باوه‌ر نه‌ده‌کا

له‌مه‌وه وادیار ده‌که‌وێ که تا وه‌ختنکی زور مێژیک مه‌تا شازاده‌کانی
 نه‌یرانی‌ش که هاده‌تن زور نه‌ده‌بیانه‌ی به‌ سه‌قانه‌تیکه قه‌ومی به‌ره‌مه‌یه
 ده‌کران خه‌یامیان نه‌ناسیوه نه‌مه‌ش هه‌موو سه‌وچی نه‌م پیا‌سته‌یه که
 بو‌مه‌نه‌کانی بۆیان په‌شتوو وه یاخود نه‌مه که عومر خه‌یام له‌ وه‌ختی
 حه‌ییدا شه‌هره‌تی به‌ شاعیر وه‌رنه‌گرتوو وه له‌م رویا به‌یاته‌یه که هه‌یه
 نه‌فله‌به‌ی به‌ سه‌وره‌تیک (عه‌رض) و له‌ مو‌ناسه‌باتا، یان (ئیرتاجایه‌ن) و
 کتێبه‌یه‌ش نه‌وهریه‌ت سه‌مه‌به‌ی نه‌مه‌ی که ناوی به‌کۆیه‌ته پیری شاعیره‌وه
 تا (ده‌وله‌ت شاه) له‌ کتبه‌که‌ی که ناوی ته‌میزی نه‌ده‌بیاتی نه‌یرانی‌یه
 ناوی خه‌یامی زور به‌سه‌ره‌کی به‌دوه

یه‌عنی نه‌م زاته به‌ شاعریکی خاوه‌نی له‌ مێهته‌ی نه‌ناسیوه، به‌لام
 بابه‌ته‌وه چیت ئی نه‌دوین، چونکه نه‌گه‌رینه‌وه سه‌ری
 به‌گۆیره‌ی نه‌م ته‌دقیقاته‌ی که دکتۆر ((گرسته‌نس)) له‌ موقه‌دیمه‌ی
 ته‌رجومه‌ی رویا به‌یاتی خه‌یامی دا نووسیوه‌یه‌تی سالی (۱۹-۵) م (عمر
 خیام) ناوی به‌ته‌واوی (غیاث الدین عمر بن ابراهیم الخیامی) به‌ له
 سالی (۱۰۲۶-۱۰۵۰) میلادی له‌نیشابور (که شارنکه له‌ خوراسان له
 دایک بووه) نه‌م ته‌دقیقه زور نه‌ختلانی له‌گه‌ل نه‌م وه‌ختانه هه‌یه که
 مو‌نه‌ریه‌تی پێشوی رۆژه‌لات، چونکه به‌زا قو‌لی خان هیدایه‌ت له
 کتبه‌که‌ی ناوی (مجمعی لاصه‌اء) به‌ نه‌ن خه‌یام له‌ سالی (۵۱۷) ه
 وه‌فاتی کردوه یه‌عنی له‌ سالی (۱۰۹۹) م وه‌فاتی کردین.
 له‌حه‌مه‌ی کۆری عمری کۆری عه‌لی (النیزامی العروض) که قوتابی خه‌یام
 بووه له‌ کتبه‌که‌ی که ناوی (چهار مقاله) به‌ نه‌ن

له‌ سالی (۵۲۰) ه زیاره‌تی قه‌بره‌که‌یم کرد له‌وسا که پێیان ووت. که
 مامۆستایه‌که‌م چوار سال له‌مه‌ پێش وه‌فاتی کردوه به‌م گۆیره‌یه
 نه‌ه له‌ سالی (۵۲۶) ه وه‌فاتی کردین که له‌هین له‌ سالی (۱۱۰۸) م
 وه‌فاتی کردین وه هه‌موو دکتۆر عبدالله جه‌وده‌تیش له‌ نه‌ن له‌ سالی
 (۱۱۲۳) م له‌ (مه‌ری) دا وه‌فاتی کردوه یه‌عنی ته‌سادو‌فی سالی (۵۴۱) ه
 ده‌کا نایا له‌م سالی نه‌کامیان راسته‌

هه‌رچی (دکتۆر عبدالله جه‌وده‌ته) به‌ گۆیره‌ی ته‌دقیقاتی (دکتۆر
 گرسته‌نس) ده‌روا نه‌که‌ر نه‌م موده‌ته‌ی که (گرسته‌نس) دایاوه که له
 به‌ینی نه‌کرد ووتی ((خه‌یام به‌ له‌ته‌ت بی)) هه‌یج له‌گه‌ل مو‌ته‌دان له‌رق
 ناکرێ هه‌ر چه‌ندیکه که‌س گۆنی نه‌دایه نه‌م هه‌له‌وه‌یه‌ی به‌لام گه‌ر نه‌م
 کابرایه له‌ مه‌جلیسه‌یکه‌ی تر نه‌م قسه‌ی به‌کردایه، نه‌م قسه‌یه‌ی خۆی
 ته‌ره‌بوخ پێ ده‌کرد، نه‌مه‌ش ده‌لایله ده‌ره‌جه‌ناسینی (هه‌مه‌ر خه‌یام) ی
 مه‌شه‌هوره له‌ناو رۆمه‌ری زۆرترینی ئی نه‌گه‌یشتوو‌ان تازه چاوه‌هل
 هاتوای کوردا. به‌نه‌ن وه‌نه‌هین (هه‌مه‌ر خه‌یام) هه‌رچه‌ندیکه
 له‌یه‌له‌سوفیکی شه‌رقی خاوه‌ن مێشکینکی زور ووردی ئه‌یرانی‌یه تا به‌م
 دوایه‌یه نه‌هین که له‌لایه‌ن مو‌سه‌ شریقه‌کانی پزواناوه ناشکرا کرا
 که‌س نه‌ده‌ناسی وه نه‌م ته‌خته به‌ره‌ی بۆ دروست نه‌کراوو، چونکه
 عه‌سه‌یه‌تی دینی و شه‌هره‌تی خه‌یام به‌له‌دین ده‌رچه‌وو و له‌لایه‌ن
 دو‌مه‌نه‌کانی به‌وه له‌مه‌ختی خۆیدا په‌ر پو‌غانده‌یه‌یکه زور له‌ (عه‌له‌یه‌ی)
 کردن بووه سه‌مه‌به‌ی نه‌مه که خه‌یام له‌ له‌لایه‌ن هاوولا‌ت و هاو‌زبانی به‌وه
 ناوی نه‌یشته ناو ناوان تا دکتۆر عبدالله جه‌وده‌ت به‌گ له‌ دیبا‌جه‌ی
 ته‌رجومه‌ی رویا به‌یاتی (خه‌یام) دا حادیه‌یه‌یکه زور نه‌ه‌نگیزی
 نووسیوه‌توه که نه‌نی براده‌ری خۆشه‌ریسته‌م خه‌لیل خالید به‌گ له
 میسته‌ر براون (M-Browne) ی بیستوه‌که نه‌م وه‌خته‌ی (مظفر الدین)
 شاه له‌ ناو‌روپا که‌شتی ده‌کرد له‌ (له‌ندن) وه‌لندیکه له‌ (جه‌مه‌یه‌ی عومر
 خه‌یام) ی چو‌ر بووه لای که داوای مو‌ساعه‌ده‌ی نه‌مه‌ی ئی بکه‌ن که
 مه‌رقعه‌که‌ی زور جوان هه‌ل‌بیرنه‌وه نه‌م وه‌فده ده‌ستیان پێ کرد که زور
 موقه‌ده‌سانه‌و ته‌قدیرانه ناوی (عومر خه‌یام) به‌ه‌ن وه‌کاله‌تی زور
 به‌ره‌ی عومر خه‌یام له‌یه‌هینی مو‌سته‌دا عه‌مری شاه بکه‌ن که له
 گو‌فتاره‌کانی خۆیان بو‌ته‌وه ئه‌یفتزاری ته‌شکوره‌ نامیه‌یکه گه‌رمیان له
 حه‌زه‌تی شاه کردبوو، به‌لام شاه پو‌وی کردبووه (رئیس الوزرا) ی ئه‌یران
 که له‌گه‌لی بوو وه‌پێ و تپوو ((ناقا این عمر خیام چه‌ خریسته)) یه‌عنی

ناغا نهو عومر جه يامه له چ تيره يمه که بهمه نيزهاري جه هل روه فده که ي
خستيووه دهر ياي حيره ته وه نه گهر شاهيدي نه م مسته نه يه (مستمر
براون) و (خليل حاليه بهگ) نه بووايه له بابيکي که خاوه ني نه قيتعه
شيعره ي که ده ني

از مشيکهاي رنگارنگ يك پرتو فداي

کفر دين، ديرو شد مېشد زنا ر شد

ساقی روزی ازل چون جرعه ي برخاک ريخت

تاک شد انکور شدمي شد نصيب يار شد

سالاني (۱۰۲۵ - ۱۰۵۰) ميلاديه دگريته پيش چاو به گونره ي
ته قديري دووايي که (۱۰۵۰) به نه بي عومري (۷۲) سال بوو ب، نا نه گهر
به پي ني ته قديري يمه که مي بي نه بي عومري له (۷۲) سالان تيم پي ني
خاوه ني (مجمعي القصصاء) که ره زاخان هيدايه ته نه لن له ساني
(۵۱۷) وه فاني کردووه به ده لاله تي نه م روباعيه ي که ده لن

هرگز دل من ز علم محروم شد

کم مانند اسرار مفهوم نشد

(هفتاد و) سال عمر کردم شب و روز

معلوم شد که هيچ معلوم نشد

ته رجومه که ي به کوردي نه م يه: (دلي من هيچ وه ختيک نه عيلم
بني بري نه بووه که م نه سراري وابووه که تن نه گيشتيم، جه فقاو
دووسال عومر رابوارد شهو ر ژن ليم معلوم بوو که ميشتا هيچم ني
م معلوم نه بووه ۷۲ سال ژياوه جا (۷۲-۵۱۷-۴۴۵) له دايک بوو ب که
ته سادوي (۱۰۲۷) م ده کا به موه قصه ي ره زان قهولي خان هيدايه ت ژور
نيزيکي به ياناني (دکتور كريسته نسن) که نه لن، له (۱۰۲۵) له دايک
بووه وه نه گهر به گونره ي روتاري (نيزامي نه م عروس سه م ر قه نري)
که نه لن له ساني (۵۲۶) وه فاني کردووه عومري خيام به (۷۲) سال
ته قدير بکي نه بي له ساني (۱۰۳۶) له دايک بوو ب، به لام نه م ده ليله که
به ده سته رويه که نه لن (۷۲) سال ژياوه شهو بيش نهو روباعيه يه که وا
عريمان کردووه نا يا به ده ليکي مه قبول له قه لم نه دري يان نا؟ بو
نه م ي که ني متوباري پي بکري نه بي ديسان نه م م پراين که خيام لهو
ساله ي که نه م روباعيه ي ووتووه له عه يني سالدا وه فاني کردووه؟ بو
نه م م هيچ نيستنا دگايکمان به ده سته رويه ني، به چ مه معلوم خيام له
پاش نهو روباعيه ده ساني تريش نه ژياوه "نه م نه م ته نريش له دايک
بووي خيام مه روه کو له پيش چاو تانه شتيکي مه جه لو به رويکي
ته قديري يوه باس ده کري نه م موده تي که دکتور كريسته نسن داي ناوه
که له به يني سالاني

(۱۰۲۵-۱۰۵۰) له دايک

بووه عيبار ته له (۲۵) سال

موده ت بو نه م ي بيته

مه ياني ته قدير بو له دايک

بووي شه خسيک شتيکي

ژور نامه تيقيسه له م ر

نه م ي گسه (هر روزي

سه م ر قه ندي) خوي

خه يامي ديتووه ژوري

خوش ويستووه به لکو

(خه يام) ماموستاي بووه

وابزانم له ته قديري

ته نريخي وه فاتيده ژور به

هله نه چوه به لکو

راستري وه خته به لام

له م نه م ي که تا نيستا

به راستي نه زانراوه که

خه يام چنه سال ژياوه،

مه روه کو به يانمان کرد، نه م

روباعيه ي که (ره زان قولي

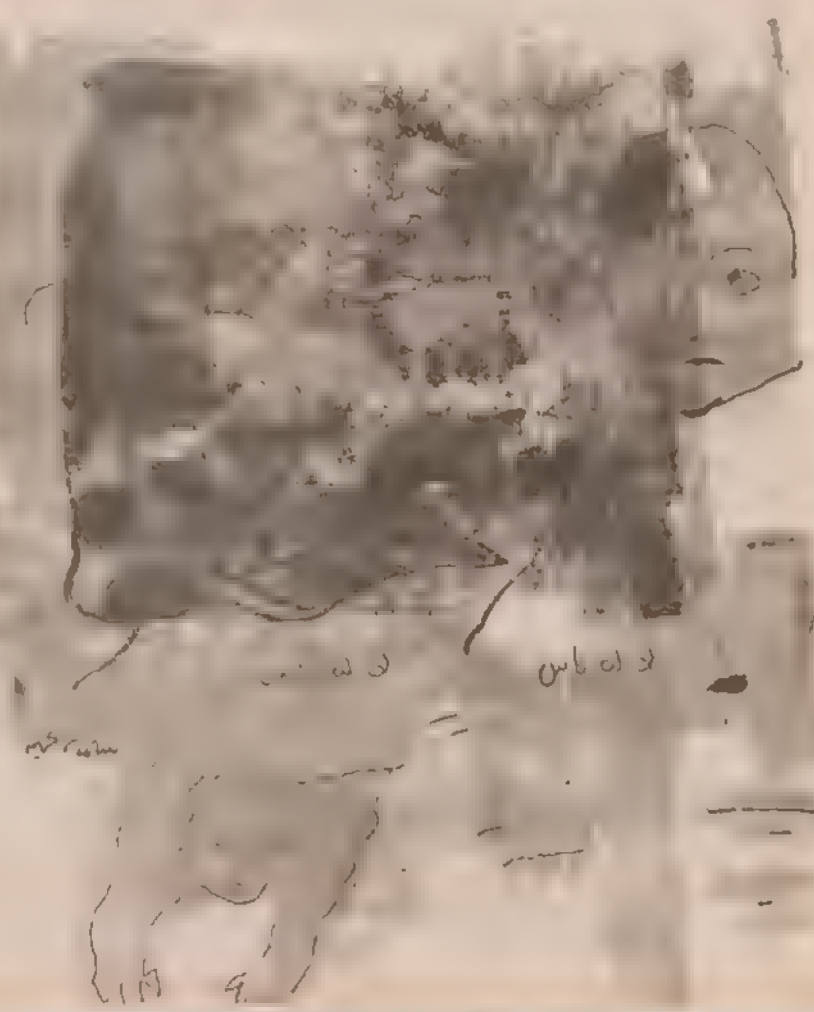
خان) نه يني ده ليکي ژور

به قوه ت نه به نه تواني که

هر عه يني روباعي

به موه ل محاوله ي

ته قديري عومري (خه يام)

داینین و بلین (خه‌یام) هر (۷۲-۸۰) سال زیاده به‌موره سالی له دایک بوویشمان به سورره‌تیکي منتیلی پی ته‌قدیر ده‌کړئ که موکینه (خه‌یام) له‌بیلنی سالی (۱۰۳۶-۱۰۴۴م) له دایک بووین که ته‌سادوقی (۴۵۴-۴۵۶) ده‌کا وه‌شوننی له دایک بوونی (خه‌یام) دیسان له موجوده‌لویه ه‌مروکو حسین دانشخان له ترجمه‌می خه‌یامدا نه‌لئ.

خاوه‌نی (ته‌ریخی الاثاری) که (له‌حمده‌ی کړی نصر الله تتوی) په نه‌لئ له گوندی ((شمشاد)) که تابعی شاری (به‌لنجه) له دایک بووه (ص ۴۳) ه‌مدریکیشیان نه‌لین له گوندی (بستک) که له منتیق‌ی ته‌سترا‌باده له دایک بووه

به‌لام (شه‌روزی) ته‌روینی خوند‌میر ختیف‌افه نه‌لین که له نیس‌اپور- نیس‌اپور) له دایک بووه وه‌مه‌ش راستینی شوینانه (یا‌قوت الحموی) له کتبه‌ک‌ی که شاری (معجم البلدان) یاسی شاری نیس‌اپور ده‌کا وه‌نه‌لئ (شاریکی زور گوره‌یه سهرچاو‌ی نه‌ل م‌ندان و زانایانه، پی‌اوی زور گوره‌ی له نه‌ل گ‌وتووه له ژبانی خ‌ومدا شاری وه‌ام چای پ‌ن نه‌گ‌وتووه خ‌لقی نیس‌اپور به لوله گ‌زگان ناو له‌به‌نه ژور نه‌رم‌رو نه‌ژور نه‌مین‌ک‌انی خ‌ان‌وک‌ان‌اندا ته‌ی‌خ‌ونه‌وه، ه‌ینه‌ده ناوی ش‌یرنه که وه‌خته بلیم یا‌ور نا‌کړئ هر وه‌کو ناسی‌پ‌م زور خ‌اوه‌ن می‌وه خ‌برو به‌رم‌گ‌ته چه‌ش‌نه (ری‌واس‌ن) کیان ه‌یه که له دنیا‌دا ش‌تی وانیه

وادیار ده‌ک‌وئ که نیس‌اپور شاریکی ه‌یلمی و ع‌له‌مای زور له پی‌ گ‌ه‌شت‌ووه، تا ه‌م‌رو‌کو د‌کت‌ور عبدالله جه‌ود‌ت نه‌لئ، و شور‌تی س‌ند‌پ‌و که هر‌ک‌س‌یک له نیس‌اپور له‌ای (م‌وف‌ق الدین عبداللطیف الذی‌م‌اب‌وری) نه‌ورس ی‌خ‌وننی ش‌خ‌ری زور خ‌برو نه‌ی‌ته پی‌اویکی گ‌وره له‌به‌ر نه‌ه ده‌ست‌ده‌سته خ‌لق رو‌یان له نیس‌اپور ده‌ک‌رد ب‌و خ‌ون‌دن و زور که‌میان واپ‌و که ه‌ینه‌ده ی‌خت ه‌بی لای (م‌وف‌ق الدین) ده‌رسی به‌رم‌ک‌وئ (ص ۹۹) (م‌یر خ‌ند) له ژوبانی (نظام الدین) ده‌گ‌رن‌ی‌ته‌وه- که‌وا ه‌م‌ش‌ه‌ور بو‌وه که هر‌ک‌س‌یک لای (م‌وف‌ق الدین) خ‌ون‌د‌ی‌تی نه‌ی‌ته پی‌اویکی گ‌وره له‌به‌ر نه‌ه با‌و‌کی- په‌ع‌نی با‌و‌کی (نظام الملک) نه‌وی ناره‌و‌ته نیس‌اپور ب‌و خ‌ون‌دن که چ‌و‌وه دو‌ر ق‌وت‌ابی ت‌ری زور ز‌یر‌م‌کی له چ‌او ب‌گ‌ه‌وت‌ووه که په‌کیان (خه‌یام) و نه‌ری‌ت‌یش‌یان (حسن الصباح) مو‌وه

ه‌ینه‌ده پی‌نه‌چ‌و که (ابو القاسم) که (نظام الملک) له‌گ‌لیان بو‌وی‌ته درست بر‌ت‌یک ه‌رس‌یک‌یان د‌اده‌ن‌یش‌ن، حسن الصباح پی‌ان نه‌لئ، و مش‌ه‌وره که که‌س‌یک له‌به‌ر ده‌ستی (م‌وف‌ق الدین) ده‌ر‌ب‌چ‌ن زور به‌خ‌ت‌یار نه‌ب‌ن، نه‌وان‌یش نه‌ل‌ین (به‌ل‌ن) وه نه‌لئ ((ن‌یمه ده‌گ‌ر ده‌ر‌چ‌و‌رس په پی‌اویکی گ‌وره ب‌و دو‌وه‌ک‌انی تر‌مان چ‌ ب‌کا باشه؟)) نه‌ل‌ین ت‌و ب‌ن نه‌ل‌ن با هر‌ک‌ام‌یک‌مان زو‌وت‌ر پ‌ن گ‌ه‌یش‌ت و ش‌ان‌ب‌کی ب‌و ی‌ار‌م‌تی دو‌وه‌ک‌انی تر‌مان ب‌کا له‌س‌ر نه‌ه په‌یمان نه‌ب‌ست سال‌ها په‌س‌ر نه‌ه په‌یمان‌ده‌ا ده‌روا (ابو القاسم) نه‌ی‌ته‌وه و‌ز‌یری (ن‌ال‌ب نه‌رس‌ه‌ل‌ان) دو‌وه‌مین پ‌اد‌ش‌اهی ده‌ول‌تی سل‌ج‌وق‌یه وه‌له‌قه‌می (نظام الملک) له‌در‌ی‌تی ب‌و نه‌می که په‌یمان‌ک‌ی به‌ی‌ر ی‌ن‌ی‌ته‌وه (خه‌یام) و (حسن الصباح) نه‌چ‌ه لای و دا‌وای ی‌ار‌م‌تی له ده‌گ‌ن رو‌وه‌ک‌انه خه‌یام وه‌ز‌ی‌م‌ی‌م‌کی گ‌وره‌ی له ده‌ول‌ت ه‌ر‌ز‌ده‌کا، خه‌یام له‌به‌ر نه‌می که زور لا‌گ‌یری جا‌هو سه‌ت‌وت نه‌بو له په‌ن‌ان‌یک‌ا نه‌داره ک‌ردن له‌س‌ر ته‌د‌قی‌قاتی ع‌یلم‌یه‌ی زور له‌م

وه‌ز‌ی‌فه پ‌ن خ‌وش‌تر ه‌ات‌ی‌وو به‌ر‌چ‌او وه‌ب‌م قاله ج‌وابی وه‌ز‌یر نه‌د‌اته‌وه، جا (نظام الملک) سالی (۱۲۰۰) مس‌قال ز‌ی‌ری له واری‌د‌تی نیس‌اپور ب‌و ته‌خ‌سی‌س ده‌ک‌ات و ده‌وانی نه‌ک‌اته‌وه، نه‌م وه‌ز‌ی‌فه‌ی‌ه که ب‌و خه‌یامی د‌انا بو‌و ق‌ه‌بولی نه‌ک‌رد‌بو نه‌د‌اته‌ه (حسن الصباح) به‌لام له‌د‌وو‌ا‌ج‌ارا ر‌اده‌ده‌ک‌وئ که (حسن الصباح) نه‌ی‌ه‌وئ مه‌ر‌ته‌به‌ی و‌زار‌ه‌تی له (نظام الملک) ز‌م‌وت ب‌ک‌ات له‌به‌ر نه‌ه له باره‌گ‌ای (ن‌ال‌ب نه‌رس‌ه‌ل‌ان) ده‌ر‌نه‌ک‌ړئ له‌د‌وای دو‌وس‌ال (نظام الملک) به (خه‌ن‌ج‌ری فید‌ایی‌کی (نیس‌ماع‌یلی) که مو‌له‌سی‌سی نه‌م مه‌ز‌ه‌یه (حسن الصباح) بو‌و نه‌کو‌ژ‌ی ((رو‌ض‌ه الص‌لاح ص ۶۱))

وه به‌گو‌ی‌ره‌ی ته‌د‌قی‌قاتی د‌کت‌ور کری‌ست‌م‌سن پی‌اویکی (ابو الطاهر) ناو مو‌س‌اع‌ده‌ی خه‌یام ده‌کا که ده‌وام له‌س‌ر ته‌د‌قی‌قاتی ع‌یلم‌یه ب‌ک‌ات به‌گو‌ی‌ره‌ی نه‌م ته‌د‌قی‌قاته نه‌گ‌ر راست ب‌ن، نه‌ب‌ن له پ‌اش کو‌ژ‌انی (نظام الملک) مو‌چ‌انه‌ی خه‌یام ب‌رای‌ن نی‌جا نه‌م (ابو الطاهر) ب‌و خه‌یام په‌س‌ک‌اب‌ن ویا‌ر‌ه‌تی ک‌رد‌ی‌ن (هو‌مر خه‌یام) له ع‌یلم‌ی ف‌له‌ک‌یات زور ش‌ار‌ما، ف‌له‌ک‌یه‌کی مه‌ش‌ه‌ور بو‌وه له (۱۰۷۴، ۱۰۹۲هـ) له‌س‌ر ته‌ک‌یلی (نظام الملک) که وه‌ز‌یری (جلال الدین مل‌ک‌ش‌ا) له‌گ‌ل ح‌وت (ن‌ج‌وم گ‌ه‌رانی ت‌ر) نار‌د‌نه به‌غ‌دا له‌وی س‌ه‌رن‌ج‌ی نه‌س‌ت‌یزان ب‌دا-ر‌ص‌د-ته‌ت‌ج‌یه‌ی نه‌م س‌ه‌رن‌ج‌انه ز‌ی‌ج‌ی (مل‌ک‌ش‌اه‌یان) ته‌ت‌لیف ک‌رد‌بو‌و

خه‌یام ه‌م‌رو‌کو له ف‌له‌ک‌یات پی‌ش‌ه‌رو‌ی زانایانی گ‌رت‌بو‌وه به‌ر له ع‌یلم‌ه‌ک‌انی ت‌ری‌ش به‌د‌روا نه‌ک‌ه‌وت‌بو به‌ل‌کو له (ع‌یلم‌ی ر‌وا‌ض‌یات) (م‌ت‌وف‌ق) زور نی‌دا م‌ش‌ف‌ول بو‌وه (تا (و‌ی‌ه‌ک Weepehe) ده‌ل ل‌ن‌ین خ‌ه‌لد‌ون له مو‌قه‌د‌یم‌ک‌ه‌ی‌دا که و‌وت‌و‌یه‌تی له ۱۶ مه‌خ‌ره‌ج زی‌ات‌ر مع‌اده‌لاتی جه‌ری‌ه حل ک‌رد تا گ‌ه‌یش‌ت‌وته ۲۱ مه‌خ‌ره‌ج، ه‌م‌و‌وی به نه‌ز‌ه‌ری‌ات وری‌گ‌ایانی ه‌نده‌سی راست نیس‌پ‌ات ک‌ه‌ر

م‌را‌زی ع‌وم‌ر خه‌یام بو‌وه ((ه‌م‌رو‌ه‌اش (ه‌ز‌الی) (ع‌وم‌ر خه‌یامی به ری‌ب‌از‌یکی ف‌له‌س‌ف‌ی ن‌اس‌ی‌وه، له ش‌و‌ینی خ‌و‌یدا نیس‌ار‌ت نه‌در‌ی‌قه س‌ه‌ر ته‌د‌قی‌قاتی (ه‌ز‌الی) ش‌ه‌روزی ده‌ل‌ن خه‌یام د‌کت‌ور‌یکی زور ش‌ار‌ما بو‌وه تا نه‌م‌یری س‌ن‌ج‌ار ق‌ی‌چ‌ک‌ی له ده‌ر‌چ‌و‌بو‌و ز‌وری له‌به‌ر ش‌ازار بو‌و. ب‌و چ‌اره‌ک‌رد‌نی له د‌وای ع‌وم‌ر خه‌یام‌یان نار‌د‌بو‌و، ع‌وم‌ر خه‌یام له ج‌اری په‌ک‌مه‌دا ده‌ست له چ‌اک بو‌ونه‌ری نه‌میر نه‌ش‌و‌ای نه‌م ق‌سه‌یه به وه‌ز‌یری نه‌میر نه‌ل‌ن وه‌ل ق‌ول‌ه‌ر‌ش‌یکی نه‌میر نه‌می گ‌وئ له‌ب‌ن و نه‌چ‌ن ب‌و نه‌میر نه‌گ‌رن‌ی‌ته‌وه له‌د‌وای نه‌م که خه‌یام زور نی‌ه‌ت‌ام په ته‌د‌وای نه‌میر نه‌دا، نه‌میر ق‌ب‌ج‌ک‌ه‌ک‌انی چ‌اک نه‌ب‌ته‌وه و ه‌ی‌ند‌یک‌یش ح‌ز له چ‌اره‌ی خه‌یام ن‌اک‌ات به‌لام نه‌م ح‌ز له نه‌ک‌رد‌نه‌ی لا به‌د‌یار نا‌خ‌ا ع‌وم‌ر خه‌یام لای نه‌م‌یری سل‌ج‌ر په‌نا‌وی (ته‌د‌یم‌ی) نه‌م‌ی‌ن‌ی‌ته‌وه به‌لام مه‌سل‌ک‌ی ع‌یلم‌یه‌ی خ‌وی ب‌ز نا‌ک‌ا پ‌ن له نه‌ت‌واری پ‌اره په‌ر‌ستی ش‌اع‌یرانی شو وه‌خته نا‌ن، به‌گو‌ی‌ره‌ی ق‌سه‌ی (نه‌حم‌د خه‌یات) نا‌و‌یک که له‌زه‌مانی خه‌یام زی‌اره وه ک‌ت‌ن‌یک‌ی ده‌ست خ‌اتی له د‌وای به‌چ‌ن ما‌وه نه‌م ک‌ت‌ی‌به له ل‌ای‌ن (د‌کت‌ور عبدالله جه‌وده‌ته‌وه) ته‌د‌قی‌ق ک‌را‌وه نه‌ل‌ن (خه‌یام) ح‌ز له ک‌رد‌ی ش‌اع‌یری مه‌ش‌ه‌وری نیس‌اپور (مه‌ه‌س‌تی) نا‌و‌یک بو‌وه، نه‌م ک‌چه ش‌اع‌یر له‌گ‌ل خه‌یام‌دا زور دل‌ش‌اد‌انه له‌قه‌س‌ری نه‌م‌یری س‌ن‌ج‌را زی‌اره

ل‌اپ‌ه‌ر ۱۱۴-۱۱۵ له چاپ‌ی دو‌وه‌م-ی ک‌ت‌ی‌بی (ع‌مر الخ‌یام‌ی) (اح‌مد ح‌مد الص‌راف‌ی مه‌ام‌ی. -دل‌دار-

كچم نەسرین

تالان بوم ئەمويست كە ئەم چەند گەفتارەي كەرا بۇت دەمووسم پوي بە پوي پيت بليۇم. چونكە مەر لە مەيانى مەن و تۇدا ئەمايەو. ئىستات ئىت دور كەوتەو ئەم نامەيە پىشكەش تۇو ھەموو كچانى كوردى وولات واولتەنت دەكەم.

كچم. تۇ مەندال بوويت. كۆرپەيىكى شىرە خۇرەي زۇر ئىسكە سوووك چاوە كالە بېكۆلەكانت سىيورى و ئىلكايەتيكى شەرتۇي ئەبەخشيە دلائەو كە ھەموو ئايگەن وەكو يەك بەخۇشيەويستەو ئەھەزەين. لەگەل ئىوہ باريكە سىيورەكانت بە زەردەخەنەي پەريىنى مەندالى يەوہ ئىمەت نەگىزەندەرە. بەزىق و باق و كالە و گپتەو لە قاقاي پىكەنيى سەرگەرمى دىسۆزيمان ئەدا. ھەمواش پەماتەت مات و بەگريانت دل تەنگي بەنەخۇشيت تىك دەچووين، بە تايەمەي (دايكت) بە خۇشيەوہ پىشەرەي ھەموومان بوو. وە لە نەخۇشيدا. يەكەم چا و بوي كە دلاپەي مرواريزى فرمىسكى زۇر گەرمى بۇ ئەباراندى چۇن خۇت دىتە بەرچاوە نايە چەند كەسيك كە سەرچاوەي خۇشيان مەندالنىك بىن چۇنى تەماشە ئەكەن؟ ئەم پەرسىيارە ئىمىن لە خۇتى بەكى. تۇ مەندال بوويت. كچم. وەكو پەروانەي دايك و ياكەت لە دەويرت ھەل نەسورەن. لە ھەموو شىئىك تۇيان بەسەر سىنگى خۇيانەوہ ئەم لەسەرەمادا جىگەي گەرميان بۇ ئەمىن ئەكەردى خۇيان ئەدايە پەر سەرما. لە گەرمادا جىگەي ئىنكەيان بۇ تۇ پەچاوە ئەكەرد خۇيان گەرميان مەلەمەزەرد. لە نەخۇشيدا شەوئەوونى تە پەيايەلە پىشت سەرىنەكەتەو دالەتەشت و ئىشكەيان ئىنەكەشتەي ھەرچەندە جارەك نەكتە بەتايەلە بەرە سازارنىكى دەرەو ئەوان لە ئورەوہ جەريگان لە زىكەي ئەدا. چىيت بۇ بليۇم ؟ بۇ پارىزەتى تۇ ھەرچى مەزايىكى كە تال بوایە بەيىن پوونگانەوہ ھەليان ئەكوتايە سەر. تانۇيان گەرە كەرد تۇيان گەياندە ئەم پادەيە. ئىستە گەرە بوويت. ئەم نامەيە بگەرە دەست. بچوہ پىش پىش ئارپە گەرەكەي مەلەرە سەپرى. ئۆگ بەك. خۇت ئەيىنى؟ كە كچىكى بەن باريكى تازە ھەلچووي؟ ھەموو سازارى لەشت بەرەو گورنىئىكى ئاشكار دەچىن بۇ پاگەيشت بۇ جوانى كچايەتى بۇ ئىيان ئەبۇيت كچم. لە دواي ئەم عومرەت لەو ئەمەتەو بەي دواوہ ئەمىن كىن بىقاريزى؟ نايە ھەر وەكو مەنداليت پارىزەگارى خۇت ئەخەيتە ملى دايك و باوكتەوہ ئەگەر واشت باوہر كەردبوو راستە ئەوان ئەتوانن ئەم پارىزەگارى بەكەن؟ جاران پارىزەگارىت شىئەك بوو كە لە تواناي ھەموو دايك و باوكتە دا ھەبوو، چونكە مەندالنىكى بچووك بوويت بەلام ئىستە پارىزەگارىت شىئەك ئەرە، بىجگە لە خۇت لە تواناي كەسدا ئىيە. مىزان ئەم پارىزە، لەسەر ماو گەرمەو نەخۇشى و بىمارى زەرەمەندو پارىزەكەردن ئىيە.

ئەم چەشتە پارىزە بە غەرىزە ھەموو ئايگەن بەرامبەرى ئامادە دەستاروين بەلام مىزان پارىستىنى رويچىتە مېشك خاوين كەردەوہ- خورەپەشت بەلاكەردن خۇلە نەخۇشى كەلپەتى پاراستە. مىزان ئەم پارىستە ئەمەيە كە ھەموو تازە ھەلچوونىكى وەكو تۇ دىچارى ئەيىن كەم كەس وايە خۇي پىن لە بەردەستى زىگار دەكرى. تۇ و گەرە بوويت. لە مەكتەبىت. ئەتوانيت كە ئورسىستان بىخوئىيەو زىنھار

بەھەموو شىئەك كە لە كۆنەيدا نووسراوہ لە بابەت خۇشەويستى و ھەز ئى كەردە پىش ياورە ئەكەي و مەن بۇ ئەمەي كە خۇشەويستىت بۇ بەيان يەكەم پەلامارى چەند باسىك دەندە كە لەماسى ئىمە بەدەرەو پىئويستىشە. خۇشەويستى راستە ھەيە. ھەز ئى كەردەش ھەيە. بەلام ھەز ئى كەردەيىكى كە توشى بىن باكى و پوي ھەلمالەين و ھەيا تەكاندن دىرۇيە. ھەز ئى كەردەيى (مەلەكەيىكى) چاكەيە كە لە مەندالى يەوہ ئەو شەخسەدا مەرچوونە، بەشپەك ئەم مەلەكەيە ئەتەنن خاوەنكە ئەبەتە ئەو جىن بلىندى و كەمالەوہ شورەو شانىكى زۇر گەمەردى بۇ پىكەوہ ئەنن. لە بەغدادوہ يونس رەووف

وتار

ناگزووری گەلایە تيمان

پىش دەستى

لە پىش ھەموو شىئەكە تەك لە خوئەدەوارانى خۇشەويست دەكەم ئەمەندەي كە سەپرى شىوہى نووسىنى كوردى پەتەيم ئەكەن چونكە مىزان لە نووسىندا ناگزووری گەلایە تيمان خەستە بەرچاوە و بىس. زۇر لە مېزە تە ئەتوانم بليۇم سىن چوار سەل لەمەوہەرەو مەن ھەول و تەقەلای ئەمە دەكەم كە بەشپەيەيكى پىشكە ئاشكارا ناگزووری گەلایە تيمان (نواقص اجتماعيه) بەخەمە بەرچاوە، چەندەم پىش خۇش بوو كاكە ھوشيارىش لەسەر ھەيى مىزانو پىگەدا ھەولنى ئەدا. تە پۇزىكەيان ئاوانمان بۇ ئەمە خواست كە لە گۇلارى گەلایەزدا چىنگايىكى بە تايەتى بۇ ئاشكارا كەردنى ئەم ناگزوورىانە دابىرى ھەموو قەلەم بەدەستىكى كوردى ھەمووبەين لە دلىكى ئىدا كۆپكرتەوہ.

بەراستى كەك ھوشيار لە پىش ھەموومانەوہ زووتر پەلامارى قەلەمىدا لە ژمارە ۱۲، ۱۱ سالى ۱۹۴۲ و ژمارە ۱-۲ سالى ۱۹۴۳ گۇلارى گەلایەزدا يەكەيكە نووسىنى لە ژۇر ئەمەندەشەي كۆمەلەيتى بلاوكرەوہ مەن يەك لە بارە خۇمدا وام ئەھتايە بەرچاوى خۇم كە ئەم باسە وەك ئاگرىك بە تىرى بۇمبايىكەوہ بىشنى و چەشتە قەلەم بەدەستەن رالەپەريش. بەلام ھەرچەندىكى ئەم نووسىنە كۆرتەي فايق بۇ ئەقاندنى بۇمبايىكى باس كەرتەوہ بىس بوو بە پەرشىيەوہ ئەلەم ئەم بۇمبايەي كە ھەرىوكمەن چاوەرپى تەقەيمانەكەرد بە چروك دەرچو.

چونكە ئەم نووسىنە بەھىزە وەك نووزەيەكى بىنەزەلە لە قولايى شىوئەكە ماتەبىتە دەرەوہ بەرە ھەرا ھەرا دەنگە دەنگى ئاوە خۇمان كەس گويى ئەم دەنگە ئىيان ئەتەگىزە تەبوو. لەم پۇزەنەي پىشەو دەستە ھارەنكە لە شىوئەكە دانىشتەبوون باسى ھەلگەرسانى و ئەسبابى جەنگى گشتى (حربى القومى) دەرومان ئەكەرد زۇر سەرسووما كە ئەم لاوانە وەكو سىياسىيىكى ئىنگىليز ھەيا گەل پەرسىيىكى ئەلمان ھەيا جانفەيدايىكى روسيا لە ناگزوورى سىياسى و ئىقتىسادى تەوازونى دەلى شارەزابوون. ھىندىكەيان ھىندە بە شارەزايى خۇي بايى بو كە وەكو پىنقەمبەرىك پاشەپۇزى ئەم جەنگەو ئەتەنجى سىياسى و ئىقتىسادى بۇ ئاشكارا دەكرەين. بەلام داخەم ئاچن لە موبەي چوار سەمەتدا كە ھەمەرى بە قەرە قىرو چەند و چوومان رابوارە ساتىك خۇمان ئەكەوتە يادو ئەمەمان ئەھاتەو بىر كە ئىمە كوردەين و پىئويستە كە لە پىش ئەوہى ئەوہى لە لايدە وورە دەيىنەوہ لە خۇمان وورەيىتەوہ ئەمە ئەلەيم مەن خاشا ئەمە ئاكەم كە پىئويستە نىنسان ئاگاي لە دەوران لە ياد بچىتەوہ گوناھىكە كە مەلەندى ئى بوران ئىيە.

مه‌رگی شاعیر

نوسینی عبدالخالق علاء اندیل

پاش تهاوکردنی کولنجی حلق واته له سالی ۱۹۶۵دا مرگه تهنیا سن سال ماوی ژبانی دلداری داوه.
شو سن سالهش خهریکی پارێزهری (مه‌ما) و خویندنه‌وه نووسین بووه له گه‌ل نه‌ساغیشا هه‌ر ناشنا بووه به‌ تابه‌تی دوو نه‌خووشی (بۆما تیزم و ناوسنی دل) په‌رموام کارزاریا داوه.
له‌ بۆزی ۱۹۶۸/۱۱/۱۷ گه‌ تازه له‌ نه‌خووشیدا راست بپۆوه له‌ کۆیه‌وه بۆ مه‌ندێ کاروباری خۆی دیته‌ هه‌ولێر، له‌گه‌ل کاک (عومەر خه‌یب) دا له‌ یاده‌ی قه‌ره‌مانه‌ران تان له‌خۆن و ده‌جته‌ سینه‌مای (خه‌مرا) له‌ گه‌راته‌وه‌دا له‌ ئێک ئوتیل (قه‌ره‌ج) براده‌هه‌کی لا ده‌وا دلداریش یه‌ شه‌قامی (مظفریه‌) دا په‌ره‌و ته‌یراوه‌ شوێنه‌یه‌که‌وه‌ بۆ مالی سه‌عدی بزی که‌ ده‌گاته‌ راست ئوتیل (کوکب الشمال) روت ده‌بار ده‌که‌وێ، به‌مه‌بارێک خۆی ده‌گه‌ینه‌یه‌ جاپانه‌که‌ی بن قه‌لاتن و پاده‌گه‌شی، توه‌نه‌ی به‌ خواردنه‌کی یانه‌که‌ (میه‌مه‌ری سوهره‌که‌را) ده‌بی (ته‌سه‌موم) ده‌گات، خه‌لقه‌گه‌ش وایان زانیوه‌ سه‌رخۆشه‌ به‌ هه‌ره‌یانه‌ ده‌یه‌نه‌ خه‌سته‌خانه‌، به‌لام بێ به‌ختی دکتوری (خه‌فه‌ر) نه‌رشه‌وه‌ له‌ مالی دۆستێکی خه‌ریکی مه‌ی خواردنه‌وه‌ ده‌بین به‌سه‌ری راناگات
شه‌ره‌ به‌گۆیه‌ی دیوانه‌ جاپاوه‌که‌ی- چاپی کوردستان- به‌لام له‌ یه‌که‌ی تهره‌و کاک مه‌سه‌له‌ عۆزێری به‌ جوێکی تر باسی بۆ کردم و گوێ-
(دلداری له‌گه‌ل (عومەر خه‌یب) ی براده‌ری پاش چوار پێنج سه‌عات ساندی بوون و سه‌رما چینه‌ش به‌ ده‌نگ و ده‌خه‌ش له‌ کۆیه‌وه‌ ده‌گه‌ته‌ هه‌ولێر، ئێواره‌ی شه‌ر بۆژه‌ من جاپام به‌ دلداری که‌وت پێم که‌وت: بایه‌نداریت به‌که‌م و بچین بۆ سینه‌مای سه‌لاهه‌دین گوێ: به‌نیازی له‌گه‌ل عومەر بچینه‌ سینه‌مای (خه‌مرا). ئیتر وه‌ له‌ پاشا زانییم دواي شه‌وه‌ی ئێواره‌ له‌ یاکه‌ تان ده‌خۆن که‌ (میه‌مه‌ری سوهره‌ که‌را) ده‌بین ده‌جته‌ سینه‌مای ناویرا، به‌لام پێش شه‌وه‌ی قه‌یه‌که‌ کۆتایی بێ دلداری ده‌گوشه‌ری و دیتسه‌ ده‌ره‌وه‌، وای پێک که‌وت ئێمه‌ش قه‌یه‌که‌ی سه‌لاهه‌دینمان به‌دڵ نه‌بوو زوو بیزار بووین و به‌جیمان هه‌شت. کاتی به‌ره‌و مال ده‌هاتینه‌وه‌ غه‌ربه‌ غه‌ربه‌و قه‌له‌بانه‌ی زۆر مه‌هور که‌ پر سه‌یم کۆتایی شه‌وه‌ بیاوێکی سه‌رخۆش که‌وتیه‌، هه‌رچه‌نده‌ دلداری هه‌ول ده‌دا به‌ خه‌لقه‌که‌ رابگه‌ینه‌ محامی یه‌ سه‌رخۆش تیه‌و نه‌خووشه‌ به‌لام توانای شه‌وه‌ی نه‌ماو سه‌ره‌ای زمان گه‌رانکه‌شی که‌ کاتی ئاسایی هه‌ی بوو، ویه‌ستم بچم بزانم که‌یه‌ ماوێ یه‌که‌م (پۆسته‌م جیبار) نه‌یه‌یه‌شت گوێ: چیت ده‌وه‌ له‌ هه‌رایه‌. شه‌وه‌ یه‌وه‌ی شه‌وه‌ی که‌ من شه‌وه‌ ده‌ره‌هه‌تم له‌ ده‌ست به‌روات و نه‌زانم که‌ نه‌خووشه‌ی په‌سه‌رخۆشیان داناوه‌ شه‌وه‌ دلداری شاعیری ماوێ یه‌مه‌ی ئی قه‌وماوه‌، ته‌گه‌نا په‌مه‌و یاریک بویه‌ چاره‌سه‌ریه‌کی وام ده‌کرده‌ هه‌گه‌ر خوا ده‌نا سه‌ره‌هه‌جایی. په‌ی کاره‌ساته‌ نه‌هاتباو هه‌یه‌ش نه‌وه‌نده‌ داخ و خه‌سه‌ره‌تم بۆ نه‌هه‌خوازه‌.
بۆ سه‌ه‌ی له‌ خه‌لقه‌ی زانی به‌و عه‌زه‌مه‌ته‌ی که‌ کۆل هه‌لگه‌و هه‌مه‌له‌کان به‌کاری دێنن ده‌یه‌یه‌ پۆله‌سه‌فانه‌ی سه‌ره‌ا گوێ سه‌رخۆشه‌و له‌گه‌لی به‌که‌ره‌ ته‌وژینه‌وه‌، که‌چی مه‌وه‌زی خه‌فه‌ر (ئیه‌ره‌یم هه‌نا) شه‌وه‌ له‌ مالی دۆستێکی خه‌ریکی خواردنه‌وه‌ یاری پۆکه‌ر ده‌بین. دلداریش په‌وشه‌وه‌ ساره‌دی (سه‌مان بێن که‌سن و بێ چاره‌ له‌وه‌ی ده‌مینه‌یه‌وه‌، چکه‌ له‌ مانه‌ی بوون و سه‌ره‌مای تری پێکای کۆیه‌و ئاته‌واوی باری ته‌ندروستی و له‌واشه‌ خواردنه‌که‌ی یانه‌ش له‌ به‌ره‌ چه‌وری که‌مه‌و زۆر کاری تێکه‌ردین، ئه‌واشه‌ تێکه‌را هه‌مه‌وه‌ی یه‌وه‌ هه‌ی کاره‌ساتی کۆچی کۆتیه‌ری دلداری شاعیرمان.

مه‌ندێکتان وانه‌زان که‌ له‌باس چوومه‌ ده‌ره‌وه‌، مه‌رازی نه‌سه‌سیم له‌ یاد کرداوه‌، (نه‌ه) مه‌سه‌له‌ی ناگه‌زوری که‌ له‌یه‌تی هه‌مه‌وه‌ روێکی تێدایه‌ هه‌مه‌وه‌ ناوازی که‌ ده‌به‌خشێ، به‌لکه‌و که‌ له‌یه‌تی که‌ل په‌رستی یه‌عنی که‌مه‌ کورته‌ی نه‌م که‌لانه‌ هه‌نانه‌ به‌رچاوه‌.
گه‌ره‌کانم خویندنه‌واران- بیاینی لاوانی خوێز که‌رم.
هه‌ره‌که‌و (کوستا و لوبون) له‌ کتێبه‌که‌یدا که‌ ناوی (روحي سياسته) دا نه‌لی: ئانه‌میزاد به‌ ووتاری هاتینی زیاتر له‌ ووتاری نه‌ندیشه‌ نامیز دیته‌ به‌ره‌مه‌و لیخویرین نه‌م ووتاره‌ نایابه‌ی، کوستا و لوبون لیخه‌دا به‌یان کرد تا مه‌لدا پێشه‌مکه‌ین- جوابی له‌ ووشه‌ی نا- بێنی شه‌شتان په‌ره‌وری زیاتر گوێی بۆ هه‌یچ چه‌شته‌ ووتاریکی تر که‌لور ناکه‌، شه‌مه‌ری که‌ له‌لیخه‌دا ده‌قیقه‌تی به‌ هه‌له‌ چوونی خۆبانیان تێ بگه‌یه‌تم. شه‌ویش به‌ پێکایان ده‌بین که‌ ئه‌بێ ده‌ستی نه‌م لاواشه‌ بگره‌ له‌ ناوینه‌ی راستیدا خۆی ئێشان به‌ده‌و پسی بێم کاکێ خه‌م. تۆ نه‌مه‌یت ئێمه‌ نه‌م حاله‌دایه‌ ((که‌ل کورده‌ نه‌م که‌له‌ی که‌مه‌زار ساله‌ زیاتر چه‌شتم چه‌شتم نه‌ره‌و سه‌نگه‌ ساری به‌وی تێ کرداوه‌، له‌ له‌شه‌یدا جیگه‌ر به‌وه‌ ده‌که‌و نه‌خووشیکی موزم- میکه‌ره‌به‌کاتی تێکه‌ل خوین بووه‌و له‌ گه‌لیک مه‌رازیای میله‌تی شه‌ره‌وه‌وه‌ چونکه‌ هه‌رچه‌ندێکی بۆ نیسه‌پاتی هه‌مه‌وه‌ میله‌تیک دوو شه‌ت کافیه‌ که‌ نه‌ویش ژوبان و سه‌نوری جوهره‌یه‌ به‌لام بۆ نه‌سه‌ی میله‌تیک توانی داوی پێ بکات ژوبانی ده‌وی گه‌لیک شه‌تی شه‌وتی ده‌وی که‌ ئێسته‌که‌ ناوانم بیان ژمێرم هه‌ره‌که‌و عه‌زیم کرد، میله‌تی کورده‌ هه‌ل و هه‌ل ژوبانی هه‌یه‌ به‌لام له‌ گه‌ل شه‌مه‌ش به‌نه‌بوو دانه‌راوه‌، میله‌تی کورده‌ مه‌وجوده‌ به‌لام نه‌خووشه‌، گه‌لیکی تێدایه‌ بۆیه‌ ناوانم راست به‌ته‌ره‌ ژوبانی هه‌یه‌ به‌لام ناوانم به‌دی چاوی هه‌یه‌ به‌لام ناوینی گوێی هه‌یه‌ به‌لام ناوینی ته‌وانم که‌ میله‌تی کورده‌ و ناوانم که‌ تازه‌ گرانه‌ی به‌ردایه‌ به‌لام له‌ ته‌وه‌زی شه‌م نه‌خووشی به‌ میشتکی تێک چه‌و چاوی گه‌ران گوێ گه‌ر ژوبانی له‌نگه‌ بووین هه‌ره‌هه‌ش هه‌شتا که‌ له‌ جیگه‌دا که‌وتین و نه‌توانی راست به‌یه‌ته‌وه‌، له‌ به‌ره‌ شه‌ره‌ لاوانی و بێ تاقه‌تی خۆی، هه‌ره‌که‌سێک له‌م حاله‌ی که‌ نه‌م نه‌خووشه‌ تێدایه‌تی داوی ئێش و کار و په‌ڕین و جوله‌هه‌وی ئی بکات پێشه‌ک مه‌رازی له‌ کوشه‌ن زیاتر چیه‌ر نه‌یه‌.
خویندنه‌وارانی پێشه‌که‌که‌مان شه‌مه‌ زۆر چاک شه‌زان که‌ ژبانی نه‌خووشی که‌ له‌ ده‌وری چاک بوونه‌وه‌، نه‌قاهه‌ت ده‌بین، گه‌لیک له‌ ژبانی نه‌خووشی نه‌خووش خه‌ته‌ر ته‌ره‌، چونکه‌ چاک بوونه‌وه‌ی نه‌خووشی نه‌خووش به‌ده‌ره‌مان و ده‌ری پاشه‌وه‌ په‌سه‌راوه‌ که‌ نه‌ویش کاری دکتۆرێکه‌و په‌س، به‌لام نه‌خووشی که‌ له‌ ده‌وری نه‌قاهه‌ت ده‌بین ژبانی هه‌تانه‌ سه‌ره‌خۆی به‌ خواردنی پاش و ریکی دانی نه‌م خواردنه‌مه‌یه‌نه‌ په‌سه‌راوه‌ که‌ نه‌هه‌ له‌ مه‌رافه‌یه‌ی دکتۆر به‌ده‌ره‌ زۆر مه‌که‌یه‌ چه‌شته‌ خواردنیک بۆ نه‌خووش دانه‌ی به‌لام نه‌خووشه‌که‌ خۆی خه‌ز له‌م خواردنه‌ ناگات و داوی یه‌کیکی تر نه‌کا. خه‌رم که‌سه‌و کاری له‌ به‌ره‌ خۆشه‌وه‌ستی وه‌یا له‌ نه‌زانیکه‌ به‌ گوێی ده‌که‌ن نه‌خووشه‌که‌ی ئی هه‌لده‌وه‌شه‌یه‌وه‌ بۆ نه‌هه‌ پێویه‌سته‌ که‌ دکتۆر زانی نه‌خووشه‌که‌ی له‌ ده‌وری چاک بوونه‌وه‌یه‌ زۆر په‌ ووردی بێ هه‌زی له‌شه‌ مه‌هه‌یه‌ی نه‌خووشه‌که‌ ته‌ه‌دیر بکات بزانن که‌ چ چه‌شته‌ خواردنیک په‌سه‌و زووتر زووتر هه‌زی ده‌ات. هه‌ر شه‌وه‌ بۆ چاک کردنه‌وه‌ی نه‌خووش په‌س ئی به‌ به‌لکه‌و پێویه‌سته‌ که‌ نه‌م که‌ساته‌ی خواردن له‌نه‌هه‌ نه‌خووش بزانن که‌ چ ده‌که‌ن وه‌زیر به‌هه‌هه‌ت مه‌قداری خواردن و ده‌مه‌ جهمی بۆ پاچا و بکه‌ن. هه‌رکه‌مێکیان له‌ کاری خۆیاندا دره‌یان کردویه‌ به‌ هه‌له‌ چوونی یه‌شت نه‌م نه‌خووشه‌ له‌ پاش چاک بوونه‌وه‌ له‌که‌وژن وه‌یا نوویه‌ره‌کی ته‌وه‌شی نه‌خووشی یه‌کی جاران وه‌یا نه‌خووشی که‌ هه‌ن جاران گرانه‌ ده‌که‌نه‌وه‌.
ژبانی میله‌تیک ده‌که‌و ژبانی شه‌ره‌ وایه‌ هه‌ی نه‌رقی ئیه‌ هه‌ر چوونیک له‌ به‌نه‌خووش ده‌که‌وئ نه‌ویش به‌نه‌خووش ده‌که‌وئ، وه‌ بۆ چاک کردنه‌وه‌ی دکتۆری ده‌وی ده‌رماتی گه‌ره‌که‌

دڤدار له بيره وهري شاعير و رؤشن بيراندا

د. كه مال معروف

دڤدار شاعير و ټيكنو شميرنكي خاوهن هلوښت و، سربا ي ژباڼي پر له خبات و رنج دان بوو، له پښار گمله ستمديدكېدا: دڤدار كه له ژياندا بوو بيرى نمرى كړدو ټووه بيره وري مېكانى خويماڼ بۇ تۇمار پكات، تۇمار كړدنك به شيوهميكى مونږى زور جران و ئى هاتوانه كه به ښوونيكى به پيژو دلسقه دانه رښت له ميژوړى لهجې كورېدا. دڤدار لهو ټيمه كورتهيدا، چالاكي و جوجولسې پر بهامى خستوله بوو، چ وگ شاعير، چ وگ خباتكړنكي معيدانى سياست بڼى دياره، شيعر مېكانى لهي رقيق، گولى سور، خنډه كې بايي و چندانى تر بهرهمى سترگو تروى دڤدار، دڤدار دهغه رښى شاعيره گوره مېكانى كورد، ټيمه كور د فزراى دڤدارى شاعيرين، بڼه پيوسته ناوړى ئى به ښووه و په بېكړنكي نازدارى له شاره كې كډه بۇ پكړن. كه شاعيرى هم رښ ټيانه نه. له كډا يي بېسته كاندا له بهغا پرياردا كه كډه لښكي نه شي، دايه رښت هم كډه له ١٩٢٧/٧/١٠ دامه زرا، پناوړى (كډه لهي پښتوان) لښى پښتوان له هممو شاره مېكانى كوردستاندا بډاوووه، نه محمد خواجه دهلو.

((له گمل تاسف رهنورف كډى ټيله كډاين زور نامى نه پښتوان نهووسى بۇ مته سترېف و وزيره كان و داوای لووسين و خوښدن به كوردى نه كړا.))

تاسف رهنورف كه خبرى كارى سياسى بوو، بڼه برادرانې بۇ لای دهان پښه و نه پښى كارى سياسيان نه تمام دود، بۇ نام مېه ستم ش تاسف (دڤدارى) مېناو ته مېدانى خباته و كارى سياسى پښ كړدوه، (دڤدارى) شاعير سالى ١٩٢٨ له شارى كركوك دهيت ته دڤدارى (كډه لهي داركې) هم كډه لهي لاساي كړدو نمرى كډه لهي كاريونارى نيټالېا بوو، نمرى شامويس دهلو (له پايى ١٩٢٨ د لېمى نمرى قوتايخانه نامادويى له شارى سلېمانى نه بوو. له گمل عېدوللا توفيق جهره ر جوړينه كركوك من جوړمه پڼل جوړهمى ژانستى و عېدوللا جهره ر پڼل جوړمه رى نه ده، لهوښدا په كتمان ناسى لهوانه قوتاي تيمان ناسى كه له كډه لهي هلوښتوه هاتوون لهوانه جهال نه محمد پگاو (دڤدارى) شاعير (دڤدار) له ټيمه گوره ر بوو، ټيمه زور خوشمان نهووست، لهكانى قسه كړندا زمانى دهگرا، خومان پښ رانه دهگرا دهان دا قاقاي پښه نښ، دڤدار دهيووت يسه، توره نه دهوور ليمان سېزار نه دهوور، پاش ماوميك په ميوه ديمان به مېژوور پريارساندا كډه لهي سياسى دامه رښت پناوړى (كډه لهي داركې) كډه لهي دار لښى له موياوړو بهغا و خانه ټين پهيدا كړد، پاش نمرى ژماره مان زيادى كړد، بيرمان كړدوه كه ناوړى كډه لهي بگړپښ له مانگى نيمسانى ١٩٢٩ كډوونو نمرى فراوانمان بېست دڤدارمانى بهغاو كركوك و كډه لهي سلېمانى بهشدار بوون، له كركوك له هوتيلى كډوونو نمرى، رښه ټين كه ناوړى داركې به كډه لهي هيو بگړپښ، نهوانى له كډوونو نمرى بهشدار بوون من ووتس دڤدار كاكه حممه فاضل طالبانى و نورالدين بهامالدين بوون نامانجى

دوورمان يه مېكړتنى پارچه مېكانى كوردستان بوو بهلام نامانجى نزيكمان نيدار مېكې سهر به خۇ بۇ كوردستان بوو (دڤدار) له چنه كاندا له كډه لهي ياسا له بهغاو خويندوه.

له سالى ١٩٤٦-١٩٤٧ دا دڤدارى شاعير دهيت ته دڤدارى (هيزى نمرى وېتى) (هيزى پښكارى نيشتمانى) كه پوگاړنكي هيزى شيوى عيراق بوو هاورى حسين محمد شهيبي دڤدارى مېكته يي سياسى هيزى شيوى عيراق رښه ر سترگو نمرى بوو، جم و جۇل و مېدانى خباتى له مېدانى هممو هيزه مېكانى دى پترو فراوانتر بوو. وگ دڤدار له بيره وري مېكانى دا دڤدارى دڤدارى دڤدارى (دڤدارى) شاعير دهيت ته دڤدارى پارتى پښكارى نيشتمانى، هم رووه دڤدارى دڤدارى: هيشتا مانگيك بهسر گرهانه مدها تينه پتري بوو كه له سهر داوای يووس رهنورف دڤدارى پاش نيو مېزىك عوسمان مستفا خۇشمان بردميه حال دڤدارى دڤدارى پاش چاك و چڼيه كې كرم بهك تاسف برا كورى تاسف دڤدارى پاش كوت نمرى (دڤدار) كاتيكى خۇشمان له گمل دڤدارى كاك تاسف بهسر پښ لهو پښه له گمل دڤدارى دايوونو دو هاورى و دو هاورى، زور هانى دڤدارى كه شيعره كاندا له كډا يي گه لاوړ پلاويك مده، له شارى كډه لهي كډا يي بارى سياسى له گمل دڤدارى شاعير به نه تمام گه مېدانوه، هم ياره موه دڤدارى دڤدارى: له نمرى زى ١٩٤٨ دا كورده رښ تاهننگمان گېرا، يووس رهنورف (دڤدار) من به مېكوه بهرهمى نيجاردى نمرى زمان له قايماق كډه رهنورف كه نهووس (صحبى على) بوو، له قاتوكى بهر قندبيان شوښمان خۇش كړد و شانويكې زور رښه پښكمان پښه پښا، زور بهي زرى جهامو نمرى كډه لهي به مېدان و نهووس به قايماق پناوړى مېرى نايستوه بهشدار بيان تيدا كړد.

ژيان و بهرهمه مېكانى دڤدارى شاعير به زمانى فېره نسي

ژيان و بهرهمه مېكانى دڤدارى شاعير (Lavie et oeuvre du poete Kurde Dildar) نارنېشاني كتبه كه به زمانى فېره نسي بډاوو ته، چاپخانه موريس توريس له پريس سالى ١٩٨٩ به چاپي گه ياندوه. هم كتبه دا كه مال معروف له سهر چاره خومانى و بيان يه مېكانى دڤدارى شاعيرى كډه لهي موه. پاشان ژيانى سياسى و رښه ر دڤدارى خستوله بوو، شيعر مېكانى بهسر سښ بهشدا دايه ش كړدوه، دڤدارى وگ تازه كره و ميهك پښان داره به مېكې ژانستى مده ردها نمونى شيعر مېكانى و مېكې موه بهسر زمانى فېره نسي، هم كتبه پښكښى نامورگاي دپراساتى رښه لاني له سږبون كراوه بۇ و مېكړتنى دېلومى بالا (Maitrise)

سهر چاوه كان :

- ١- عبدالخالق علامالدين، دڤدار شاعيرى شېر شگېرى كورد، چاپخانه دار افان عرييه. بهغا، ١٩٨٥.
- ٢- نه محمد خواجه، پيم دى، چاپخانه راپيرين، سلېمانى.
- ٣- نسورى شامويس، من مذكراتى، منشورات حزب الشعب، الديموقراطى الكردستانى، ١٩٨٥، ل ٢١.
- ٤- مسموع محمد، گه شتى ژيانم، چاپى ستوكهولم، ١٩٧٢، ل ٢٢٧.
- ٥- نه محمد دڤدار، بيرهمى رښانى ژيانم، چاپخانه يهكې سارا، ستوكهولم، ١٩٩١، ل ٧١.

